lasilo delavcev v vzgoji
izobraževanju in
nanosti Slovenije,
6. junija 1989 – št. 11 –
tnik XXXIX

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- NOVE ŠTIPENDIJE ZA UČITELJE, str. 2
- IZVIRNA, SAMOSTOJNA PEDAGOŠKA POT, str. 2
- RAČUNALNIŠKA INFRASTRUKTURA NA UNIVERZI EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI, str. 3
- 20. SREČANJE MLADIH ZGODOVINARJEV, str. 8
- PROGRAM UČITELJEV RAZREDNEGA POUKA ZA IZOBRAŽEVANJE OB DELU V 3. IN 4. LETNIKU, str. 11

Neslaven konec usmerjenega izobraževanja

Uradno opevani začetek merjenega izobraževanja leta 80 je te dni doživel neslaven nec. Skupščina SR Slovenije in kot njen četrti zbor tudi upščina Izobraževalne skupsti Slovenije – je sprejela spreembe Zakona o usmerjenem obraževanju in Zakona o svodni menjavi dela na področju goje in izobraževanja ter njimi odločitve, ki – čeravno časne – pravzaprav v temeljih dirajo dozdajšnji sistem merjenega izobraževanja in zdajšnjo organizacijsko uredi- samoupravnega organizira- a v vzgoji in izobraževanju, kašna sta bila leta 1980 postavna kot nekaj za dolge veke jprimernejšega. Slovenska upščina je odločala tudi o Zanu o pedagoški službi – pri m pa se je zalomilo: trije zbori upščine SR Slovenije so ga ejeli, v skupščini Izobraželne skupnosti Slovenije pa ni bil potrebne večine. Ni bil ejet.

S sprejetimi spremembami so stale precej drugačne razmere ureditvi šolstva. Predvsem se večujejo pristojnosti Izobraželne skupnosti Slovenije, to o dobiva vlogo nacionalnega lskega parlamenta; določala normative in ceno zagotovljega programa osnovne šole za o republiko, vpeljala bo pooteno politiko za celotno srede šolstvo, saj so posebne izoaževalne skupnosti s sprejemi zakonskimi spremembami enehale delovati. Visokemu lstvu se spet vrača, bolje – zanja vračati samostojnost, večja tonomnost naj bi bila dopušna tudi srednjemu šolstvu. vpeljavo mature, ki bo skušala stati kakovostno sito pred topom na univerzo, se končuje dobje namišljene navpične pozanosti srednjega in visokega lstva. Odmrli so splošni zatni letniki na začetku sredega šolanja (SVIO) in s tem pada nesrečna blokada uvajaa strokovnih predmetov v sam četek srednjega strokovnega lstva. Nič več ni ovir, da se letno šolanje za poklic že od vega dne šolanja loči od štiritnega šolanja tehnikov, oddle so zavore za vnovično loči- v srednjega šolanja za poklic koj po končani srednji šoli od lanja za nadaljnje izobraževae na univerzi. Srednji šoli je mogočeno, da lahko poveča evilo ur pouka za praktične edmete, če je to potrebno. opuščena je možnost za nepoedno nadaljevanje srednješolega strokovnega izobraževanja na stopnji višje poklicne izoazbe, ne da bi za prestop na ko vrsto višjega šolanja moral enec opravljati maturo – zaščal bo lahko zaključni izpit, bo višja šola tako odločila.

Vpeljujejo pa se še številne uge spremembe. V visokem lstvu je na primer zanimiva odčitev, da bo študij medicine lahko poslej trajal šest let, to pa je zdravstvo zahtevalo že leta. Za srednje šolstvo je pomembna odločitev, da se spet vpelje kriterij učne obveznosti v okviru letnega šolskega koledarja kot najpomembnejše merilo za učiteljevo delovno normo. Želja je, da bi s tem postal pouk spet jedro šolskega življenja.

Nadvse zanimiva pot se odpira šolstvu z vpeljevanjem možnosti za zasebno poučevanje v povezavi z družbenim šolskim sistemom. Začetki so previdni, najbrž bo tu precej upanja in tudi nezaupanja, odpirajo se možnosti za vnašanje konkurence vsaj na tistih delih izobraževanja, kjer bo zasebna učna dejavnost mogoča. Za nekatere vrste strokovnega šolanja naraščaja deficitarnih poklicev in za posamezna specialistična umetniška področja, kjer družbeno šolstvo ni zaživelo, pa bo zasebna pobuda prava odrešitev.

Za Zakon o pedagoški šoli bi lahko rekli, da doživlja tragedijo, ki ji skoraj ni primere.

V zavodu za šolstvo so že pred kakšnimi štirimi leti ali precej prej začeli opozarjati, da stari zakon iz leta 1969, prenovljen leta 1974, ni več primeren za današnje čase, ko se šolstvo skuša otresti velikega vpliva države in politike na šolstvo. Pred dvema letoma je slovenska skupščina imela pred seboj besedilo predlogov za posodobljeno delovanje Zavoda SRS za šolstvo, a se je zataknilo pri najbolj občutljivi točki – pri razmerju med razvojno-pedagoško funkcijo zavoda za šolstvo in inšpekcijsko šolsko službo, ki ne spada vkup s svetovalnim in razvojnim delom. Šolska praksa je zahtevala konec dozdajšnje povezave obojega v zavodu za šolstvo, konec dvojne vloge zavoda. Predlagatelj zakona tedaj ni želel dovolj prisluhniti opozorilom in zahtevam šolske prakse in posledica je bila, da v Skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije zakon tedaj ni bil sprejet. Po dveh letih se je predlog zakona ponovno vrnil v skupščino in doživel popolnoma enako usodo, čeravno je bil v svoji zasnovi precej popravljen. Predlagal je personalno ločitev pedagoške nadzorne službe od strokovno-razvojne, vendar pa ne tudi izločitve inšpekcijske službe iz zavoda za šolstvo in njenega prenosa h komiteju za vzojo in izobraževanje. Če bi 35 delegatov izobraževalne skupnosti glasovalo za zakon, bi bilo dovolj, a jih je »samo« 31, ob 15 proti in vzdržanih. Zakon bo tako moral pred skupščino še tretjič in nemara bo predlagatelj vsaj takrat prisluhnil zahtevam šolske »baze« tako, da bo dobil pri njej podporo.

JANKO SVETINA

Delež sredstev za izobraževanje v družbenem proizvodu je tisti denar, ki se združuje v te namene v izobraževalnih skupnostih (oisih, pisih, ISS), ne zajema pa se iz drugih virov, kot so neposredna menjava, samoprispevki ob vlaganjih, delež raziskovalne skupnosti v visokem šolstvu, denar za obnovo zavodov, denar za štipendije, idr. Toda, čeprav bi zajemali iz teh sredstev, ne bi dosegli deleža, npr. 5 odstotkov, kolikor so zahtevali pedagoški delavci ob stavkovnih nemirih, še manj pa bi se približali temu zahtevku, če ne bi upoštevali denarja za socialne namene v osnovnih šolah, za štipendije, poravnavo nekaterih obveznosti iz dohodka idr.

Države OECD so oddeljevale za izobraževanje povprečno 5,7 odstotka družbenega proizvoda, če pa bi hoteli doseči skupni delež 5 odstotkov za izobraževanje v družbenem proizvodu za leto 1988 pri nas, bi morali nameniti za osnovno izobraževanje 3,09 odstotka ali 63 odstotkov več, za usmerjeno pa 1,91 odstotka ali 69 odstotkov več.

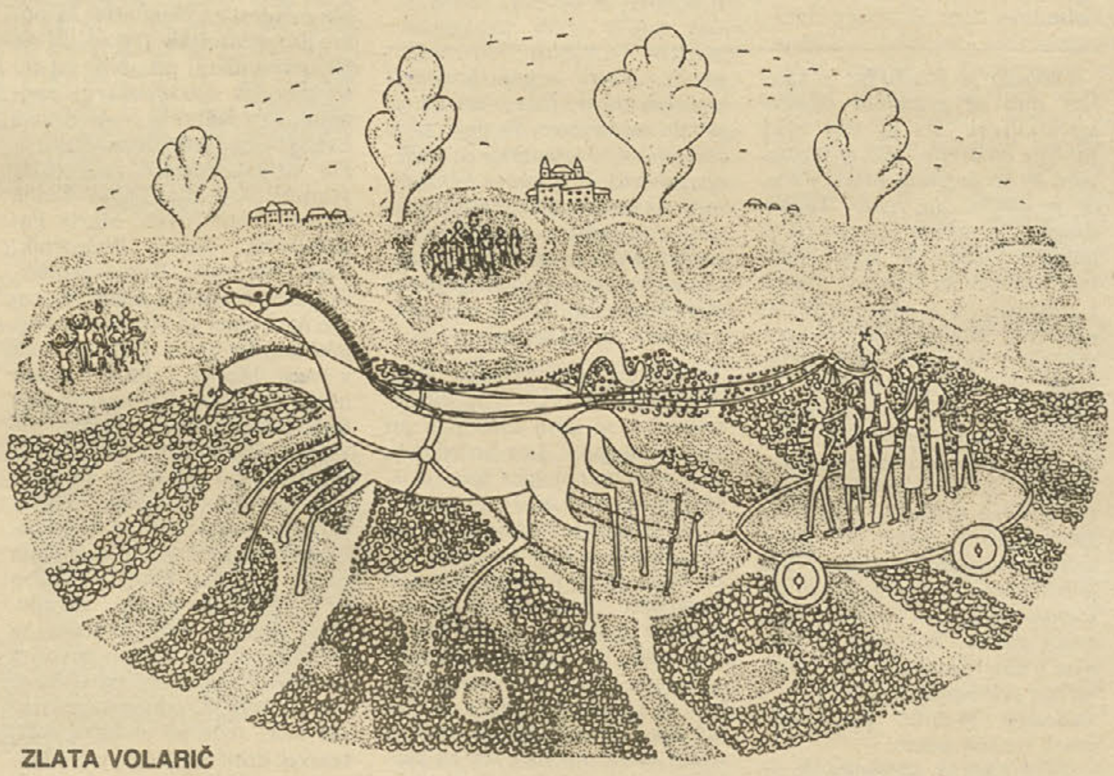

ZLATA VOLARIČ

OD UČITELJICE DO LIKOVNICE IN PISATELJICE

Po končanem učiteljišču je bila Zlata Volarič z dekretom poslana na Osnovno šolo Turnišče, potem v Čentibo, Petišovce in Lendavo, vse v Prekmurju. V teh letih je končala pedagoško akademijo in diplomirala iz slovenskega, srbohrvaškega in ruskega jezika. Sredi šestdesetih let se je zaposlila na Osnovni šoli France Prešeren v Kranju in tam tudi dočakala upokojitev. V Prekmurju je poučevala oddelke, v katerih je bilo vseh osem razredov hkrati. Verjetno se je že tukaj izkazovala njena nadarjenost za likovno in besedno ustvarjanje. Toda okoliščine niso bile takšne, da bi svojo nadarjenost lahko uveljavila. Šele proti koncu svoje delovne dobe je začela več ustvarjati v sliki in besedi. Prvič je sodelovala z dvema slikama na razstavi jugoslovanske NAIVE 1977. Roman KORAKI je izšel 1981. Črtice SREČA? DA ALI TUDI NE – 1983. Povest za otroke PETI KORAK pa 1988. Več njenih humoresk je objavljenih v raznih časopisih in po radiu. Imela je 59 samostojnih in 243 skupinskih razstav. Sodelovala je na 46 likovnih kolonijah. Njena likovna dela so v vseh jugoslovanskih galerijah naivne umetnosti.

Sindikat dejavnosti spet samostojen

Predlog stališč Zveznega odbora Sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi do Izhodiščnih osnov za reformo Zveze sindikatov Jugoslavije

Na podlagi večmesečne javne razprave o Izhodiščnih osnovah za reformo Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je potekala v osnovnih organizacijah, občinskih in mestnih odborih ter republiških in pokrajinskih odborih, je Zvezni odbor Sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi na svoji seji, 20. junija 1989, ko je obravnaval ta dokument, ugotovil tole:

Izhodiščne osnove za reformo Zveze sindikatov ne zrcalijo bistvene zahteve in potrebe po celostni preobrazbi sindikata iz splošne družbenopolitične organizacije kot sestavine zdajšnjega političnega sistema v neodvisno, samostojno interesno organizacijo delavcev, ki bi jo morali sestavljati sindikati delavcev v posameznih dejavnostih kot konstitutivni člani in samostojni pravni subjekti.

Predložene teze premalo poglobljeno, kritično in korenito razčlenjujejo zdajšnje stanje v družbi glede na resnični položaj sindikata in njegovo vlogo v družbi, posebno kar zadeva socialno–delovno varstvo članov sindikata in skrb za gmotni položaj delavcev, ki bi morali imeti zagotovljeno pravično ceno dela in primerne delovne razmere.

Zvezni odbor poudarja, da se morajo sindikati letos, najkasneje pa do kongresov v republikah (konferenc v pokrajinah) in v federaciji preobraziti v samostojno enotno interesno organizacijo delavcev po dejavnostih in se glede na skupne interese združiti v zvezo sindikatov Jugoslavije.

Ni potrebno, da bi bila Zveza sindikatov splošna politična organizacija in da bi samodejno prevzela program Zveze komunistov, saj jih od vseh članov sindikata štiri petine ni včlanjenih v Zvezo komunistov; zato od njih ni mogoče zahtevati, da bi, s tem ko bi se včlanili v sindikat, sprejeli tudi program Zveze komunistov. To seveda ne pomeni, da nekateri pomembni programski cilji Zveze sindikatov niso identični ali podobni posameznim programskim odločitvam Zveze komunistov. Vsekakor pa mora Zveza sindikatov glede na različna prepričanja in poglede svojih članov ne samo tolerirati, temveč tudi ohranjati politični pluralizem, skratka, možnosti, da lahko njeni člani povedo različna mnenja. To naj poteka po načelih in v skladu z mednarodnimi deklaracijami o človekovih svoboščinah in pravicah, ki jih je sprejela tudi naša država.

Glede na omenjene ugotovitve in pripombe k Izhodiščnim osnovam za reformo ZSJ je Zvezni odbor izoblikoval tale stališča:

- *Sindikat prosvetnih, znanstvenih in kulturnih delavcev Jugoslavije mora biti samostojna, enotna, prostovoljna interesna organizacija delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi. ki se prostovoljno odloča za včlanjevanje v Zvezo sindikatov Jugoslavije kot njegov konstitutivni del. Zato ne pristaja, da bi bil – tako kot zdaj – sindikat dejavnosti oblika delovanja ali metoda dela Zveze sindikatov Jugoslavije. Samostojni sindikat dejavnosti ima svoje programske temelje in statut, s katerim se določa način včlanjevanja in uresničevanja skupnih nalog v Zvezi sindikatov Jugoslavije. Zvezni odbor odločno zavrača kakršenkoli poskus, da bi od zunaj vsiljevali takšno organiziranost, da bi ta sindikat postal nekakšen sindikat družbenih dejavnosti.*
- *Samostojni sindikat prosvetnih, znanstvenih in kulturnih delavcev Jugoslavije naj sestavljajo samostojni sindikati delavcev dejavnosti republik in pokrajin, ti pa naj se prostovoljno združujejo v skupni samostojni sindikat dejavnosti na zvezni ravni. Ker so dejavnosti izobraževanje, znanost in kultura v pristojnosti republik in pokrajin, se bodo samo na zvezni ravni dogovarjali o tistih nalogah in dejavnostih, za katere je ugotovljeno, da so skupnega pomena za vse delavce teh dejavnosti v Jugoslaviji. Zvezni odbor samostojno odloča o sprejemanju in uresničevanju programa mednarodnega sodelovanja svojega sindikata.*
- *V samostojni Sindikat delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi naj vstopijo prostovoljno delavci v republikah in pokrajinah, in sicer tako, da se včlanijo v samostojni sindikat v osnovnih organizacijah sindikata v šolah, na fakultetah ter v znanstvenih in kulturnih ustanovah. Glede na potrebe in možnosti naj bi ustanovili odbore tega sindikata tudi po občinah in širših območjih.*
- *Samostojni sindikati teh dejavnosti v republikah in pokrajinah morajo biti nosilci dogovarjanja z ustreznimi republiškimi organi o pogojih dela, o ceni programov in ceni dela, kadar pa so izčrpane vse možnosti za reševanje problemov z dogovarjanjem, organizira tovrstni sindikat stavko v republiki in pokrajini ali občini. Zato je treba z Ustavo in zakonom zagotoviti enakopravnost sindikata z državnimi, upravnimi in samoupravnimi organi na vseh ravneh sindikalne organiziranosti.*
- *Zvezni, republiški in pokrajinski odbori sindikatov delavcev v vzgoji, izobraževanju, znanosti in kulturi zahtevajo, da delavci teh dejavnosti za prihodnje kongrese sindikatov – v republikah in v zvezi (in za pokrajinski konferenci) – pa tudi za občinske, republiške in pokrajinske svete ter za svet Zveze sindikatov Jugoslavije sami izvolijo svoje delegate glede na število članov.*
- *Člani sindikata morajo vplačevati članarino svojemu sindikatu, ta pa se – ob kolektivnem včlanjevanju v republiško ali pokrajinsko zvezo sindikatov in po tej v Zvezo sindikatov Jugoslavije – dogovarja z drugimi sindikati dejavnosti o deležu financiranja organov Zveze sindikatov na vseh ravneh.*

aktualno

Nove štipendije za učitelje

Za šolanje naraščaja, ki bo delal v šolstvu, sta na voljo dve vrsti republiških štipendij. Za pedagoški naraščaj obeh univerz jih podeljuje Univerzitetni sklad Borisa Kraigherja (za novo študijsko leto 1989/90 je denarja za 70 novih celoletnih štipendij), za učiteljski naraščaj, predvsem v srednjem šolstvu, pa jih daje Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev (letos 400, od teh 250 za dijake srednješolskih pedagoških programov in 150 za študente na pedagoških smereh višješolskega in visokošolskega študija).

Univerzitetni sklad Borisa Kraigherja deluje od leta 1967, sedež ima na Univerzi Edvarda Kardelja, letos se je na novo uredil, njegove štipendije bodo od letošnje jeseni za 20 odstotkov višje od običajnih kadrovskih, namenjene pa so študentom obeh univerz v Sloveniji, predvsem študentom zadnjih letnikov, ki so doslej pokazali izvrstne uspehe na izpitih in ki se želijo v svojem poklicnem delu posvetiti pedagoškemu in znanstvenemu delu na Univerzi v Mariboru in Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani. Oblike štipendijske pomoči so tri: celoletna štipendija na ljubljanski ali mariborski univerzi, štipendije za določen čas na kateri izmed drugih jugoslovanskih ali tujih univerz ter štipendije za obisk mednarodnih znanstvenih srečanj. Predvidene so za študente dodiplomskega študija in za podiplomski študij, tudi za tujino, samo v dinarjih. Kandidati lahko dobijo nadrobnejše informacije na študentskih uradih fakultet in na rektoratih obeh univerz.

Štipendije za srednješolce in študente, ki jih že več let podeljuje izobraževalna skupnost pedagoške usmeritve, so najbrž bolj znane. Letošnji rok za prijavo je običajen: 15 julij. Financerji bodo veseli vseh prijav, posebno še kandidatov, ki se želijo šolati za poučevanje predmetov, kjer učiteljev primanjkuje. Prijava pa vselej še ne pomeni, da bo kandidat štipendijo tudi dobil.

Iz poročila o štipendiranju za šolsko leto 1988/89 razberemo, da je bilo tudi v tem letu razpisanih 250 srednješolskih štipendij za učence v pedagoških programih, 100 študentskih štipendij za višješolski in visokošolski študij naraščaja za potrebe srednjih šol, vzgojnih zavodov in dijaških domov ter 50 študentskih štipendij za deficitarne višješolske in visokošolske smeri (matematika s študijskimi povezavami, fizika s študijskimi povezavami, likovna pedagogika, glasbena pedagogika, obramboslovje, STM, učitelji strokovnih predmetov tehniških usmeritev). Za srednješolske štipendije je bilo 307 kandidatov, za študentske pa 206. Odbor je med prošnjami za srednješolske štipendije zavrnil 57 vlog, ki so sicer ustrezale temeljnim merilom razpisa, ter vse za nepedagoške smeri šolanja – podelil jih je 250. Tudi študentskih štipendij je štipendijski odbor podelil toliko, kot jih je bilo razpisanih – 150, od teh 71 za potrebe šol in domov ter 79 za deficitarne pedagoške smeri, upoštevajoč decembra 1987 v anketi izražene potrebe šol po učiteljih fizike, fizike in strokovnih predmetov tehniških strok.

Študentje, ki so lani dobili to štipendijo, so študirali na tehle šolah: 33 na pedagoški fakulteti v Mariboru, 52 na pedagoški akademiji v Ljubljani, 9 na biotehniški fakulteti, 10 na FSPN, 18 na filozofski fakulteti, 3 na akademiji za glasbo, 2 na fakulteti za elektrotehniko, 18 na FNT, 1 na VEKŠ, 4 na tehniški fakulteti v Mariboru.

Vseh štipendistov, ki dobivajo denarno pomoč Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev, je bilo v minulem šolskem letu 963, med njimi 592 dijakov in 371 študentov. Bili so iz vseh slovenskih občin, razen iz Kočevja in Trbovelj, zelo malo tudi z Brežic (2), Hrastnika (2), Lenarta (1), Metlike (2), Ribnice (1), Sežane (1); le 4 štipendisti so doma iz drugih republik. Nasploh je največ štipendistov iz Celja (45 dijakov in 19 študentov), Kranja (46–23), Ljubljane (69–44), Maribora (29–50), Raven na Koroškem (55–12), Šmarja pri Jelšah (36–18).

Odbor za podeljevanje teh štipendij je v poročilu ugotavljal, da Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev zapolnjuje potrebe po učiteljskem naraščaju v srednjem šolstvu, kadrovske potrebe osnovnega šolstva in vrtcev pa so v večjem delu občin slabše zadovoljene.

J. S.

Napoved splošne stavke delavcev družbenih dejavnosti Občine Ptuj

Dopis št. 30–65/88-1 z dne 20. junija 1989 od Skupne službe SIS družbenih dejavnosti občine Ptuj je splošna informacija o gibanjih sredstev za družbene dejavnosti Zavoda za planiranje SR Slovenije. Ugotavljamo, da odgovora na naše zahteve, ki smo ga zahtevali do 15. 6. 1989, kljub temu da smo počakali nekaj dni, nismo dobili. Zahteve so bile dovolj konkretne in se nanašajo na položaj družbenih dejavnosti občine Ptuj (ta pa je še slabši, kot ga kaže globalna slika le-teh v SR Sloveniji). Pričakovali smo, da se bodo odgovorni v občini bolj prizadevno lotili reševanja naših problemov in konkretne akcije. Gotovo pa ni strokovna služba Sisa družbenih dejavnosti tista, ki naj bi sama začela reševati probleme družbenih dejavnosti v občini Ptuj. Sprašujemo se, kaj delajo interesne skupnosti, Komite za družbene dejavnosti in Skupščina občine Ptuj? Sprejeti samoupravni akti govore o tem, da strokovne službe izvajajo naloge, ki jih določajo organi skupščin samoupravnih interesnih skupnosti, ne pa da je strokovna služba podaljšana roka upravnih organov – Izvršnega sveta Skupščine občine Ptuj.

Vztrajamo pri naših zahtevah! Te pa več niso samo zahteve delavcev v vzgoji in izobraževanju, temveč zahteve vseh delavcev v družbenih dejavnostih občine Ptuj.

Zato bodo predsedniki vseh občinskih odborov sindikatov delavcev v družbenih dejavnostih ustanovili skupen stavkovni odbor.

Če do 1. 9. 1989 naše zahteve ne bodo uresničene, napovedujemo za 20. 9. 1989 splošno stavko delavcev družbenih dejavnosti občine Ptuj.

K splošni stavki ob napovedanem času spodbujamo vse delavce družbenih dejavnosti SR Slovenije.

Zveza sindikatov Slovenije – Občinski odbor sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva Ptuj – Občinski odbor sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Ptuj – Občinski odbor sindikata delavcev kulture Ptuj – Odbor za pripravo zbora delavcev vzgoje in izobraževanje občine Ptuj

Ukrepi za boljšo šolo na Slovenskem

Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije je v sredo, 21. junija 1989, sprejela več predlogov za kratkoročne in sistemske ukrepe, na podlagi katerih naj bi izboljšali zdajšnje nadvse hude razmere v celotnem šolstvu v Sloveniji. Predloge in ukrepe je prebral predsednik Skupščine Niko Žibret; razpravljavci so jih podprli in sklenili, naj gredo v širšo obravnavo do 5. julija. Nato naj bi jih takoj poslali ustavni komisiji in drugim pristojnim organom v republiki. V Izobraževalni skupnosti Slovenije pričakujejo pripombe do omenjenega datuma. Predloge objavljamo v povzetku.

Na temelju podatkov, ocen, zahtev in javno izraženih stališč predlaga skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije sklepe, ki naj bi opozorili, da je Slovenija odgovorna za svoje kakovostno in razvojno usmerjeno šolstvo. Predlogi teh sklepov so:

KRATKOROČNI UKREPI

1. Uradne ugotovitve o rasti osebnih dohodkov in rasti cen na drobno morajo biti pravočasne in realno prikazane, saj vsako zaostajanje ob pretirani inflaciji dodatno slabša položaj izvajalskih organizacij.

2. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in njegovi področni organi naj ob sodelovanju drugih (tudi sisov, sindikatov, DPO) pripravijo predloge sprememb tistih zakonov, ki ovirajo odpravo nelikvidnosti.

Te možnosti so predvsem: zmanjšanje obveznosti iz BOD in dohodka izvajalcev v usmerjenem izobraževanju, ukinitev ali zmanjšanje stroškov plačilnega prometa, prenehanje združevanja sredstev za razširjeno reprodukcijo v cenah sisov materialne proizvodnje, vpeljava posebne (nižje) tarife za plačilo električne energije v šolah, zmanjšanje obveznosti plačevanja zemljiškega prispevka in ukinitev obveznosti revalorizacije zalog (tudi učbenikov) in podobno.

3. Ob obravnavi slovenske nacionalne bilance in majske analize bo treba sprejeti v Skupščini SR Slovenije sklep, ki bo omogočal (ob tem da bo odobreno dovolj denarja) ustrezno delovanje vseh izvajalskih organizacij – od osnovnih šol do fakultet.

SISTEMSKI PREDLOGI

1. Takoj naj se začne pripravljati t.i. nacionalni program družbenih dejavnosti za SR Slovenijo: ta naj se po razpravi sprejme v Skupščini SR Slovenije. Za ta program mora skupščina tudi predvideti in zavarovati stalne vire, ki bodo neodvisni od ekonomske sposobnosti posameznega gospodarskega področja, panoge, občine ali regije. Skrb in odgovornost za nacionalni program družbenih dejavnosti se naloži Izvršnemu svetu SR Slovenije, resornim organom in družbenim skladom. Za delovanje nacionalnega programa družbenih dejavnosti se ukine svobodna menjava dela; le-ta naj poteka nad nacionalnim programom in na temelju prostovoljnega interesa občanov. Vse tri stopnje izobraževanja (osnovna, srednja in visokošolska) je treba po strokovni presoji uvrstiti v nacionalni program; pri tem moramo za zagotovljeni program slovenske osnovne šole plačevati vsi Slovenci, skratka vsi prebivalci SR Slovenije. Temu davku se mora odvzeti pridevek, »solidarnost«. Visoko šolstvo naj se ob večji povezovalni vlogi univerze financira z enega mesta.

2. Odpravi naj se fleksibilni mandat delegatov.

3. Ob spremembi sistema financiranja vzgoje in izobraževanja je treba zagotoviti tudi drugačen način zbiranja denarja za osebne dohodke. V šolstvo naj se ponovno vpelje sistemizacija; to pomeni, da je treba za zaposlitev učiteljev in drugih delavcev v šolstvu (razen za univerzo) dobiti ustrezno soglasje. Višina osebnega dohodka ob vpeljavi sistemizacije naj bo določena v Skupščini SR Slovenije ali v organu, ki ga ta pooblasti.

4. Za višje in visoko šolstvo naj se takoj pripravi Zakon o visokem šolstvu ali univerzi, ki bo zagotovil samostojnost univerze pri uresničevanju družbeno naročenega programa.

5. Takoj naj se začne postopek za sprejem zakona o družbenih dejavnostih (ustanovah, zavodih). Ponovno naj se presodijo vsa področja posebnega družbenega pomena in se ponovno opredelijo, če je potrebno. Drugače je treba opredeliti in uveljaviti vlogo ravnatelja (dekana, rektorja).

6. Za zagotavljanje denarja za uresničevanje nacionalnega programa v vzgoji in izobraževanju mora biti pristojna republika.

7. Da bo načrtovanje bolj kakovostno in spremljanje finančnih tokov bolj stvarno, predlagamo vpeljavo obračunskega dinarja, ki bo temeljil na eni od trdnih valut.

8. Da bo znanje bolj kakovostno – za to je treba zagotoviti določene standarde – lahko šola neposredno sodeluje s podjetji in z drugimi; to lahko zboljša osebne dohodke in splošni standard storitev v šolah.

Začne naj se postopek za odpravo tistih členov zvezne ustave, ki dajejo pravico poseganja na tista področja, ki se razglasijo za popolno suverenost republik in pokrajin; to velja predvsem za vzgojo in izobraževanje, kulturo, znanost, varstvo družine in socialno politiko.

Ob včlenjevanju tovrstnih pristojnosti SR Slovenije za področja družbenih dejavnosti v slovensko ustavo je treba upoštevati, da živi v Sloveniji manj kot dva milijona prebivalcev; za ohranitev slovenske identitete in za to, da bi zagotovili ustrezne možnosti za uveljavljanje med drugimi narodi v Jugoslaviji in Evropi, moramo v te namene oddeliti več denarja kot ga namenjajo večji narodi.

ODLOČANJE IZOBRAŽEVALNIH SKUPNOSTI

Interesne skupnosti je treba čimprej reorganizirati. Bilo naj bi jih manj kot doslej, zmanjšali pa naj bi tudi njihove možnosti za odločanje na področjih, za katera bo morala postati odgovorna država.

Izobraževalna skupnost Slovenije kot zveza izobraževalnih skupnosti naj ostane samoupravna skupnost, vendar naj ima omejene možnosti, nima pa pravice do četrtega zbora (lahko opravlja tudi naloge samoupravnega ali družbenega sklada). Zato predlagamo tele kratkoročne in dolgoročne rešitve.

KRATKOROČNE REŠITVE

1. Podpreti je treba zakonske spremembe, ki ustvarjajo možnosti, da se takoj začne oblikovati slovenska šolska politika kot nacionalni program. To naj velja le do uveljavitve drugačnih sistemskih rešitev, za te pa naj bi pripravili predloge že za jesensko razpravo.

2. Občinske izobraževalne skupnosti niso več obvezne; lahko se združijo z drugimi področji ali pa prevzame njihove dozdajšnje nalo zbor združenega dela.

3. Sredstva za izobraževanje obvezno raziskovalno delo, ki teka na slovenskih visokih in viš šolah, se združijo. Tako se omog financiranje te stopnje šols z enega mesta.

Strokovne, upravne in samo pravne naloge je treba dosledno r mejiti, pri tem pa natančno dolo vlogo Zavoda SRS za šolstvo najodgovornejše razvojno-sve valne službe za osnovno in sred šolstvo.

4. Z Gospodarsko zbornico S venije, s posameznimi poslovn združenji in z gospodarskimi pa gami se je treba takoj začeti dogov jati in sodelovati bolje kot doslej. tem naj bi namenili posebno poz nost vprašanjem strokovnega šols in potrebam drobnega gospodarst

5. Takoj naj se začne oblikov enoten šolski informacijski siste kot podsistem v SR Sloveniji, ki povezoval vse stopnje slovenskih š

DOLGOROČNE REŠITVE

V ustavnih rešitvah naj se pred dijo ukinitve interesnih skupno s področja vzgoje in izobraževan povsod razen tam, kjer bodo obč zanje posebno zainteresirani.

ODLOČANJE ŠOL KOT DELOVNIH ORGANIZACIJ

1. Takoj je treba pripraviti po ben zakon o družbenih dejavnos ali o neprofitnih delovnih organiz jah, po katerem naj bi šole pono postale ustanove ali zavodi.

2. Učitelj kot temeljni nosilec oblikovalec vzgojno-izobraževalne in raziskovalnega dela mora biti uresničevanju naročenega progra samostojen. Za svoje delo mora dobro nagrajen – to pa bo tudi e od temeljev za pozitivno odbiro k didatov za pedagoške poklice.

3. Na področju osnovnega šols je treba krajevni skupnosti odv pristojnost, da odloča o šolskih o liših, mora pa se spoštovati mne okolja, kjer šola živi in d Z ustrezno šolsko politiko je tr preprečiti ukinjanje podružnič šol, ki so na podeželju osrednje k turne in izobraževalne ustanove.

4. Družbenopolitične organiza na šolah (pionirska organiza ZSMS, ZKS in organizacije raz zvez) nimajo več domicila v slov skih šolah, lahko so le prostovol oblika združevanja otrok in mladi ki je šola ne more ovirati.

40 LET SREDNJE VZGOJITELJSKE ŠOLE V LJUBLJANI

Izvirna, samostojna pedagoška pot

Na bregu brezmejnih svetov je veliko otroško igrišče...

Izzveneli so verzi Tagorejeve pesmi. Utihnili so zvoki instrumentov, gibi so obnemeli, svetloba se je izgubila v temi.

Tiho smo obsedeli. Prevzeti z močjo umetnikove besede povedane z mladimi, izšolanimi glasovi, prevzeti z ritmi in melodijami malce nenavadne glasbe. Prevzeti z izrazom gibov, spletenih v svojevrstno izpoved. Polni odmeva ubranih glasov, zamaknjeni v lepoto otroške risbe.

Utihnilo je ploskanje, s katerim smo se priklonili mladim ustvarjalcem. To ni bila zgolj zahvala doživetju, bilo je zagotovilo, da bo doživetje ostalo v nas, in pojasnilo, da vemo, kakšen dosežek je takšen nastop; da je nastal s trudom ne samo zdajšnjih učiteljev in učencev, ampak z zorenjem: to je sadež zrelih let naše šole, šole, ki jo je težko primerjati z drugimi, tako svojevrstna je. Enkratna za vsak rod učenk in le redkih učencev, neponovljiva v naslednjem rodu. Kajti tako kot so se spreminjali rodovi učencev in so prihajali zmeraj znova novi, drugačni, tako so se spreminjale razvojne poti predšolske pedagoške prakse in šola je bila tista, ki je ustvarjala to pot s svojo strokovno močjo in ki je znala odmeve iz prakse spreminjati v novo kakovost. Za naslednji rod prihodnjih vzgojiteljev, za naslednje rodove predšolskih otrok v naših vrtcih.

Tako rada se spomnim svojih srednješolskih let. Trajala so celih pet let, kajti Vzgojiteljska šola v Ljubljani je bila takrat še petletna. In ni mi žal za tisto peto leto, saj je bilo že čisto takšno kot da bi bili že na fakulteti. Kljub vpetosti v »srednje«, je ta šola dolga leta zmogla tudi to. Imeli smo veliko srečo, kajti naša srednješolska leta so sovpadla z zlato dobo šole, saj je tedanja skupina profesorjev ustvarjala sodobne metodike posameznih vzgojnih področij. Včasih smo imeli občutek, da se učimo vsi skupaj, učenci, učitelji, vzgojitelji hospitacijskih vrtcev. Bilo je učenje, ki je bilo ustvarjanje. In prav to je bila najboljša popotnica za življenje, za delo. Nepozabni so profesorji, ki žive v nas, vsi tisti profesorji, s katerimi se srečujemo pri svojem strokovnem delu, vsi tisti, s katerimi smo ohranili globoke človeške vezi in tisti, ki so umrli, a živijo v nas še naprej.

Ob prebiranju zbornika, ki ga je pripravila šola ob svoji štiridesetletnici, se misli ustavljajo pri pričevanju prof. Lee Smaskove, ki je bila ravnateljica šole od 1. septembra 1949 od 31. decembra 1975. Takole je napisala: »To je bil začetek: dekret o ustanovitvi, na katerega so pozabili pritisniti štampiljko, dve učilnici in pisarna v dijaškem domu Majde Vrhovnik na Taboru, nakazilo za šolske klopi, nastavitveni dekret za ravnatelja, tajnico in dva učitelja, začasni predmetnik in nekaj učnih načrtov ter za vsebinsko pomoč izbor člankov iz sovjetske pedagoške revije Doškolnoje vaspitanje v knjigi Tako naj raste naš najmlajši rod, ter še nikjer zbrane izkušnje vzgojiteljic v domovih igre in dela.«

Zbrali so 72 učenk in začeli – iz nič. Zdaj ima šola 522 učenk (in le nekaj učencev) ter domuje v sodobni stavbi na Kardeljevi ploščadi. Učenci nadaljujejo šolanje na pedagoški akademiji – smer vzgojitelj predšolskih otrok in vsi upamo, da bomo končno enakopravni s šolami v drugih republikah, kjer pripravljajo visokošolske programe. Dolg je seznam učiteljev, ki so v teh štiridesetih letih živeli in ustvarjali na šoli. Nekateri leto ali nekaj več in tisti, ki so velik del svojega življenja poklonili mladim za najmlajše. In področje predšolske vzgoje jih ne bo smelo nikoli pozabiti, vredni so trajnega zgodovinskega spomina. Lea Smasek, Nuša Kolar, Breda Cilenšek, Joža Trdina, Pia Gostič, Mira Voglar, Cita Marjetič, Aladin Lanc, Lidija Osterc, Peter Črne, Marta Paulin-Brina, Jovita Podgornik, Emil Navinšek, Borut Stražar, Bogdana Rusjan in drugi. Nekateri med njimi so priznani ustvarjalci ne le doma, temveč tudi v svetu. Mnogo daljši je seznam učenk in nekaj učencev. O njih piše Lea Smasek: »Šolanje na vzgojiteljski šoli jih je z vso svojo raznolikostjo kar dobro pripravljalo na delo z malimi otroki, o čemer priča tudi to, da je večina absolventk – razen zadnjih rodov – odšla takoj v službo v vzgojno-varstvene zavode. Tudi tiste, ki so se odločile za nadaljevanje študija, so povečini ostale v prosveti. To pa ne velja več za zadnje rodove vzgojiteljske šole; tega pa ni kriva šola, temveč kritični položaj v vrednotenju poklica, v katerem absolventke ne vidijo več perspektive.« In še dodaja: »Čeprav vzgojiteljska šola ni bila samo splošno izobraževalna, je dala učenkam le dovolj podlage, da so lahko nadaljevale študij. Najpogosteje so izbirale razne druge pedagoške poklice, socialno delo ali posamezne panoge s področja kulture.« Dodala bi še to, da so nekatere uspele tudi na področju gospodarskih dejavnosti.

Nemogoče je na tako skopo odmerjenem prostoru opisati vse dejavnosti, ki so ob pouku po kale na šoli vseh teh štiride let. A vse, kar je nastajalo, nastajalo v šoli, je njihovo, virno. Zajeten je sveženj st kovnega slovstva iz predšols pedagogike, razvojne psiholog in metodik raznih področij, ki jo napisali učitelji te šole. Vel je poglavij, v katerih je opis sodelovanje šole in vrtcev ob spitacijah, prireditvah in dru priložnostih. Veliko je bilo nih prireditev, ki so imele odm v Ljubljani, Sloveniji in na jem.

In ob koncu še to: ni ta malo učiteljev in nekdan učencev vzgojiteljske šole, ki prejeli Žagarjeve nagrade. Ni tako malo, ki so prejeli dr priznanja in nagrade ter držav odlikovanja. Ob štiridesetlet šole je Skupnost otroškega v stva SR Slovenije podelila naj služnejšim posebna priznan šola pa se je oddolžila svo najzvestejšim sodelavcem. nile so nas besede Lee S skove, nekdanje ravnateljice je šolo ustvarjala in bedela njo v najbolj kritičnih trenut Govorniki so povedali veliko p valnega in dali spodbude za prej, govorili so o zdajšnjih dih časih in upih za lepšo prih nost, Nuša Kerševan pa je udarila zrelost vzgojiteljic vsej Sloveniji, ki v dnevih pe goške stavke niso zaprle vrat cev in tako omogočile, da starši nemoteno delali.

Prijeten je bil prijateljski černi pogovor med nami, ki vpeti v korenine šole, ki se v limo vsakega njenega uspeha ji ob visokem jubileju čestit in želimo tudi v prihodnje virno, samostojno pedago pot.

ZMAGA GLOGOVEC

univerza

Računalniška infrastruktura

na Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani

Razvoj rabe računalnikov pri pedagoškem in raziskovalnem delu članic ljubljanske univerze (v nadaljevanju univerze) prav gotovo lahko uvrstimo med najbolj zaznavne, burne, pomembne in obetajoče procese ter dejavnosti, ki so potekali na tej univerzi v zadnjih treh desetletjih. Ta razvoj sedaj pljuska tudi na druge, spremljajoče dejavnosti pedagoškega in raziskovalnega dela, kot so dokumentalistika (INDOK), delo knjižnic ter informacijski sistem univerze. Na takšen razvoj močno vpliva nesluteno hiter razvoj računalniške opreme in njene rabe po svetu. Vsakih nekaj let pošljejo izdelovalci računalnikov iz razvitih zahodnih držav na trg novo tehnologijo in novo programsko opremo, ki je glede na prejšnjo mnogo učinkovitejša in gospodarnejša. To govori v prid njene hitre uporabe ter polne izrabe tudi tam, kjer denarja ni na pretek. Univerza se je vključila v svetovni izziv najprej boječe, nato pa odločneje. Njen prijem je bil vselej, kolikor so le razmere dopuščale, sistemski, vodilo pri tem pa je vedno bilo zagotoviti članicam univerze sodobno računalniško opremo na najcenejši mogoči način. Takšen razvoj sta podpirala tudi glavna financerja računalništva na slovenskih univerzah – Izobraževalna skupnost Slovenije in Raziskovalna skupnost Slovenije.

Po zmogljivosti in namenu uporabe delimo računalniško opremo v laboratorijsko in splošno-namensko, čeprav meja med njima ni vselej dobro vidna, velikokrat pa je odvisna tudi od denarja, ki je na voljo za njen nakup in vzdrževanje. Laboratorijske računalnike uporabljajo predvsem raziskovalci v okviru posameznih raziskovalnih projektov, lahko pa tudi pri pedagoškem delu, ki je povezano z raziskovalnim delom, predvsem v podiplomskem študiju. Največkrat so to manjši računalniki, s posebno programsko opremo, usmerjeno na raziskovalno področje, kjer se računalnik uporablja. Univerza do zdaj ni bila usmerjevalka, svetovalka ali usklajevalka pri nabavi in rabi tovrstne računalniške opreme. Razvoj in raba laboratorijske računalniške opreme sta prepuščena posameznim članicam.

Splošnonamenski računalniki so za uporabnike z različnih področij dejavnosti. V svetu jih izdelujejo mnogi proizvajalci, po zmogljivostih in cenah pa se zelo razlikujejo. Zato so na univerzi, kjer je mnogo uporabnikov z zelo različnimi potrebami in zahtevami (učitelji, študeni, raziskovalci, knjižnice, administrativni delavci,...), izredno pomembni usklajeno načrtovanje, nabava in uporaba ter vzdrževanje tovrstnih računalnikov, ki jih, povezane v celoten sistem, imenujemo tudi računalniška infrastruktura univerze. Praksa v preteklosti je celo pokazala, da je bil v začetnih obdobjih vpeljevanja računalnikov na univerzo najboljši in zaradi razpoložljivega denarja tudi edini mogoči način pridobitve dovolj zmogljive računalniške opreme združitev univerze z nekaterimi drugimi kupci računalnikov v Sloveniji in uporaba zmogljivosti skupnega računalniškega sistema. S tem so uporabniki na univerzi dobili na voljo dovolj zmogljiv računalniški sistem, ki pa ga sami zaradi premajhnega obsega dela ne bi mogli v celoti izrabljati. Tako sta že v letu 1962 Univerza in Nuklearni institut Jožef Stefan iz Ljubljane, kasneje preimenovan v Institut Jožef Stefan (IJS), nabavila skupen računalnik ZUSE-Z-23, v letu 1968 pa je Univerza postala soustanoviteljica Republiškega računskega centra (RRC) v Ljubljani ter s tem uporabnica računalnika CDC 3300 v njem; druga soustanovitelja sta bila ZP Iskra in Izvršni svet SRS. Zaradi oddaljene lokacije RRC (Ljubljana-Stegne) je Univerza za potrebe pedgoškega procesa hkrati nabavila še računalnik IBM 1130, ki je bil postavljen na Inštitutu za matematiko, fiziko in mehaniko v Ljubljani. Glavni uporabniki na univerzi so bili tedaj raziskovalci na IJS in učitelji ter študenti matematike in fizike, zelo hitro pa se je raba računalnikov širila tudi na druga področja pedagoškega in raziskovalnega dela na univerzi. Računalnik v RRC so upravljali delavci IJS, pravice in obveznosti Univerze v RRS pa je usklajeval poslovni odbor (PO), v katerem so bili delavci Univerze in IJS. Zaradi širjenja računalniških obdelav pri drugih članicah univerze sta Univerza in IJS leta 1971 ustanovila Računalniški center univerze (RCU) z nalogo, da v skladu s potrebami ustanoviteljev na področju računalništva sodeluje s Strokovnim svetom za računalništvo pri PZSU, ki ga je leto pred tem imenovala univerza. S tem so bili postavljeni organizacijski temelji za računalniško infrastrukturo na univerzi, in ti so se ohranili do danes, le da se je članstvo v PO in strokovnem svetu za računalništvo sčasoma menjalo, s tem pa včasih tudi njuna funkcija (IJS je kasneje izstopil iz RCU). Po letu 1971 so namreč v RRC pristopili številni novi partnerji – uporabniki (okrog 20 delovnih organizacij iz Slovenije). To je otežilo načrtovanje rabe računalnika v RRC za pedagoške namene, pa tudi cena dela v RRC je postala za univerzo prevelika, saj tamkajšnji sistem (CDC CYBER 70) ni bil primeren za množično uporabo, kakršno zahteva pedagoški proces na univerzi. To je narekovalo potrebo po lastnem in poceni, vendar učinkovitem, interaktivno zasnovanem računalniškem sistemu na univerzi. Analize so pokazale, da bi bil takšen sistem približno štirikrat cenejši od zneska deleža univerze v RRC pri istem obsegu dela. Lastni računalniški sistem DEC 10 je bil končno postavljen leta 1981 kot rezultat prvega samoupravnega sporazuma s področja skupnega vlaganja v računalništvo na univerzi, h kateremu so pristopile vse njene članice, odobrile pa so ga tudi Izobraževalna skupnost Slovenije, Raziskovalna skupnost Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije. Ta sistem je omogočil nadaljnji vzpon računalništva in informatike na univerzi, saj je vsem uporabnikom zagotovil neposreden dostop z delovnega (učnega) mesta na zmogljiv osrednji računalniški sistem, ki je razpolagal z učinkovito programsko opremo za potrebe pedagoškega dela. Kljub jasno sprejetim stališčem Raziskovalne skupnosti, da bo financirala 35% zmogljivosti računalniškega sistema v RCU, pa je imel RCU v tem času hude denarne težave. Vzrok je bil predvsem ta, da Raziskovlna skupnost Tajništvu univerze (RCU) ni več neposredno nakazovala potrebnega denarja za delo, kot je to delala v preteklosti, temveč prek raziskovalnih nalog – to pa je zahtevalo izjemne napore za pravočasno pridobitev tega denarja v RCU.

Nov, do zdaj zadnji korak na področju računalništva je univerza napravila v letih 1987–88, ko je pričela uresničevati nov samoupravni sporazum skupnega investiranja v računalništvo na univerzi: iztrošeni računalnik DEC 10 je zamenjala z dvema sodobnima računalnikoma VAX 8550, na katera je priključenih več kot 200 terminalov in osebnih računalnikov. Za uporabnike je pomembno, da imajo tudi na teh računalnikih raznovrstno programsko opremo za podporo pedagoškega in raziskovalnega dela. Poleg opravljanja osnovnih funkcij pa omogoča računalniški sistem RCU tudi neposreden stik univerze s svetom. Jugoslovanske PTT organizacije namreč omogočajo, da je (in da bo lahko še bolj) univerzitetni računalniški sistem neposredno povezan z drugimi računalniki v Sloveniji, Jugoslaviji in Evropi prek sistema JUPAK, to zagotavlja neposredno izmenjavo informacij z mnogimi univerzami doma in po svetu v obliki elektronske pošte (BITNET, COSINE) ali s pomočjo vzdrževanja in uporabe skupnih baz podatkov.

Naj po vsem tem zapišem še nekaj zelo zgoščenih informacij o področjih uporabe računalniške infrastrukture na nekaterih posameznih visokih in višjih šolah ljubljanske univerze, ki informatiki in računalništvu v pedagoškem in (ali) raziskovalnem delu namenjajo več pozornosti.

Fakulteta za elektrotehniko uporablja računalnike v pedagoškem procesu pri predmetih s področja računalništva in informatike, numerične matematike, programiranja in simulacije, pri raziskovalnem in razvojnem delu pa na področju digitalnih in hibridnih računalniških sistemov za posebne namene, pri interaktivnem načrtovnju integriranih vezij in podobno.

Strokovno, raziskovlno in pedagoško delo na **Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo** obsega področja računalništva, potresnega inženirstva, statike in dinamike gradbenih konstrukcij ter geodezije, pri čemer razvijajo tudi svoje nove programe in grafične pakete. Vse svoje dosežke prenašajo tudi v prakso.

Na **Strojni fakulteti** uporabljajo računalnike v temeljnih znanstvenih disciplinah, kot so mehanika, termodinamika in kibernetika. Posebno uspešno se je računalništvo uveljavilo v naslednjih strokah: krmilna tehnika, konstruiranje z računalnikom, digitalni avtomati, procesna tehnika, ogrevanje in hlajenje, motorji z notranjim izgorevanjem, avtomatizacija obdelovalnih, energetskih in proizvodnih sistemov, operacijske raziskave in laboratorijsko delo.

Najbolj raznotera je prav gotovo uporaba računalnikov na **Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo,** kot posledica velikega števila različnih raziskovalnih področij, ki jih gojijo posamezne šole te fakultete. Računalnike uporabljajo pri numerični in računalniški matematiki ter računalništvu (ki razvija tudi računalniške aplikacije), na področju kemije – pri vpeljevanju umetne inteligence v kemijo, ki obravnava metode računalniških obdelav eksperimentalnih podatkov s posebnim poudarkom na obdelavi kemijskih strukturnih in spektralnih informacij, na primer: korelacije med strukturo in spektri, izračuni elektronskih stanj, energij in konformacij za velike molekule in trdne snovi, izračuni potencialnih ploskev za formakološko zanimive sisteme, povezana med elektronsko strukturo in biološko aktivnostjo, izračuni elektronskih konfiguracij in fizikalnih lastnosti periodičnih sistemov in tako dalje.

Na **Biotehniški fakulteti** se je raba računalnikov razvijala hitro in zanimivo. Od skromnega začetka v letu 1970, ki je predstavljal predvsem pouk iz programiranja, se je v obdobju 1973–1980 zanimanje za računalništvo zelo povečalo. V učni program sta bila uvrščena še predmeta uporaba programskih paketov in kvantitativne metode – linearno programiranje, uporaba računalnika pa se je povečala tudi pri neračunalniških predmetih, kot so statistične metode, dendrometrija, urejanje gozdov in prirastoslovje.

Ekonomska fakulteta Borisa Kidriča uporablja računalnik predvsem v študijskem procesu, knjižnici ter informacijskem sistemu fakultete, vedno bolj pa tudi na raziskovalnem področju (računalniška grafika, operacijsko raziskovanje, simulacije – poslovne igre, sistemi za podporo odločanju), kjer se teoretično znanje povezuje s prakso (seminarji, raziskovalni projekti).

Za rabo računalnika je zelo zanimivo tudi področje medicine. Temelji računalništva so uvrščeni v redni učni program predmeta biomedicinske informatike **Medicinska fakulteta** usklajuje svoje delo z računalniško dejavnostjo v Kliničnem centru v Ljubljani, ki je učna baza fakultete. Posebno veliko pozornost namenja fakulteta informacijsko dokumentacijski dejavnosti, pomemben delež pa zavzema računalništvo tudi v raziskovalnem delu fakultete.

Na **Pravni fakulteti** oziroma njenih inštitutih uporabljajo računalnik predvsem v raziskovalne namene. Ekonomski inštitut pravne fakultete opravlja ekonometrične raziskave, razvija programsko opremo in preučuje spontana gospodarska gibanja v državi, Institut za javno upravo pa razvija pravno-informacijski sistem. Seveda pa se računalnik vedno bolj uveljavlja tudi v učnem procesu (pri predmetih kriminologija in sociologija).

Na **Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo** raziskujejo in uporabljajo predvsem računalniške programe za statistične in druge analize podatkov, vpeljujejo nove metode za obdelavo podatkov v družboslovju, kot na primer: program za potrebe statističnih obdelav podatkov, programi za reševanje strukturnih modelov, za nemetrično večrazsežnostno lestvičenje, za razvrščanje v skupine z omejitvami in brez njih idr.

Zelo uspešno uporabljajo pri svojem delu računalnike tudi na **Filozofski fakulteti** ter **Fakulteti za telesno kulturo.**

Iz zapisanega razberemo, da je razvoj računalništva na univerzi zahteval veliko truda delavcev na univerzi, ki so predano poganjali voz napredka skozi dolga leta ob vedno spremljajočem pomanjkanju denarja na eni strani in velikih željah po novem na drugi strani. Prav gotovo pa moramo biti na univerzi hvaležni in se zahvaliti našemu združenemu delu in njegovima predstavnikoma pri financiranju računalniške infrastrukture na obeh slovenskih univerzah, to je Izobraževalni skupnosti Slovenije in Raziskovalni skupnosti Slovenije. Brez skupnega truda in usklajevanju naštetih takšen napredek ne bi bil mogoč.

JANEZ GRAD

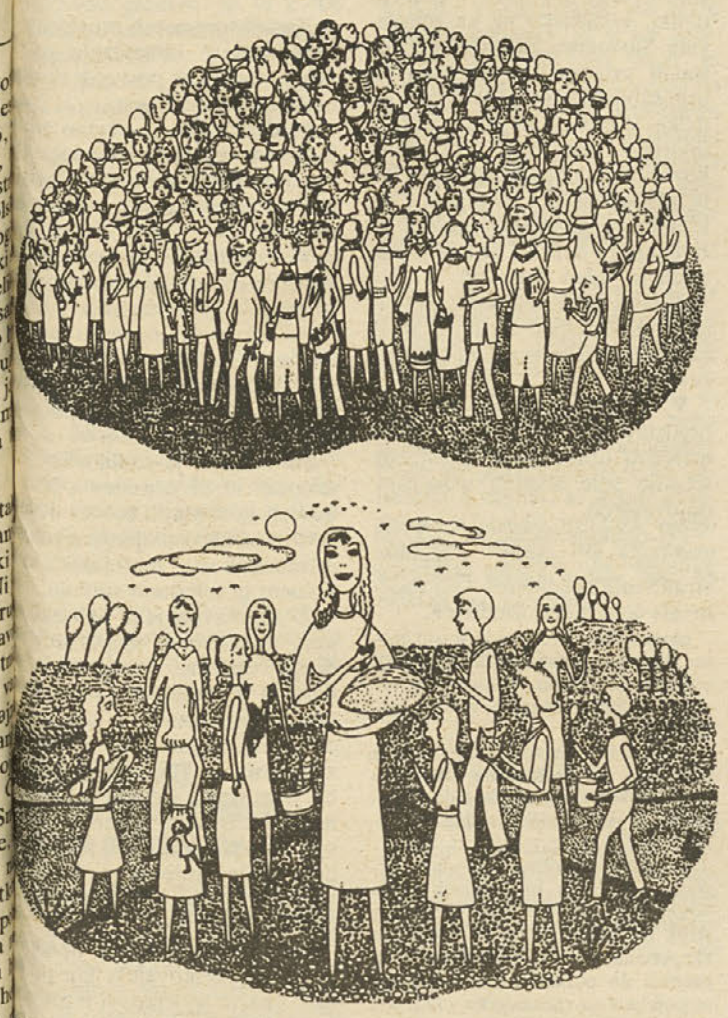

Ciklus v mapi predstavlja deset risb in spada med najbolj skrbno izdelana in likovno izčiščena dela Zlate Volarič. V Zlatine preproste in otroško lahkotne oblike so pogosto zaviti v nisel, simbol ali spoznanje. Mati, ki reže kruh, ne predstavlja samo nekega dejanja, temveč simbolizira tudi mater rednico, lahko pa pomeni tudi plačilo za trud, družinsko skupnost itd. Risba Množica po drugi strani izraža povezanost med ljudmi, moč skupnega nastopa, humano sožitje in podobno. Spomini na otroštvo predstavljajo močan vzgib za slikarkino neutrudno in raznoliko ustvarjalnost. Želja po varnosti, po kateri stremi otrok, najde pri Zlati Volarič nenavadno, morda iz podzavesti izvirajoče izrazilo v svojski obliki dreves, katerih krošnje spominjajo po obliki na uterus, maternico, v kateri varno rastejo najrazličnejši sadeži.

n eseja v mapi risb SPOMINI, 1984 **Dr. CENE AVGUŠTIN**

Za hitre in temeljite ukrepe

Študentski bojkot, stavki visokošolskih delavcev in pedagoških delavcev so ponovno opozorili, da je neurejeno financiranje šolstva eden izmed osrednjih družbenih problemov in ena glavnih ovir pri reševanju iz krize, v katero so nas pahnila desetletja nekompetentnih in nedemokratičnih režimov. Vodstvo univerze pričakuje od odgovornih teles, zlasti od Izvršnega sveta, da bodo pripravila program denarne ozdravitve celotnega šolstva in zagotovila stalen in zanesljiv sistem financiranja, ki bo šolstvu in univerzi omogočil, da opravljata svoje delo. Atrofija sistema prihaja v eksplozivno protislovje z resničnimi potenciali družbe, zato pričakujemo hitre, odločne in temeljite ukrepe.

V celostno ureditev materialnih možnosti za delo univerze spada tudi normalno delovanje študentskih domov in povečevanje njihovih zmogljivosti. Vprašanja Študentskega centra v Ljubljani so odgovorni doslej reševali samo pod pritiskom in v izjemnih okoliščinah. Vodstvo univerze se strinja z ugotovitvijo delavcev ŠC, da tako urejanje ni moglo dati ustreznih dosežkov. Zato pričakujemo od odgovornih dejavnikov, zlasti od Izvršnega sveta in Skupščine SRS, da bodo ob celostni rešitvi šolskih vprašanj zagotovili tudi denar za normalno delovanje študentskih domov in za potrebe nove stavbe. Opozarjamo, da opravlja ŠC kljub zdajšnjim premajhnim kapacitetam tudi pomembno vlogo socialnega korektiva, kar je še posebno pomembno v kriznih razmerah. Prihajajoči rodovi že zdaj nosijo breme napak, za katere niso odgovorne, zato je naša dolžnost, zlasti pa dolžnost tistih, ki so družbeno krizo povzročili, da poskrbijo vsaj za nujne socialne popravke.

Pričakujemo, da bo Izvršni svet v najkrajšem času objavil svoje predloge. Vsako odlašanje bo priznanje nemoči. Glede na izpričane družbene zmogljivosti v tem primeru ne bo težko najti posameznikov in skupin, sposobnih, da opravljajo dolžnosti, ki jim jih bomo zaupali.

JANEZ PEKLENIK
Rektor UEK

Več delovnih stikov

med Filozofsko in Teološko fakulteto

Pred dnevi (19. junija letos) sta Filozofska fakulteta Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani in Teološka fakulteta v Ljubljani z oddelkom v Mariboru podpisali protokol o sodelovanju. Veliko je vprašanj in problemov, s katerimi se ukvarjata obe fakulteti in morda bo obravnavanje in reševanje le-teh odslej bolj kakovostno in celostno.

Humanistični in teološki študij sta se na Slovenskem včasih tesno povezovala in mnogi teologi so bili obenem priznani humanisti. Po letu 1951, ko so Teološko fakulteto izločili iz sklopa Univerze, so se te vezi, vsaj za nekaj časa, zrahljale. Želje in potrebe po znanstvenem sodelovanju, izmenjavi predavateljev, bolj učinkovitem služenju človeku, po splošnemu razvoju družbe in medsebojnem spoznavanju, pa so jih spet obudile. Podpisnika protokola, dekan Filozofske fakultete Dušan Nećak in dekan Teološke fakultete Rafko Valenčič, sta dejala, da je takšna formalna ureditev sodelovanja pravzaprav logično in edino pravilno nadaljevanje dozdajšnjih stikov obeh fakultet in prepričana sta, da bo koristilo vsem. Protokol o medsebojnem sodelovanju obsega znanstvene kongrese, simpozije, posvetovanja, omizja, skupne raziskave in izdaje. Veliko si obetajo od izmenjave predavateljev, še več od mentorstva in somentorstva pri diplomskih in magistrskih nalogah ter doktorskih disertacijah. Več vzajemnega delovanja bo tudi med znanstvenimi inštituti obeh fakultet, pa tudi vrata knjižnic bodo enim in drugim študentom na široko odprta. Ker Teološka fakulteta ni javna šola, na Filozofski fakulteti ne morejo priznavati njihovih diplom; zato protokol poudarja, da bodo izpite in študijsko dobo skušali upoštevati. Ali bo Teološka fakulteta v prihodnje sodelovala tudi z drugimi fakultetami obeh slovenskih univerz, za zdaj še ne vemo nič zanesljivega. In vendar: po najpomembnejšem koraku pri oživljanju sodelovanja morda ni daleč do takrat, ko bomo bolj resneje razmišljali tudi o ponovnem zajetju Teološke fakultete pod okriljem Univerze.

L. L.

odprta šola

Zakaj škriplje v kolesju?

Kako je uresničevalo učne načrte za slovenski jezik in književnost 50 srednješolskih učiteljev v 1. letniku – šolsko leto 1987/88

V šolskem letu 1988/89 sem se dogovoril s pedagoškimi svetovalci za slovenski jezik, ki delajo na enotah Zavoda SRS za šolstvo v Ljubljani, Kranju, Celju, Mariboru in Novem mestu, da bodo na naključnem vzorcu srednjih šol preverili, kako so učitelji uspeli uresničiti z učnim načrtom predvidene vsebine v 1. letniku, seveda v preteklem šolskem letu.

Svetovalci so tako obiskali 23 srednjih šol in pregledali dnevniške zapiske 51 oddelkov v 38 vzgojno-izobraževalnih programih, v katerih je učilo 50 učiteljev, 46 z visoko in 4 z višjo izobrazbo. Delovna doba učiteljev je bila od 1 do več kot 30 let – to pa skupaj s prej navedenimi podatki omogoča izdelavo bolj posplošene slike dogajanja pri slovenskem jeziku in književnosti v 1. letniku, po izidih pa lahko tudi sklepamo, kako je potekal pouk v 2. in kako bo potekal v 3. letniku. Pričujoča analiza, napravljena v skladu s Kersnikovo maniro izrabe sodnih aktov, čeprav ne povsem, saj so se svetovalci z učitelji tudi pogovorili, seveda ne sme zanemariti tega, da je šlo za prvo leto vpeljavanja prenovljenih učnih načrtov v šole, z izjemo družboslovnih in naravoslovnih šol, in da je Berilo 1 izšlo z zamudo. Kljub temu pa nam suhoparno gradivo, kot so zapiski v šolskih dnevnikih, lahko tudi marsikaj pove. Oglejmo si torej nekatere ugotovitve, ki sem jih dobil, ko sem razčlenjeval poročila naših svetovalcev:

Prvo kar bi razveselilo še tako strogega bralca, je, da v vseh dnevnikih, razen v dveh, piše, da je »snov realizirana po učnem načrtu«. Kako je s tem v resnici, pa nam pokaže nadroben pregled dnevnikov. Učitelji so, če lahko verjamemo podatkom, delali zelo različno in ni mogoče trditi, da poteka pouk slovenskega jezika in književnosti v Sloveniji vsaj približno enotno, tj. v skladu s sprejetim učnim načrtom.

Pri **književnosti** se tako kažejo pri obravnavi snovi velike razlike med posameznimi učitelji. Pregled vpisov zadnjih ur sega od naslovov, kot so Proti zidavi cerkva, Krelj in Dalmatin, Slava vojvodine Kranjske, Molière, Njegoš, Puškin, Prešeren (od uvoda v spoznavanje njegovega dela, pa do končane obravnave), pa do obravnave realizma – v dveh primerih – in celo moderne, ki jo je obravnaval en učitelj. Zadnja dva primera kažeta, da nekateri učitelji še danes ne poznajo novih učnih načrtov, saj je težko verjeti, da so svetovalci naleteli na edina taka »primerka« v Sloveniji. Seveda je to svojevrstna izkaznica tudi za ravnatelje, ki naj bi bili pedagoški vodje šol, odgovorni za delo učiteljev. Na nekaterih šolah, predvsem tistih z »gimnazijskim pedigrejem« je čutiti težnjo, da bi se obravnava romantike ali pa celo razsvetljenstva in predromantike prenesla v 2. letnik, češ da drugače resno delo ni možno. Seveda se s tem poruši celotna zasnova pouka književnosti, kot sta ga izdelala Slavistično društvo in Društvo za primerjalno književnost in kot ga je potrdil Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje. Uresničljivost učne snovi v kasnejših letnikih se tako samo še zaostruje, to pa učitelji rešujejo tako, da v celoti delajo po svoje. Razponi ur pri obravnavi posameznih tem segajo npr. pri antiki od 5 do 28 ali pri srednjem veku od 4 do 25, pač tako, kakor si to posamezni učitelj predstavlja in kolikor mu ravnatelj dovoli, saj so svetovalci večidel nemočni.

Poseben problem pri književnosti je obravnava del jugoslovanskih književnosti, ki jo številni učitelji precej skrajšujejo, čeprav je pogumen tisti, ki trdi, da predvidena dela niso pomembna.

Ko gre beseda o pouku **jezika,** ne moremo mimo spoznanja, da število ur, namenjenih književnosti, še vedno pretehta, analiza poročil pa tudi pokaže, da so se z učnim načrtom predvidenega števila ur bolj držali mlajši slavisti – morda zaradi bolj svežega znanja ali pa zato, ker še nekaj dajo na »sprejete« stvari, kdo ve. Razmerje med poukom književnosti in jezika s sporočanjem se giblje od skoraj pol-pol do razmerij 26 %–53 %, 25 %–54 % ali 32 %–48 %, seveda zmeraj v korist književnosti. K takemu razmerju, roko na srce, pripomore tudi učni načrt, ki je pri jeziku veliko premalo dodelan, pa tudi učbeniki. Kljub temu je iz ocen svetovalcev razvidno, da je v primerjavi s prejšnjimi leti, sam bi si upal trditi, da tudi v primerjavi s staro gimnazijo, pouka jezika v srednjih šolah več. Učitelji namenjajo več pozornosti obravnavi jezikovne zvrstnosti, manj pa sporočanju in zgodovini jezika, eden pa npr. ni posvetil niti ure glasoslovju...

Nekaj ur skoraj vsi učitelji namenjajo t.i. **aktualizaciji** književnih in jezikovnih vprašanj, tako da zasledimo vpise, kot so: Književni listi, Priprava na ogled gledališke predstave/filma ipd. Takih ur je več, odkar predvidevajo učni načrti tudi t.i. nerazporejene ure. Za **šolske naloge** porabi večina učiteljev od 8 do 10 ur, ta čas pa izrabijo tudi za obravnavo posameznih jezikovnih vprašanj in za dvig govorne in pisne kulture.

Ko govorimo o **realizaciji** ur pouka, lahko ugotovimo, da slavisti s tem navadno nimajo »težav«, saj v povprečju realizirajo več kot 100 % ur pouka. Težave so največkrat na šolah, kjer imajo t.i. blok ure, saj se vsaka učiteljeva odsotnost takoj pomnoži z dva. Blok ur torej slavisti ne bi smeli imeti!

Zapisi v dnevnikih razkrijejo še dve podrobnosti, ki sta verjetno značilni za pouk slovenščine v naših srednjih šolah:

● Le malo učiteljev upošteva znanje, ki so ga učenci pridobili v osnovni šoli. Tako učenci sčasoma v srednji šoli pozabijo, kar so se naučili v osnovni šoli, mi pa pavšalno ocenjujemo, da osnovna šola otrokom nič ne da.

● Utrjevanje snovi ni enakomerno porazdeljeno čez leto, ampak so obdobja »ponavljanja« preveč skoncentrirana pred konferencami.

Pričujoči zapis ni nastal zato, ker bi želel poudariti le šibke točke pouka slovenskega jezika in književnosti v srednjih šolah, temveč zato, ker menim, da so stvari, o katerih moramo razmišljati in se o njih pogovarjati. Danes pa je že tako, da vsak bolj sam rine skozi težave in da ne ve, kako jih rešuje njegov kolega. Tako često tudi učitelji slovenščine ne vedo, kaj delajo drugi – ti drugi pa so zelo različni, kar potrjujejo tudi rezultati male sondaže, ki smo jo opravili. Če torej na dveh šolah z istim programom maja učenci prve obravnavajo – pod učiteljevim vodstvom – antiko, drugi pa začenjajo s Prešernom, nekaj »ne deluje« – kaj, pa si mora odgovoriti vsak bralec sam.

TINE LOGAR

UČILA IN ŠOLSKA OPREMA 89

Razstava kot izobraževalno središče

Letošnja 10. jubilejna razstava UČILA IN ŠOLSKA OPREMA 89 je bila od 10. do 14. aprila 1989 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Geslo letošnje razstave je bilo: Šola in gospodarstvo.

Razstavo so pripravili Zavod SR Slovenije za šolstvo, Gospodarsko razstavišče, Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije in Republiški družbeni svet za preventivo v cestnem prometu.

Na letošnji razstavi je sodelovalo manj delovnih organizacij, ki se ukvarjajo z izdelavo in prodajo učil in šolske opreme. Tudi udeležba razstavljalcev iz drugih republik je bila skromna. Predstavniki GR so večkrat izjavili, da je razstava učil in šolske opreme kakovostna prireditev, ki jo želijo ohraniti v programu, čeprav nima denarnega učinka kot nekatere druge. Med delovnimi organizacijami, ki so tudi letos predstavile učila in šolsko opremo, so bile: Državna založba Slovenije, Mladinska knjiga, Slovenijales, Šport oprema, Geodetski zavod Slovenije in nekatere druge organizcije.

Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije je s sodelovanjem šol namenila v okviru gibanja Znanost mladini posebno pozornost raziskovalni dejavnosti, še posebno s področja ekologije. Predstavljena je bila različna računalniška, strojna in programska oprema. Uvrščene so bile tudi druge dejavnosti – modelarstvo; astrološko društvo Javornik je predstavilo svojo dejavnost, predstavljena je bila praktična oprema za shranjevanje orodja, na posebnem prostoru pa je bila razstavljena strokovna literatura.

Republiški svet za preventivo v cestnem prometu je pred odprtjem razstave na Titovi cesti zbral simbolično množico 1818 otrok, toliko je vsako leto žrtev v cestnem prometu. Pri izpeljavi akcije so pomagale šole in organizacijska enota Zavoda SR Slovenije za šolstvo v Ljubljani, za varnost pa je poskrbela milica. V okviru same razstave so bila v hali D razstavljena sredstva, ki lahko pripomorejo k varnosti v cestnem prometu. V tem delu so sodelovale tudi vzgojno-varstvene organizacije in osnovni šoli Polhov Gradec ter Jože Moškrič.

Zavod SR Slovenije za šolstvo je v pedagoškem delu pripravil razstavo veljavnih učbenikov za osnovno in srednje izobraževanje. Razstavljenih je bilo več kot 500 učbenikov in učbeniškega gradiva.

Na posebnem prostoru so bile razstavljene igrače, ki jih je predstavilo obrtno združenje in drugi izdelovalci. Posebno mesto pa so zavzemale igrače z oznako »dobra igrača«.

Demonstracije – prikazi pouka – so potekali v hali C na prostoru 600 m². Vsebinsko so bila zajeta tri področja:

– prvo področje je predstavilo različno uporabo hišnih in osebnih računalnikov (fizikalna merjenja, LOGO, robotiko); projekt Raček (računalniško eksplozijo) – akcija je namenjena opremljanju šol z več računalniki, grafično postajo – grafično oblikovanje z računalnikom je uporabno pri tehničnih predmetih.

Življenje in gibanje v naravi so vsebinsko predstavili taborniki. V okviru obrambe in zaščite so z video posnetki predstavili obrambne poklice in nekatere vsebine predmeta obrambe in zaščite v srednjih šolah.

Pod geslom Usposabljanje za življenje in delo je bilo predstavljeno usposabljanje:

– zmerno, težje in težko prizadetih otrok

– otrok s slušnimi in govornimi motnjami

– slepih in slabovidnih otrok

– vedenjsko in osebnostno motenih otrok ter otrok z drugimi telesnimi motnjami.

Zavodi za usposabljanje otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju so se na razstavi predstavili sistemsko in organizacijsko v grafični obliki, lokacijsko pa na zemljevidu Slovenije. Zavodi so predstavili pripomočke in učila za usposabljanje ter posamezne izdelke, otroci pa so prikazali tudi uporabo nekaterih propomočkov in učil. Usposabljanje otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju za življenje in delo so zavodi ponazorili z video posnetki.

Zavodi v Kamniku, Smledniku in Ljubljani so imeli med razstavo odprta vrata za obiskovalce.

V tretji zaokroženi celoti so predstavile dejavnosti v stroki ustrezno opremljenih prostorov srednje šole sedmih usmeritev od dvajsetih.

Pri demonstracijah – prikazih praktičnega pouka temeljnih strokovnih predmetov – so sodelovale šole tehle usmeritev:

gozdarstvo – Gozdarski šolski center Postojna je predstavil dejavnosti v šoli in na terenu. Učenci so predstavili tehniko žaganja lesa z motorno žago.

Lesarstvo – Srednja lesarska šola Ljubljana je predstavila ročno in strojno obdelavo lesa. Slednjo je prikazala z računalniško vodeno stružnico (CNC).

Tekstilna usmeritev – Srednja tekstilna, obutvena in gumarska šola Kranj ter Srednja šola tehničnih strok in osebnih storitev Ljubljana sta predstavili tekstilno dejavnost od prediva do oblačila. Demonstracije so potekale na računalniku v izdelavi tkalskih in pletilskih vezav in konfekcioniranju oblačil. Poklice v tekstilni industriji so predstavili z video posnetki.

Usnjarsko-predelovalna usmeritev – Srednja tekstilna, obutvena in gumarska šola Kranj in Srednja kovinarska in usnjarska šola Domžale sta prikazali modeliranje obutve z računalnikom in izdelavo usnjene galanterije. Razstavljeni pa so bili kakovostni izdelki učencev iz usnjene konfekcije, galanterije in obutve.

Osebna nega – Srednja šola tehničnih strok in osebnih storitev Ljubljana, Srednja tekstilna šola Maribor in Srednja šola Borisa Kidriča Celje: pri praktičnem pouku so učenci frizerji demonstrirali oblikovanje že[illegible]skih in moških pričesk, kozmetiki p[illegible] negovalno in dekorativno kozme[illegible]tiko.

Kultura – Srednja šola za oblikovanje in fotografijo Ljubljana [illegible] predstavila dejavnosti po programi[illegible] izobraževanja z izdelki učencev, fotografijami in video posnetki. Ra[illegible]stavljene eksponate so obiskovalce[illegible] razlagali strokovnjaki. Posebno p[illegible]vlačna je bila demonstracija ročneg[illegible] barvanja na svili. Šola je oblikoval[illegible] razstavo tako, da se je vsebinsk[illegible] včlanila v okolje različnih usmeritev.

Gostinstvo in turizem – Srednj[illegible] šole za gostinstvo in turizem Bled[illegible] Celje, Izola, Ljubljana, Maribo[illegible] Novo mesto, Radenci, Slovenj Gra[illegible]dec so kakovostno prikazale pou[illegible] kuharstva, strežbe in delo v turistič[illegible] organizaciji. V jedilnike so uvrst[illegible] tudi krajevne kulinarične posebno[illegible]sti.

Pionirski dom, Center za kul[illegible]turo mladih, je prikazal med[illegible]otečno dejavnost, ki je name[illegible]njena osnovnim in srednjim šo[illegible]lam. Center usposablja pedago[illegible]ške delavce za uporabo vide[illegible] posnetkov in filmov. Center [illegible] pripravil katalog z izobraževa[illegible]nimi programi, ki jih razmnožuj[illegible] za potrebe šol.

Poleg demonstracij so v konfe[illegible]renčnem delu Gospodarskeg[illegible] razstavišča potekali tudi posve[illegible] s tole vsebino:

– Zgodnje uvajanje naravoslov[illegible] v predšolsko vzgojo in nižjo stopn[illegible] osnovne šole. Razprava na posve[illegible] je bila živahna, saj smo slišali mnen[illegible] različnih strokovnjakov.

– Guganje in tehtanje – predstav[illegible]tev dela z zbirko za vzgojitelje [illegible] učitelje razredne stopnje.

– Vključevanje poljudnozna[illegible]stvene literature v pouk slovenske[illegible] jezika v 1. razredu osnovne šole.

– Vključevanje videa v predšolsk[illegible] vzgojo.

– Uresničevanje vsebin življen[illegible] in gibanja v naravi.

– Posvet o učbenikih za matem[illegible]tiko v srednjih šolah.

– Predstavitev šolskih sistem[illegible] v izobraževanju lesarjev v nekater[illegible] evropskih državah.

– Pogovor za okroglo mi[illegible] – o šolskem pohištvu, za katero [illegible] pripravili izhodišča učenci Sredn[illegible] lesarske šole. Strokovnjaki so ugo[illegible]vili, da bo treba reševanju problem[illegible]tike šolskega pohištva nameniti ve[illegible] skrb.

Zaradi sprememb prostorov [illegible] nezadostnega obveščanja pa [illegible] bila udeležba na posvetih skrom[illegible]nejša od pričakovane.

Med razstavo je obrtno zdr[illegible]ženje frizerjev priredilo repub[illegible]ško tekmovanje učencev friz[illegible]jev, ki je pritegnilo veliko ob[illegible]skovalcev.

V Festivalni dvorani je [illegible] koncert učencev glasbenih šol. [illegible] so prejeli prve nagrade na 1[illegible] republiškem tekmovanju mlad[illegible] glasbenikov v Novi Gorici.

K uspehu razstave so prip[illegible]mogle šole, delovne organizaci[illegible] in drugi.

Na razstavi je sodelovalo 7[illegible] učencev in 55 učiteljev s 30 o[illegible]novnih in srednjih šol ter 10 z[illegible]vodov za usposabljanje otrok [illegible] mladostnikov z motnjami v d[illegible]ševnem in telesnem razvoju.

Z zagotavljanjem učbeniko[illegible] učil, pohištvene, aparaturne [illegible] druge opreme, materialov [illegible] delo in z denarno podporo [illegible] omogočili razstavo: 6 založb, [illegible] delovnih organizacij, 3 obrt[illegible] združenja in 5 drugih organiz[illegible]cij. Svetovalci Zavoda SR Slov[illegible]nije za šolstvo so pomagali reš[illegible]vati mnoge probleme, ki spre[illegible]ljajo takšno prireditev. Svoj d[illegible]lež so prispevali tudi delavci G[illegible] in drugi posamezniki.

Letošnjo razstavo je obiska[illegible] 30 % več obiskovalcev kot pre[illegible]njo. Tokrat so razstavi namen[illegible] več pozornosti tudi javna obči[illegible] Razstava je bienalna in po ko[illegible]darju uvrščena v drugi ted[illegible] aprila. Šole naj bi načrtova[illegible] obiske razstave v svojih delovn[illegible] načrtih. Razstava nadome[illegible] izobraževalni center, žal pa tr[illegible]le pet dni. Namenjena je sta[illegible]dardizaciji učil in opreme, sezn[illegible]nja pedagoške delavce in ši[illegible] javnost z novostmi, spodbu[illegible] k boljšemu vzgojno-izobraže[illegible]nemu delu, omogoča pa tudi s[illegible]čanja in izmenjavo mnenj in [illegible]kušenj pedagoških delavcev.

MILENA SMOLE

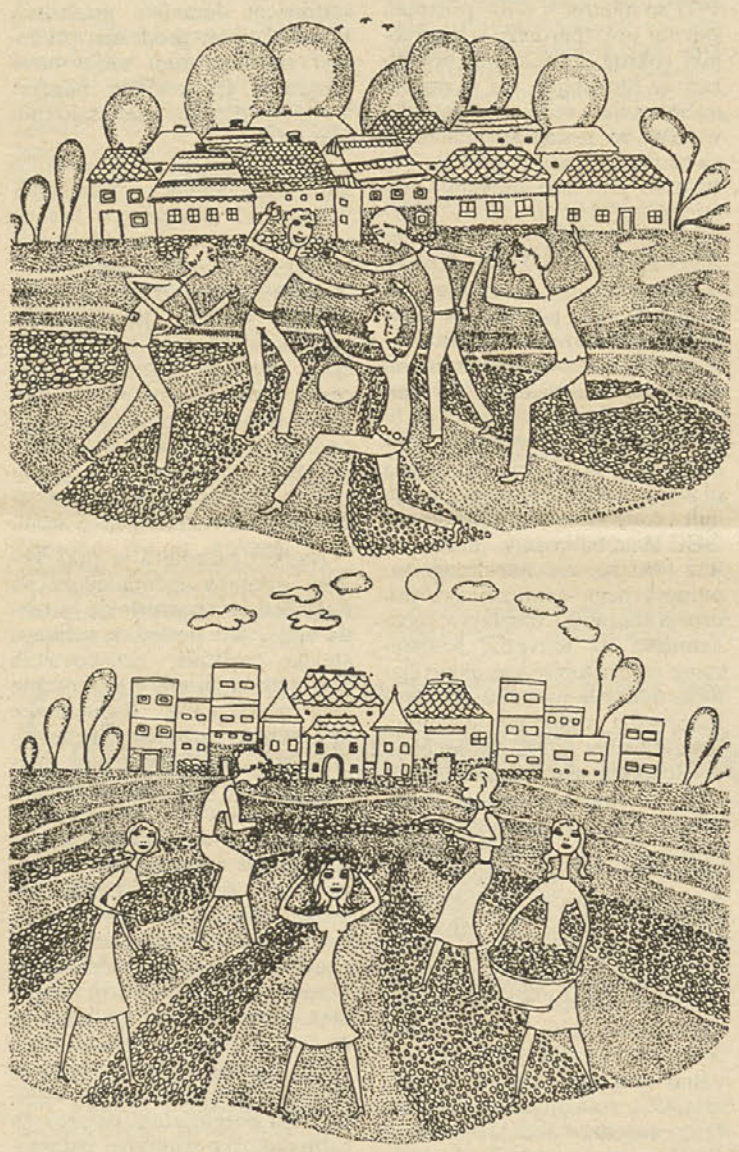

Motivi in vsebine na slikah in risbah Zlate Volarič s subtilnimi lirskimi toni ponujajo svežino razpoloženja in rožnat pogled na življenje – vnašajo vanj veselje.
Kot pedagoginja, učiteljica se v stiku z otroki iskreno in spontano vživlja v njihov vsakdanjik, doživlja njihove igre in radosti in to prav tako spontano prenaša na risbo ali s čopičem na platno. Mogoče je to tisto najbolj vredno, kar doživljamo, ob pogledu v vsebino mape risb slikarke
Iz eseja v mapi ZBIRKE BAUER XXV: MLADOST, 1985
V Galeriji umetnosti v Vukovaru – Prof. dr. Antun BAUER

Mednarodni ekspertni seminar o prenovi univerzitetnega poučevanja

V dneh od 26. do 30. junija bo v prostorih Višje pomorske in prometne šole v Portorožu ekspertni seminar o prenovi univerzitetnega poučevanja (Rethinking college and university teaching). Seminar, ki ga soorganizirata Center Filozofske fakultete za pedagoško izobraževanje in Center za razvoj univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, je osmi po vrsti (prejšnji so bili v Veliki Britaniji in Zvezni republiki Nemčiji). Nastal je iz potrebe, da bi omogočil strokovnjakom različnih strok izmenjavo izkušenj in predstavitev novih rešitev pri uspešnem organiziranju, izvajanju in vrednotenju visokošolskega pedagoškega procesa. Glede na »akcijsko učenje« bo težišče na razpravah v manjših skupinah, ki bodo obravnavale različna problemska področja.

Na seminarju bo sodelovalo približno štirideset tujih in domačih strokovnjakov. Pedagoški delavnici ob seminarju sta namenjeni domačim udeležencem: 22. in 23. 6. je bila delavnica na temo Aktiviranje in motiviranje študentov, ki jo je vodila Brigitte Berendt, profesorica za visokošolsko didaktiko na Freie Universitat v Berlinu, sedanja predsednica Evropskega združenja za raziskovanje in razvoj visokega šolstva (EARDHE), 30. 6. in 1. 7. pa bo delavnica na temo Učni stili študentov, ki bo udeležencem približala v svetu vse aktualnejšo temo, kako prilagoditi organizacijo in metode študija individualnim razlikam med študenti. Vodil jo bo dr. Chris de Winter Hebron, britanski strokovnjak za visokošolsko didaktiko, ki je tudi pobudnik in vodja serije seminarjev ISSED.

Alternativni učbeniki

za pouk angleškega jezika v 5. razredu osnovne šole

Naslednje šolsko leto bodo učitelji angleškega jezika v osnovnih šolah lahko za pouk angleškega jezika v 5. razredu izbirali med dvema učbenikoma, in sicer med English 1, Milene Kos in Lučke Pilgram in Project English 1 Toma Hutchinsona.

Junija letos je namreč Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje na predlog Zavoda SRS za šolstvo potrdil Project English kot alternativno gradivo za učence za pouk angleškega jezika v osnovni šoli.

Učbeniška serija PROJECT ENGLISH 1, 2, 3 je namenjena učencem od 11. do 14. leta za začetno učenje angleškega jezika. Vsak od treh učbenikov je odmerjen za približno 100 učnih ur; to pa bi glede na število ur po našem predmetniku pomenilo dovolj učne snovi od 5. do 8. razreda osnovne šole.

Kompleti PROJECT ENGLISH 1, 2, 3 obsegajo učbenik in delovni zvezek za učence, priročnik za učitelja in avdio – in videokasete.

Založbo Oxford University Press zastopa Center Oxford pri Cankarjevi založbi.

Učno gradivo Project English temelji na projektnem delu, ki ima dve sestavini. Prva je sama zgradba učbenika, ki združuje vsa besedila in drugo gradivo v osem projektov na določeno, učenčevemu zanimanju in doživljanju domačo temo. Druga sestavina je učenčev individualni projekt. Glede na temo ga izdela učenec sam, projekt pa mu omogoči, da po svojih sposobnostih govori in piše o sebi in stvareh iz svojega sveta. Takšna zasnova vsekakor spodbuja komunikacijo.

Vsak od omenjenih osmih projektov (tematskih krogov) v prvem letu (in podobno v naslednjih letih) vsebuje in sistematično nadgrajuje komunikacijske funkcije in slovnične strukture, ki so potrebne za realizacijo teh funkcij.

Nekateri učitelji so to gradivo že uporabljali za dodatni pouk in ga dobro ocenili. Za to da se Project English predlaga kot alternativno gradivo, se je zavod odločil po celoletnem preizkušanju teh učbenikov v treh oddelkih 5. razreda. Iz tega izhajajo med drugim tele ugotovitve:

– Stopnja obvladovanja jezikovnih spretnosti, ki so jo dosegli učenci v preizkusnih oddelkih, je bila zelo visoka, posebno kar zadeva spretnosti razumevanja in sporočanja (slušno-govorna komunikacija).

– Učno gradivo temelji na projektni metodi, zato je bil delež ustvarjalnega dela učencev velik, hkrati pa se je povezoval z učenčevimi individualnimi sposobnostmi in nagnjenji, npr. jezikovni smotri, povezani z likovnim ali glasbenim izrazom, dramatizacijo.

– Projektno delo učencev je ohranjalo motivacijo in dajalo veliko možnosti za komunikacijo (to je sporočanje o sebi in svojem okolju).

– Učbeniško gradivo je opogumljalo učence za samostojno razmišljanje in pomagalo premagovati našo zakoreninjeno skromnost in strah: »Je pravilno«, Ni Pravilno?, Ni morda bolje, da molčim?«

Za učitelje je bilo delo po novem učbeniku, kot navajajo v svojih poročilih, »veliko veselje, idejna spodbuda za delo, odpiranje navzven v aktualna dogajanja«, vendar pa tudi dodatna obremenitev, ki zahteva poglobitev v drugačen prijem pri poučevanju tujega jezika, prožnost pri vpeljavanju novih oblik dela in smisel za izdelovanje učnih sredstev, kot so stenske in ročne slike, presojnice, preglednice, itd.

Učitelji so menili, da bi bilo učbeniku treba dodati angleško-slovenski abecedni slovarček, sčasoma pa morda že vizualno učinkovit sistematični pregled slovničnih struktur, dodatne vaje v delovnem zvezku.

Glede na navedene ugotovitve naj bo izbira učbeniškega gradiva res **učiteljeva pretehtana in odgovorna odločitev. Izhaja iz dobrega poznavanja učbenika, obvladovanja novejšega prijema in metodike in seveda upoštevanja okoliščin in delovnih razmer.**

V začeku šolskega leta 1989/90 bomo učitelje, ki bodo sprejeli izziv in se odločili za delo po Project English, povabili na uvajalni seminar. Na njem jim bo avtor ali učitelj, ki ima s serijo Project English večletne izkušnje, predstavil učbenik, dal metodične napotke in jih vpeljal v delo. Pričakujemo, da bodo letošnje izkušnje, ki si jih bodo učitelji pridobili pri delu in z medsebojnim sodelovanjem na aktivih, dale dovolj zanesljive smernice za delo in postopno priredbo oziroma za dopolnitev gradiv Project English za naše razmere **do nastanka izvirne slovenske učbeniške serije.**

O koncu naj povemo, da je vsem dobro znani, zdaj še skoraj »polnoletni« (prva potrditev 1972) učbeniški seriji English 1, 2, 3, 4 avtoric Milene Kos in Lučke Pilgram, vendar treba priznati, da je metodično- didaktično do potankosti izdelan učbeniški komplet, ki kljub nesodobnosti besedil, vendarle **ostaja zanesljiv vodnik pri začetnem usvajanju tujega jezika, tako za učitelje kot za učence.**

JELKA VINTAR

Učbenik Spoznavanje narave

za 5. razred osnovne šole

Ob prenovi učnega načrta za Spoznavanje narave za peti razred osnovne šole so bile izločene nekatere vsebine iz biologije in dodane vsebine iz fizike in kemije, zato da bi učenci iz več zornih kotov spoznali naravo in naravne procese že v petem razredu osnovne šole. Zaradi sprememb je bil pripravljen nov učbenik. Do tod vse lepo in prav.

Zdaj je učbenik že tretje leto v rabi in učitelji, ki so si v tem času pridobili izkušnje, vse bolj opažajo nekatere pomanjkljivosti. Zavedati se moramo, da so učbeniki namenjeni učencem in morajo torej biti glede na razvojno stopnjo razumljivi, ne pa takšni, da so ob njih potrebna nenehna navodila učiteljev, kako se morajo učenci po njih učiti. Ta učbenik je lep zgled za to, da v resnici ni tako.

Učbenik Spoznavanje narave je napisan predvsem za boljše učence, dobre bralce. Tehnično ni urejen enotno. Povzetki Pomni bi morali biti zmeraj dosledno na koncu teme in nikdar ne bi smeli prekinjati besedila. Povzetki in preglednice manjkajo pri poglavjih Razmnoževanje rastlin in Pridobivanje in predelava hrane. Vaje in navodila za vaje se v poglavjih velikokrat prepletajo z učno snovjo, to pa moti učence pri učenju. Težave so tudi pri ločevanju ilustracij, ki ponazarjajo poskus, od tistih, ki ponazarjajo splošne zakonitosti. Poudarek besedila z mastnim tiskom ni smiselno dosleden v vseh poglavjih. Besedilo je ponekod v tisku celo preveč diferencirano. Nekatere ilustracije v učbeniku imajo pomanjkljive podnapise, manjkajo pa tudi posamezna pojasnila in opis namena ilustracij.

Učbenik je pisalo šest različnih avtorjev, in toliko je tudi vsebinskih poglavij v učbeniku. Prav zaradi tega vsebine poglavij niso uravnotežene, med njimi ni povezav. Med seboj so ostro ločene in tudi ne najbolj smotrno razvrščene. Vsebine poglavij niso niti vsebinsko niti metodološko usklajene; pa tudi vsebine znotraj poglavij niso povezane. To opazimo zlasti v prvem in četrtem poglavju.

Pri prvem poglavju Nastajanje, zgradba in lastnosti rodovitne prsti je preveč poudarka na geologiji, na matični podlagi, količinsko premalo in tudi premalo nazorno pa so opisani nastanek, zgradbe in lastnosti prsti.

Četrto poglavje Sonce je vir energije je preobširno, saj zajema kar tretjino učbenika. Tudi vaj je preveč. Navodila za vaje in snov se prepletajo, to pa moti pri učenju. Vaje tega poglavja so premalo povezane z življenjem in življenjskimi procesi, torej z vsebino. Poglavje bi moralo biti skrčeno na račun vsebin, ki se obravnavajo pri fiziki v višjih razredih. Več poudarka bi moralo biti na vstopanju in izhajanju energije v naravi, na primarni produkciji – fotosintezi in dihanju.

Za vsebino zadnjega podpoglavja Pomen živinoreje za prehrano je v učbeniku namenjeno premalo strani.

Močno je okrnjen botanični del – tega spoznajo učenci le na tej razvojni stopnji.

Tudi vrstni red podajanja vsebin ni najbolj posrečen. Tako npr. je vsebina Seme in kalitev v učbeniku predstavljena že tri poglavja pred vsebino Razmnoževanje rastlin – šele v tem poglavju pa učenci spoznajo oploditev, nastanek semena in plodov, to je ves življenjski krog.

Vsakdo, ki ločuje, čeprav po poglavjih, kroženje snovi v naravi od pretoka energije, se ne zaveda, da je to v bistvu en sam proces, povezan in neločljiv. V tem učbeniku pa je predstavljeno kroženje snovi v prvem poglavju, energija pa šele v četrtem...

Zaradi omenjenih pomanjkljivosti učbenik ne dosega – tako kot bi bilo zaželeno – tistega, čemur je bil namenjen – seznaniti učence s pojavi in procesi v naravi. Snov podaja preveč faktografsko in je premalo prilagojen razvojni stopnji učencev v petem razredu osnovne šole. Vsebinsko in tehnično bi moral biti bolj harmoničen.

Za Aktiv učiteljev biologije in kemije Zavoda SRS za šolstvo Organizacijske enote Maribor.

ANKA ZUPAN

iz prakse za prakso

NOVI UČBENIKI IN UČNA SREDSTVA ZA POUK SLOVENSKEGA JEZIKA V OSNOVNI ŠOLI

Prijetna didaktična osvežitev

Za šolsko leto 1989/90 bodo osnovne šole dobile za pouk slovenskega jezika tri nove učbenike, nov priročnik in nekaj novih učnih pripomočkov. To, verjetno najbolj zanemarjeno predmetno področje bo tako doživelo prijetno didaktično osvežitev.

Pripravljeni sta novi berili in jezikovna vadnica, vse te knjige bodo izšle avgusta pri založbi Mladinska knjiga.

Prvo berilo so sestavile Helena Veselko, Darinka Sivec in Zdenka Lampič, pri izboru besedil je sodelovala tudi Breda Mahkota. Za učence in učitelje bodo izredno privlačne ilustracije Marjance Jemec Božič, ki so izjemno bogate zlasti v abecednem delu. Tu se slika domišljeno vključuje k posameznim črkam in kratkim besedilcem, kjer sta avtorici tega dela (Veselkova in Sivčeva) dodelali načelo sistematičnega vpeljevanja v spoznavanje črk. Besedilni del vsebuje v treh tematskih sklopih 120 besedil 64 avtorjev. Besedila so izbrana po načelu estetske literarne vrednosti in primernosti za to razvojno stopnjo učencev.

Za 8. razred je pripravljeno novo berilo **V nove zarje,** avtorjev dr. Gregorja Kocijana in mag. Stanka Šimenca. Ta učbenik bo nadomestil dvajset let staro berilo Staneta Miheliča. Berilo združuje besedila po učnem načrtu predpisanih avtorjev in nekatera druga, razlago teh besedil ter podatke o avtorjih in njihovem delu. Učbenik je konceptualno usklajen z berilom za 7. razred ter z berili za srednje šole. Po tematiki zajema zlasti socialno problematiko in poglede v prihodnost. Berilo V nove zarje se odlikuje s svežim izborom besedil in s časovno-razvojno urejenostjo. V berilu je več kot 70 besedil, od tega 10 iz drugih jugoslovanskih književnosti in deset iz svetovne književnosti. Dodani so pregledi: **Slovensko slovstvo skozi stoletja** (dr. Kocijan) in **Književnost drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti** (mag. Šimenc) ter **Nekaj poglavij iz slovstvene teorije** (dr. Kocijan). Učbenik V nove zarje bo omogočal uresničevanje ciljev književne vzgoje in razvijanje bralne kulture.

Pri Mladinski knjigi bo izšel tudi dolgo pričakovani delovni učbenik **Slovenski jezik 5,** jezikovna vadnica za 5. razred osnovne šole, avtoric Vike Slabe, Alenke Kozinc in Berte Golob. Poglavje Sporočanje je delo Berte Golob, vsa druga poglavja, najobsežnejše je Oblikoslovje, so nastala po idejni zasnovi dr. Olge Kunst Gnamuš in ob svetovanju dr. Janeza Dularja. Delovni učbenik je razmeroma obsežen zaradi posebnih metod, ki jih uveljavlja. Zanj so značilni kratki koraki pri spoznavnem procesu, saj se z dejavnostjo učenci sami prebijajo do jezikovnih spoznanj. Učbenik ima tudi osnovne generalizacije ali pravila. Uveljavlja metode sinteze, analize in pretvorbe, posebej je poudarjeno pomensko izhodišče. Ozavešča razmerje jezika do pojavnosti in bo tako pomemben pripomoček učencu pri prehodu k abstraktnemu mišljenju. Učitelju ponuja metodično pot za učenčevo dojemanje pojmov in pojavov, lahko mu je pa le bogat vir za izbor vaj in za učiteljevo samostojno metodično pot. Za diferenciacijo je namenjenih od 20 do 25 odstotkov.

Pred izidom je tudi **Priročnik k delovnemu zvezku** za 3. razred **Slovenski jezik 3,** avtorice Zore Čuden. Avtorica je v priročnik prenesla metodična spoznanja dr. Olge Kunst Gnamuš in Stanka Kotnika, tem pa je pridružila še svoje bogate izkušnje, razglede po nemški in jugoslovanski specialni didaktiki jezikovne in književne vzgoje ter sporočanja za to stopnjo. Zlasti pomembna so pogalavja o branju in sporočanju. Z vzorci in zgledi prikazuje postopke in metode dela. Pri tem nikakor ne obvezuje učitelja – ta lahko išče svoje poti in metode. V drugem delu priročnika daje pregled vsebin po učnem načrtu s posebnim poudarkom na prepletanju jezikovne vzgoje in sporočanja. Združuje teoretično znanje za učitelja, operativizira smotre in navaja zglede obravnave z metodičnimi potmi. Priročnik bo odpravil vrzel na tem področju, ki jo učitelji že dolgo čutijo.

Ob Prvem berilu pripravlja uredništvo učil pri DZS v sodelovanju z Zavodom SRS za šolstvo in drugimi ustanovami celoten didaktični komplet. Letos bo za prvi razred izšla **nova stavnica,** avtoric mag. Danice Golli, dr. Ljubice Marjanovič in Anite Vadnal. Stavnica je narejena iz trajnejših materialov, tako da bo uporabljiva več let. Zato naj bi jo kupovale šole za tiste učence, ki jim je tak način opismenjevanja še potreben. Teh učencev, ki kaka dva meseca v 1. razredu še uporabljajo stavnico, je po nekaterih raziskavah še tretjina. Šolam so namenjene tudi **stenske slike – ilustracije črk** z vsemi štirimi tipi črk, ter spremno besedilo k stavniškemu kompletu. V prodaji bodo še tri učna sredstva – **didaktične igre:** Slikovna preproga, Letni časi in Zmaj, avtorice Rezike Iskra, namenjene individualizaciji in skupinskemu delu pri pouku, dopolnilnem pouku ali pa delu v usmerjenem prostem času.

Nazadnje opozarjamo učitelje slovenskega jezika še na to, da **Gradivo za literarno mapo,** avtorice Alenke Kozinc, končuje prenovo v 8. razredu. Tako bo učencem na voljo za neobvezno obravnavo vrsta avtorjev s slikovnim gradivom, odlomki iz njegovih del in kritik ter ocen o njihovem ustvarjanju; dodano je gradivo o Danetu Zajcu, Janezu Menartu, Ivanu Minattiju, Svetlani Makarovič in Miroslavu Krleži. Vse gradivo od 5. do 8. razreda je prilagojeno prenovljenemu učnemu načrtu, po željah učiteljev so za vse ustvarjalce dodani življenjepisi. Prenovljena je tudi časovna razvrstitev pesnikov in pisateljev.

Učiteljem in učencem želimo veliko ustvarjalnega dela in uspeha pri uporabi novih učbenikov ter pri novih ali prenovljenih učnih sredstvih.

ALENKA KOZINC,
Zavod SR Slovenije za šolstvo

ISPA '89 – XII. mednarodni kongres šolske psihologije

Odkar je Ljubljana v šestdesetih letih gostila Svetovni kongres aplikativne psihologije, psihologi česa podobnega nismo več organizirali. Po dveletnih pripravah in precejšnjem organizacijskem trudu pa bodo v Ljubljani ponovno zbrani številni svetovno znani strokovnjaki iz psihologije in sicer od 18. do 22. avgusta na XII. mednarodnem kongresu šolske psihologije.

Kongresa se bo po zdajšnjih prijavah udeležilo več kot 200 šolskih psihologov iz tujine, več kot 50 iz Slovenije ter nekaj deset iz drugih republik. Doslej smo prejeli že okrog 120 prijav referatov in drugih oblik predstavitev. Glede na tolikšno število prispevkov je že zdaj mogoče reči, da bo kongres izjemna priložnost za seznanitev z najbolj svežimi spoznanji šolske psihologije v svetu in pri nas. Vse kongresne dejavnosti bodo potekale v angleščini, nekatere najzanimivejše predstavitve pa bomo tudi prevajali.

Ta vest je namenjena vsem, ki za kongres še ne vedo pa bi morda želeli na njem sodelovati, morda le kot poslušalci. Vsi, ki želijo več informacij, se lahko obrnejo na Sekretariat kongresa, ki je na Pedagoškem inštitutu pri UEK v Ljubljani, Gerbičeva 62, pp 76, 61111 Ljubljana. Kongres bo potekal v Cankarjevem domu in če bo kdo želel se bo ob plačilu kotizacije za določen dan lahko udeležil kongresnih dejavnosti tistega dne. Vabljeni!

MARJAN ŠETINC

Druga mapa risb slikarke Zlate Volarič je spontano zasnovana s serijo risb, na katerih je z obsežno lirsko noto prikazala igro konj v naravi – konj, osvobojenih spon, ki bi jih vezale in silile v zaprego, na gibe in korake podrejene volji človeku. Tu so konji, dani v popolni svobodi, v življenju in naravi, ob igri v gibanju, ki spremlja to igro – preprosto se veselijo življenja v neomejeni svobodi.
Iz eseja v mapi ZBIRKE BAUER XXVI: KONJI, 1985, v Galeriji umetnosti v Vukovaru. – Prof. dr. Anton BAUER

pobude
odmevi

Klubi staršev za boljšo šolo

V Prosvetnem delavcu in v Delu sem prebrala mnenje Kluba staršev za boljšo šolo v Ljubljani, da je za večino psihofizičnih in zdravstvenih težav našega učenca kriv šolski sistem. S to trditvijo sem se pred kratkim seznanila tudi v gradivu za občinsko skupščino. Mnenje o tem sta dala šolski dispanzer in Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani, dispanzer pa bo to utemeljeval z anketo staršev.

Sprašujem se, ali naša družba res ne ve, da je učitelj presedel od 14 (15) do 16 (17) let v šolski klopi in vse te »pritiske« tudi sam doživljal. Do danes se jih še ni otresel, doživlja jih čedalje bolj, le da se za njegove psihofizične in zdravstvene težave nihče ne meni.

Mar ne bi bilo dobro, ko bi v naši družbi začeli na učitelje gledati tako kot na učence, jih za dobro delo pohvalili in zaradi slabega opozorili ter jim pomagali kaj spremeniti. Učitelji smo prepričani, da delamo za dobro naših učencev. Nismo slepi, tudi mi zaznavamo stiske otrok in jim skušamo pomagati. Prav gotovo se te stiske stopnjujejo proti koncu šolskega leta, ko nekateri učenci svojih ciljev in želja staršev niso dosegli ali pa se neizmerno trudijo, da bi jih le. Zaznavamo pa tudi stiske, ki izvirajo od drugod, predvsem iz družine. Ni jih malo. Učitelji smo spoznali – in v to smo tudi prepričani, da je vzrok za psihofizične in zdravstvene težave otrok predvsem v krizi družine in splošni družbeni krizi. Povedano bolj določno: V nekem razredu, ki ga učim, živi kar osem otrok od štiriindvajsetih v ločenih družinah, trije dobivajo denarno nadomestilo za šolsko malico, nekateri pa žive v nesložni družini. Vse matere so zaposlene. Doma staršem zmanjkuje časa za pomoč in nadzor otrok, še manj si ga vzamemo za topel pogovor. Tako nekateri učenci prihajajo v šolo brez najnujnejših šolskih potrebščin, brez nalog, včasih pa sploh ne pridejo. Mnogi so v šoli živčni, agresivni, mnogi pa tudi vase zaprti in preveč molčeči.

Pisni izdelki otrok niso zgolj preverjanje znanja in lov za ocenami. Tudi pisanje pisnih nalog ima svojo logiko. To so vaje za ponavljanje in utrjevanje znanja in pridobivanje praktičnega znanja, npr. iz pravopisa. Ponavadi niso vezane na konec ali začetek ocenjevalnega obdobja, ampak na sklenjeno vsebinsko enoto. Ocena je le povratna informacija učencu, učitelju in staršem o »vrednosti« znanja. Da nam za usklajevanje in dogovarjanje pri načrtovanju pisnih nalog zmanjkuje časa, pa tudi možnosti za to nimamo, saj se bežno srečamo le enkrat na dan v zbornici, sami ugotavljamo in to želimo spremeniti.

Vsako delo je povezano z osebno odgovornostjo; če ga ne opravimo kakovostno, imamo vsaj slab občutek, če ne občutimo celo krivde. Temu nihče, ki dela, ne more ubežati, tudi otrok ne. Res je, da lahko vse te občutke ublažiš z različnimi metodami, ker pa smo učitelji le ljudje, se nam to posreči bolj ali manj.

Zato – spoštovani člani kluba, torej spoštovani starši, pritegnite medse učitelje, da vaši predlogi ne bodo enostranski. Menim, da način, kakršnega ubira vaš klub, ni primeren, kajti vsi udeleženci vzgojno-izobraževalnega procesa smo v teh za vzgojo in izobraževanje tako hudih trenutkih poklicani k ***sodelovanju,*** *sicer je iluzorno pričakovati, da bo delo uspešno.*

M. G.

Še zmeraj brez odločnih korakov

K razpravljanju o problematiki predmeta SND

Spet so se razvnele razprave o predmetu spoznavanje narave in družbe. Zdi se mi potrebno, da izrazim nekaj svojih stališč, saj sem temu predmetu posvetila veliko časa in moči. Moja razmišljanja se nanašajo na probleme, dileme in očitke, ki opozarjajo na krizo predmeta. Mislim, da bi le temeljita, racionalna, primerjalna in empirična razčlenitev lahko dala objektivne rezultate o ustreznosti zasnove pouka SND, že površna, splošna globalna obravnava predmeta pa nas opozarja za nekatere didaktične slabosti.

Najprej je treba pregledati **predmetnik.** V prvih treh razredih so temu predmetu namenjene po tri ure na teden. Pogled nazaj kaže, da se je število ur za ta predmet neprenehoma zmanjševalo. Na primer v tretjem razredu, kjer se je v preteklosti poučeval ta predmet pod različnimi imeni, mu je bilo namenjeno tudi po 8 ur (1944–1950), vse do leta 1972 pa 6. V zadnjem predmetniku (1983) je zdrknil na 3 ure.

Na ta problem in posledice v zvezi z njim je opozorjeno v članku, objavljenem v Sodobni pedagogiki 1986/9-10, na strani 581. Iz njega razberemo, da realijam v vsej šolski zgodovini, odkar so bile vpeljane v osnovno šolo, na nižji stonji ni bilo namenjeno tako malo ur.

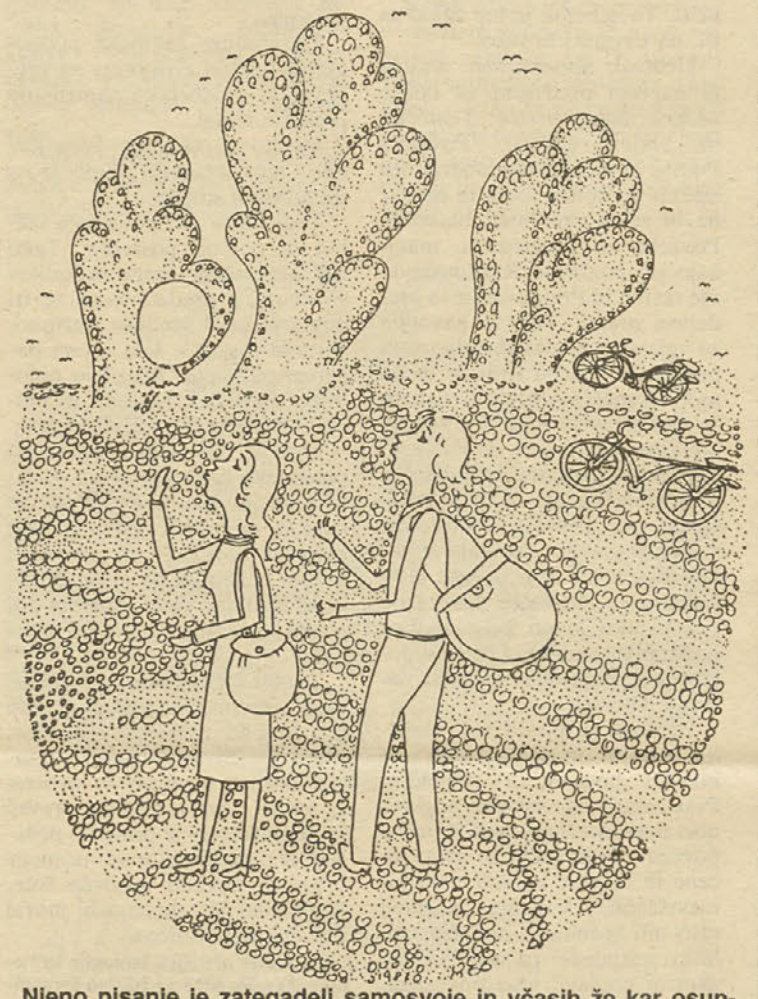

Njeno pisanje je zategadelj samosvoje in včasih že kar osupljivo v svojih nenavadnih preskokih in zasukih. Če ob tem upoštevamo še ilustracije, ki jih je prispevala kot priznana naivna slikarka lahko tole spremno besedilo sklenemo z ugotovitvijo, da vnaša knjiga novo svežino v našo deško literaturo.
Iz spremne besede v knjigi Peti korak, 1988 – BRANKO GRADIŠNIK

Drugače je z vsebino. Pri vsaki prenovi se nekaj dogaja, to pa vodi v nesorazmerje med obsegom snovi in časom, ki je na voljo. Tudi sicer po svoji zasnovi učni načrt ne vzdrži kritike.

Od prvih načrtov (1874), ki urejajo elemente realij na nižji stopnji, se program niti po zasnovi niti po vsebini ni bistveno spremenil. Ves čas se je predmetu nekaj dodajalo, nekaj odvzemalo, nekaj spreminjalo, tako da ga danes lahko primerjamo z zakrpano obleko s pristriženimi hlačnicami in s predolgimi rokavi.

Zasnova je vsebinsko zgrešena predvsem zato, ker namenja premalo pozornosti temeljnemu znanju, ki naj bi učence primerno pripravilo na razumevanje vseh tistih sestavin narave in družbe, ki so zaobsežene v predmetu, še posebno zanemarjena pa je naravoslovna sestavina. Predmet je preveč prakticističen in utilitaristično, prevzel je vzgojne funkcije celotnega življenja in dela šole.

Slabosti predmeta so utemeljene tudi z razvrstitvijo vsebine; koncentrični krogi prevladujejo pri družboslovnih vsebinah in fenološko načelo v naravoslovnih temah. Oboje vodi v nepotrebno in duhomorno onavljanje vsebin. Danes se v svetu upošteva pri izboru vsebine eksemplarično načelo, pri razvrščanju pa spiralna razvrstitev.

Tovrstne slabosti naših načrtov so bile opisane v reviji Vzgoja in izobraževanje, letnik 1983, št. 3, str. 35–37.

Precej slabosti, ki izhajajo iz aktov, in temeljno usmerjajo predmet, očitajo **učbeniški literaturi**, ki je pravzaprav konkretizacija učnih načrtov. Učni načrt je pri nas zakon, in razmeroma natančno določa vsebino in obvezuje sestavljavce učbenikov. Zato se mi zdi čudno, da tisti, ki so v vodstvu našega šolstva, pozabljajo, da učih sredstev pri nas ne pripravljamo po osebni zasnovi in na svojo pobudo. Recenzijski postopki zagotavljajo, da je učno gradivo skladno s smotri, z vsebino in zasnovo predmeta. Pri presojanju učbeniškega gradiva moramo torej upoštevati tedanjo uradno zasnovo predmeta in prevladujoča načela. Tudi očitki o neustrezni uporabi učnih metod ne morejo zadevati samo učnih sredstev. Metode izbira učitelj po svoji presoji. Vsaj teoretično je tu res svoboden.

Res je, da delovni zvezek ne more biti drugega kot »papirnata metoda«, daleč pa je od tega, da bi se predmet SND obravnavla po postopkih v delovnih zvezkih. Smotri, metode in zgledi obravnave za vsako učno temo so opisani v priročnikih.

Zaradi poštevnosti bi svetovala tistim, ki presojajo in sodijo, naj si ogledajo priročnike za SND ter se prepričajo, da je vsaka učna tema zasnovana ali na opazovanju, ali na praktičnem in laboratorijskem delu, ali na izrabljanju učenčevih izkušenj – in nič drugače. Še bolj pristranske in krivične pa so tiste sodbe, ki temeljijo na iztrganih drobcih, posameznih elementih. Ali je mogoče po dlaki, izpuljeni iz konjskega repa, objektivno oceniti konja? Komu koristi, da delamo tako?

Delovni zvezki ne predpisujejo ne metod in ne postopkov, so pomožno učno sredstvo, ki ga uporabljamo predvsem v sklepnem delu učnega procesa za utrjevanje in preverjanje. Če je papirnatega dela toliko, kot je slišati, razmišljajmo, zakaj se učitelji oklepajo dela z besedili in se ne navdušujejo za laboratorijsko, praktično delo, ekskurzije in poučne sprehode, ki jih pedagoška toerija in šolska javnost tako zelo priporočata. Najbrž jih silijo k temu nekatere objektivne okoliščine, in med temi gotovo že prej omenjena prisila k smotrni izrabi časa. Razmišljajmo tudi, ali je morda vzrok za to tudi kriza celotnega življenja in dela šole, ki se izraža med drugim tudi v boju za disciplino.

Če smo pripravljeni sprejeti resnico, moramo priznati, da so se vzgojna načela kar nekaj desetletij zanemarjala, da se je rušil šolski red pod krinko permisije in demokracije, seveda dobronamerno in z optimističnim pričakovanjem najboljših dosežkov. Ko pa sta se permisija in demokracija sprevrgli v anarhijo, smo prepustili učitelje same sebi, da se bijejo za red in delavnost.

Ne morem se otresti bojazni, da je pretirana uporaba metode dela z besedili povezana prav s tem. Učenci pišejo, učitelj preverja in jih spodbuja z grožnjo, da bo izdelke ocenil. Učitelji tarnajo o napornem delu v preštevilnih razredih, o hudem boju zoper nedisciplino, ki ovira sproščeno dejavno delo učencev. Če je to splošni pojav, moramo priznati, da prešibka vzgoja ovira že izobraževalni proces. S tem vzrokom lahko povežemo tudi predlog, naj se pri predmetu SND odpravi to **preverjanje in ocenjevanje**, o katerih prevladuje mnenje, da sta največje zlo v šoli, poglavitni vzrok za otroške stiske in nesreče.

Preverjanje in z njim povezano ocenjevanje pa je vendarle pedagoški ukrep, ki je utemeljen s teorijo povratne informacije, deluje kot podkrepitev in poprejšnja etapa k notranji motivaciji in samopreverjanju. Učitelja seznanja z učinkovitostjo njegovega dela, daje pregled nad uspešnostjo celotnega razreda in informacije o doseženih smotrih pri posameznikih ter tako omogoča notranjo in zunanjo diferenciacijo ter učinkovitejše pedagoško delo.

Če ima ta ukrep res toliko slabosti, kot se mu očita, potem g[illegible] za napačno rabo ali zlorab[illegible] Morda je postal sredstvo za vzd[illegible]ževanje reda, discipline in d[illegible]lovne prisile. In če je tako in [illegible]torej še edino »vzgojno« sre[illegible]stvo, ki hitro učinkuje, se bo[illegible] učitelji – če jim ga bomo vz[illegible] – prisiljeni zateči k neki dru[illegible] represivni metodi.

Nekateri očitajo predmetu, [illegible] je usmerjen storilnostno, [illegible] v zvezi s tem predlagajo dosle[illegible]nejše spoštovanje načel s psih[illegible]loško utemeljitvijo na raču[illegible]stvarnologične pravilnosti. T[illegible] dilemo so rešili že pedagoški kl[illegible]siki **s povezovanjem in z dopo[illegible]njevanjem načel,** zlasti posto[illegible]nosti in stvarnologične pravilno[illegible]sti. Vsaka alternativa je nesm[illegible]selna.

Zavoljo doživljanja in posto[illegible]nosti je v praksi ustaljen posto[illegible]pek, da so izhodišče obravnav[illegible] največkrat dogodki in zgradb[illegible] Od tu pa moramo učence vod[illegible] do objektivnega spoznavan[illegible] sveta, do objektivne resnice, [illegible] jasnih pojmov in spoznavanja z[illegible]konitosti. Vsaka naivnost, pon[illegible]rejanje resničnosti je daleč [illegible] smotrov pouka tudi v elementa[illegible]nem razredu. Poenostavljan[illegible] ima svojo mejo tam, kjer preh[illegible]jamo v ponarejanje resnice. N[illegible]mamo pravice nižati ravni šo[illegible]stva, saj upravičeno dvomi[illegible] v to, da bi zdajšnji rod učence[illegible] zmogel manj kot kateriko[illegible] prejšnji in da bi se zadovolj[illegible] z naivno razlago naravnih [illegible] družbenih pojavov.

Sicer smotrno dokazovanj[illegible] kaj je **pretežko in prelahko**, n[illegible]ni potrebno, če na vprašanje o[illegible]govori resničnost. Na tem p[illegible]dročju nimamo veliko empir[illegible]nih raziskav, nekaj pa jih je [illegible] Izsledki dveh raziskovalnih n[illegible]log, ki jih je financirala Raziskl[illegible]valna skupnost SR Sloven[illegible] (1977, 1980), dokazujejo, [illegible] predmet SND v prvem in dr[illegible]gem razredu za učence ni teža[illegible] Povprečna težavnost predme[illegible] v prvem razredu je nad 80% [illegible] težavnost posameznih tem [illegible]giblje od 78 do 84%, v druge[illegible] razredu pa je povprečna teža[illegible]nost 69%, težavnost posamezn[illegible] tem pa med 59 do 75%. Do[illegible] razprave in ugibanja bi odpad[illegible]če bi izsledki raziskav prišli [illegible] tistih, ki so jim namenjene.

Nazadnje bi rada opozorila [illegible] na to, da **moramo predmet SN[illegible] presojati** tako kot vsak drug d[illegible]ček šolske resničnosti, **v pove[illegible]nosti s številnimi okoliščina[illegible]** ki so si v dinamičnem in diale[illegible]tičnem odnosu. Vsako enostra[illegible]sko, delno in posamično vredo[illegible]tenje dejavnikov, ki vplivajo [illegible] pouk, izkrivlja resnico.

Na predmet SND, na njego[illegible] učinkovitost in priljubljen[illegible] vplivajo poleg posebnih vzrok[illegible] še vsi tisti dejavniki, ki soobli[illegible]jejo splošen odnos učencev [illegible] učiteljev do šole. Nedvomno [illegible] tudi birokratska, dogmatična [illegible]gidnost v šolstvu vzrok, da [illegible] moremo za korak naprej. Spr[illegible]stiti bi morali ustvarjalnost uči[illegible]ljev, dopustiti, da praksa po[illegible]juje vrednost programov ter pr[illegible]soja učinkovitost alternativ[illegible] metod, sredstev in postopkov.

V resnici bi morali prizn[illegible] šolstvu tisto dinamičnost in [illegible]alektičnost, ki mu po naravi p[illegible]pada.

Kakovostni razvoj predm[illegible] SND zahteva neprenehno zavze[illegible] sodelovanje praktikov, ki bi [illegible]jali čimveč zamisli – te naj [illegible] praksa preskusila, odbrala [illegible] razvijala tiste, ki so dobre.

S takšno politiko, kakrš[illegible] uveljavljajo nekateri vidni in [illegible]govorni predstavniki slove[illegible]skega šolstva, ki se z očitki sp[illegible]kajo še ob tisto malo, kar je b[illegible] za predmete storjeno, pa bo[illegible] še cepetali na mestu.

Prepričana sem, da krivde [illegible] popolno teoretično zaneman[illegible]nost predmeta ne moremo isk[illegible] pri tistih, ki so se lotili tega n[illegible]valežnega dela, temveč pri on[illegible] ki niso za predmet storili nič, [illegible] bi morali, in so le ovirali vs[illegible] spremembo in vsako pobudo [illegible] posodabljanje.

MIRA CENČIČ

REPUBLIŠKA KONFERENCA O PIONIRSKI ORGANIZACIJI

Preveč po zgledu odraslih

Vsaka dejavnost, ki traja dalj časa, potrebuje osvežitev. In tako je tudi s pionirsko organizacijo, ustanovljeno pred 47 leti. Da so posamezne sestavine potrebne prenove, je znano že dalj časa. Svet pionirjev pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije se je zavedal odgovornosti, zato je ob natečaju Pionirskega lista Mi mladi zastavil tudi anketo o pionirski organizaciji.

Odločitev je bila modra: o pionirski organizaciji naj spregovorijo pionirji sami. Res so se lotili ankete; to je bila tudi najbolj pogosta naloga natečaja Mi mladi. Pionirji so spregovorili o svoji organizaciji na pionirskih sestankih, odločali v posameznih oddelčnih skupnostih, nato pa povzeli še na konferencah v pionirskih odredih, dokler se niso zbrali na občinskih konferencah in nazadnje še na republiški konferenci v Mariboru. Tako se je zbralo nešteto pomislekov in tudi predlogov, s katerimi bi se pionirska organizacija bolj približala pionirjem samim in današnjemu času.

Žal republiška konferenca ni odgovorila na vsa vprašanja. Pionirji so neštetokrat dokazali, da znajo biti izvirni, samostojni in tudi samozavestni. Sam potek konference pa je bil preveč po vzorcu odraslih, in tako se nista izrazila radoživost in tudi sproščenost, čeprav je po takšnem vzorcu konferenca brezhibno potekala. Tudi sklepi niso bili povzetek sklepov z občinskih konferenc, ampak so bili omejeni le na ožje območje, s katerega so bili pionirji, ki so vodili konferenco. Organizatorji tudi niso znali izrabiti mentorjev, ki bi z izmenjavo mnenj in izkušenj lahko obogatili srečanje.

Vendar pa je bil prvi korak storjen in marsikatere spremembe tudi nakazane že na sami konferenci.

Da pionirji nimajo radi svojih simbolov, se je najbolje pokazalo že na sami konferenci: pionir s kapo je bil en sam in tudi rute so bile med udeleženci redkeje posejane – in še to verjetno na mentorjevo pobudo. Radi pa imajo priponke – tudi takšne, kakršno so izdali za republiško pionirsko konferenco.

Razmišljali so tudi o tem, kdaj naj bi cicibani postali pionirji, saj je ob dnevu republike prezgodaj; takrat vsi pionirji niti brati ne znajo, sprejeti pa morajo zaobljubo, ki je v jeziku odraslih. Verjetno so prav k zaobljubi imeli v mnogih odredih največ pripomb, saj je takšna, kakršna je zdaj, prvošolcu prav gotovo tuja. Zato naj bo zaobljuba prilagojena otroški govorici, da jo bodo otroci razumeli in predvsem tudi – uresničevali.

Pionirji so predlagali, naj bi namesto zdajšnjih izkaznic imeli nekakšne osebne izkaznice pionirske organizacije, s katerimi bi v družbi lahko izrabili tudi razne ugodnosti.

Razmišljali so o interesnih dejavnostih – te naj bodo prilagojene njihovim željam, o pevskem zboru (ni prijetno, če ***moraš*** *sodelovati), o veseli šoli, bralni znački, kurirčkovi pošti, o zbiranju odpadnih surovin, vsebinski prenovi Pionirskega lista, več sproščenosti si želijo tudi pri pouku. Iz vseh njihovih odgovorov je bilo včasih čutiti tudi okostenelost posameznih mentorjev; zato bi radi imeli razumevajoče mentorje, ki bi jih le usmerjali, ne pa jim tudi predpisovali, kaj je treba storiti.*

Težišče dela čaka svet pionirjev Slovenije, ki mora iz sklepov občinskih konferenc in iz ankete Pionirskega lista izluščiti bistvo, nato pa poglede uskladiti v Svetu pionirjev Jugoslavije.

Poleg nakazanih pomislekov je treba dodelati tudi nekatere druge zadeve, ki so se pojavljale na posameznih konferencah in so pomembne, če hočemo, da bodo imeli pionirji radi svojo organizacijo. Tudi o tem je treba spregovoriti, ali je smotrno, da imamo na šoli pionirsko in mladinsko organizacijo s sorodnim programom (poleg šolske skupnosti) – ali ne bi bilo boljše, da bi pionirji postali mladinci šele v osmem razredu ali celo v prvem letniku usmerjenega izobraževanja. Jasneje bi morali spregovoriti o 29. septembru, pionirskem prazniku, o dnevu mladosti, o kurirčkovi pošti (za katero predlagajo, naj bi potekala vse leto – obogateno z novo vsebino), o novoletni jelki...

Svet pionirjev Slovenije ne sme odlašati s predlogi in mnenji, ki so jih izrekli pionirji sami, saj bi ***bili*** *pionirji preveč razočarani, če bi ostali samo pri besedah. Le tako bi lahko uresničili enega najpomembnejših sklepov zborovanja: »Nič nam ni težko, radi delamo in sodelujemo pri vseh dejavnostih. Ker pa smo mladi in imamo drugačne želje kot odrasli – naši mentorji, učitelji in starši – si želimo, da bi nas ti razumeli in nam pomagali premagovati težave.«*

JOŽE ZUPAN

Srečanje z Berto Golobovo

Vsakdo pripada svoji pokrajini. Res je letošnja Žagarjeva nagrajenka Berta Golobova, profesorica slovenščine, Gorenjka v žlahtnem pomenu besede (delavna, natančna, v nenehnem gibanju), vendar je s svojimi številnimi nasveti osvojila vso Slovenijo.

Že dolgo jo poznamo, čutimo njeno iskrivost in izvirnost. Njeno prodornost smo zaslutili najprej na slavističnih zborovanjih, ko smo občudovali njeno preudarnost, sadove izkušenj, ki si jih je pridobivala na osnovni šoli Preddvor pri Kranju. Že tedaj, ko še niso namenjali jeziku v javni rabi posebne pozornosti, je bila prof. Golobova prežeta z ljubeznijo do materinščine. Nevsiljivo je opozarjala na pomen kulture govorjenja – brez pridiganja, ampak preprosto, kot na vsakdanjo potrebo, kot zunanja sodelavka Pedagoške akademije v Ljubljani pa je bogastvo jezika prenašala študentom.

Naslednja postja: Pionirska knjižnica v Kranju. Tudi knjiga je njena ljubezen – številna mladinska dela je pospremila na pot z izbranimi besedami. Nikoli se ni ponavljala. Ni marala klišejev. Takšna se je pokazala kot mentorica šolskih glasil in tudi sama predlagala, naj bi bila le-ta drugače oblikovana. Kdo bi znal prešteti številne nasvete, ki jih je delila v različnih krajih, kamor koli smo jo povabili? Najbrž bi bilo to težko, še posebno, ker ne pozna ponavljanja.

Logično nadaljevanje njene ljubezni do jezika jo je pripeljalo med lektorje na televiziji; ob tem je pripravila tudi več drobcev po televiziji ali radiu – kot obliko dela, ki jo je tedaj nadrobno spoznala.

Vzporedno z ljubljanskim obdobjem sega njeno delo pri bralni znački v sam vrh metodičnih napotkov o tej kulturni akciji. Kdor pravi, da je bralna značka v krizi, o tem zlahka podvomimo, ali je kdaj prebral kakšno zamisel, ki jo je v izvirni obliki povedala ali napisala Berta Golobova. Pravijo, da z leti nastopi togost – pri Berti Golobovi pa je prav narobe: vsaka nova misel je še bolj prodorna, iskriva – ne manjka ji izvirnosti in tudi hudomušnost ji je dobrodošla spremljevalka. Ni področja, na katerem ne bi sodelovala – od osnovne šole do zamejstva in zdomstva.

Kot da je njeno življenjsko načelo: dajati čedalje več... Sprejela je delovno mesto pedagoške svetovalke na razredni stopnji v Organizacijski enoti zavoda SRS za šolstvo v Kranju. Odločila se je za nehvaležen posel: že učitelj ni priljubljen, kaj šele pedagoški svetovalec. A kot da je poznala znano misel: hočem biti priljubljena, hočem biti dobra. Odločila se je za drugo, hkrati pa z resnim delom in z bogatim znanjem dosegla tudi prvo. Ustvarjalno je spremljala prenovo učnih načrtov in vplivala največ, kolikor more vplivati posameznik. Ni bila pisarniška delavka – živela je med ljudmi.

Že ta bežni pregled kaže osebnost, polno življenja. A vse to je samo del njenega ustvarjanja. Druga polovica se dopolni, če pogledamo njeno pisateljsko delo. Ni obsežno, je pa sočno. Prozno delo ima izrazito osebno noto; takšno je že prvo delo **Sovražim vas;** to je njen stik z mladostniki, ki so prišli navzkriž s svetom in se je z njimi srečevala na svojem prvem službenem mestu. Delo **Drobne zgodbe** je še bolj avtobiografsko. Pa vendar je precej drugačno od nekdanjih podobnih zgodb, saj niti tu nobenega idealiziranja in je tudi prihodnja profesorica prikazana z vsemi vragolijami, ki jih doživlja mlad človek. Poseganje v njeno poklicno preteklost so **Šolske razglednice,** ki bodo izšle letos; drobec pa smo lahko zasledili v Matijevem rodu (tako se še vedno imenuje glasilo, ki ga je oblikovala v Preddvoru).

Iz istega vzgiba je nastalo delo **Skrinja iz babičine bale:** spomin na življenje na vasi v naši bližnji preteklosti, ki pa je za mlade že večkrat zelo oddaljeno.

Vzporedno ob bralni znački, ki je tudi spodbudila srečevanja mladih s pisatelji, se je oblikovalo delo **Srce ustvarja, roka piše** – priročnik, ki nam omogoča drugačen način srečevanj s pisatelji, obenem pa tudi mentor spozna, da morajo biti pogovori vsestransko ustvarjalni, če hočemo, da se bosta bogatila učenec – in tudi pisatelj.

Nenehen izziv za pisateljico slavistko je: prikazati bogastvo jezika, hkrati pa doseči, da bodo učenci odkrivali v jeziku tudi zanimivosti. Z **Živimi besedami,** ki so bile prvi poskus približevanja jezika mladim, se ji je posrečilo zbuditi zanimanje pri vseh rodovih; za to delo je prejela Levstikovo nagrado. Z izobraževalno slikanico **Sporočanje v Ptičjem logu** je orala ledino sporočanja, saj ob prenovi učnih načrtov nismo dobili ustreznih pomagal. Kasneje je to področje razširila še za učence 4. in 5. razreda s sporočanjskimi vajami. Bogastvo zamisli je nasula v **Igrarijah, besednih čarovnijah,** z **Jezikovnimi vozli** in radijskimi jezikovnimi oddajami pa je ponovno potrdila svojo moč v odkrivanju možnosti – na prijeten način približevati tudi na videz suhoparne zakonitosti jezikovnega izražanja.

Ko se profesorica Golobova ozira po prehojeni poti in snuje načrte za prihodnost, ji želimo, da bi se ji posrečilo napisati najbolj »prekucuški učbenik«. Ne dvomimo, da bi po takšnem radi posegli tudi učenci.

JOŽE ZUPAN

ODLOMKI IZ NAGRAJENIH DEL

SOVRAŽIM VAS (1976)

Tiha, samotna deklica. Jutri boš spet sedela tesno naslonjena nad klop. Mogoče sploh ne bom utegnila pomisliti nate. Zakaj si me vprašala, če imam rada vresje? Imam. Vresje, pesem, tebe.

Sime je potrpežljivo miren. Prepričan je, da bo našel mamo nekje sredi srbske ravnine, na kmečkem dvorišču, tam, kjer se z lesenimi koritci igrajo otroci, njegovi bratje.

Jaz pa sem neučakana, bolna, raztepena.

Kdaj? Kje?

Nikoli.

Joj, Sime!

MARIJA (V knjižni obliki še neobjavljena pripoved)

Marija je bila domska, splašena ptica večno nemirne jate. Domskih je bilo na šoli veliko. Bili so svoj svet in se z vaškimi otroki niso družili.

Prišla je s Kozjanskega, iz revščine. Nikomur ni hotela povedati, kaj jo je pognalo v svet.

Kadar je morala v klopi vstati, jo je bilo sram. Vedno so se vsi ozirli vanjo. Nekaj pogledov je obviselo na predolgi obleki, nekaj na obrazu, ki je bil čudno oglat.

Na vprašanja sploh ni znala odgovarjati, tudi na preprosta ne. Prišla je v sedmi razred, pa smo vsi trdili, da še za drugega ni. Saj nič ne zna! Saj še najkrajšega stavka ne napiše brez napak!

Po dolgem času je Marija dobila prvo zadostno oceno. Bila je presrečna. Prešinil jo je topel ogenj in z njim nas je hotela vse ogreti. Iz nje je planil hudournik zamolčanih besed. Pripovedovala je o paši, o dolgih pešpoteh do šole, o materi, ki ne vstane več iz postelje, in o očetu, ki bo sezidal v kamri novo peč.

Dnevi so tekli. Marija se je spet pogreznila v svoj črni molk. Pravzaprav nikomur ni prirasla k srcu. Sošolci so ji pravili Mica. Kozjanska Mica mekeke. Tista, ki je pasla kozo.

Zgodovina: nezadostno. Zemljepis: nezadostno. Fizika, kemija, angleščina... Slovenščina: ja Marija, kdaj se boš naučila? Ja Marija, že spet ne znaš.

Molk, zbegan pogled, tišina.

Nihče ni vedel, kakšni viharji rjovejo v njej. V počitnicah je sprejela materinstvo. Od koga? Zakaj? Koliko je bilo staro njeno šibko telesce? Koliko pa je stara deklica v osmem razredu?

Fantje so rekli: Mica je breja.

Marija ni rodila.

Saj bi bilo bolje, če bi postala mati. Imela bi nekaj, kar bi bilo zares njeno.

DROBNE ZGODBE (1980, 1986)

Ob poti, ki me je vodila v šolo, je rasla zelo mikavna jablana. Bila je menda le okrasna in rodila je kot šiška drobna jabolčka. To drevesce je bilo šola za premagovanje. Nisem je izdelala.

Petico sem dobila le enkrat. Na poti domov sem jemala zvezek iz torbe in jo ogledovala. Pri tem sem nekam odložila dežnik in prišla domov brez njega. Tudi petica me ni rešila! Pri hiši kratko malo ni bilo denarja za nove dežnike. Bila sem grdo ozmerjana in rekli so mi, da nikoli ne bo nič iz mene.

Včasih sem židane volje. Kadar pa vstanem z levo nogo, nisem za med svet. Poskušam verjeti, da je pod soncem veliko dobrih ljudi. Tudi vas prištevam mednje.

ŠOLSKE RAZGLEDNICE (Delo bo letos izšlo pri založbi Borec)

Ko sem prvo leto razlagala slovnico, sem imela po razredih tek na srednje proge. Na univerzi sem zvedela, da učitelj ne sme stati na enem mestu, ampak mora hoditi po razredu gor in dol in da mora biti sploh čimbolj živahen. Zato se nisem upala zadrževati samo pred tablo. Niti takrat ne, kadar sem nanjo risala kake slovnične akrobacije. Brž sem tekla do konca učilnice in po drugi strani spet nazaj. Spotoma sem poškilila v zvezek s pripravami.

Veliko poučnega sem se naučila na izletih. Od tega, da z enim samim žvečilcem lahko izsrkaš tri plombe, do tega, da se s salonarji ne pride daleč.

Na nekem izletu je Gašperčkovemu Jakcu padel z mosta čevelj naravnost v Savo, potem smo mu pa izmenoma posojali po enega svojih, da je bil vsak nekaj časa prikrajšan za udobno hojo.

SKRINJA IZ BABIČINE BALE – 1983

Prva oporoka je bila zelo resna stvar. Lahko je bila napisana pri notarju, lahko pa kar doma, podpisati pa sta jo morali dve priči. To ni bila majhna čast. Človek, ki je bil priča, je smel tudi svetovati. Zmogel je gospodarja pregovoriti, da je otrokom namenil bolj enakovredne deleže in materi kak priboljšek. Drugače ni dobila drugega kakor kot v hiši, kar je pomenilo hrano in stanovanje. Hčeram je pripadla dota. Dekleta, ki so imela majhno doto ali pa so ostala brez nje, so se težko omožila. V oporoki so bili zapisani vsi neplačani dolgovi in vse želje, ki jih je gospodar izrekel zastran pogreba.

Ženske, ki so iz kraja v kraj prenašale novice, so bile potovke. V cekarjih so skrivale zaljubljeno pošto. Zaupljivo so izblebetale vse skrivnosti, ki so se jih nabrale pri ljudeh. Znale so zanimivo pripovedovati, njihove novice pa navadno niso bile za otroška ušesa. Še Bidetova Tona, ki ni bila potovka, je kdaj omenila kaj takega, da je mama rekla: – Otrok, zdaj pa ven!

Ker nisem slišala, o čem sta se pomenkovali, zdaj tudi ne morem ničesar povedati.

SRCE USTVARJA, ROKA PIŠE – 1983

Menim, da marsikateri ustvarjalec občuti »stisko jezika«; tudi vi jo občutite. A zdi se mi, da nikoli ob pesmi za otroke in tudi ne ob teh novih za ne več otroke. Ali pa je ta stiska samo potajena in bo na vsem lepem planila na dan?...

Maturirali sta na učiteljišču, kasneje diplomirali na fakulteti, toda poučevat vas ni zaneslo in najbrž tudi ne velko. Če se v domišljiji prestavite v razred med pedenjučenjake: kaj bi storili, da bi imeli pedenjšolo radi pol toliko, kot imajo radi Pedenjpeda?

»Veste, na neki šoli so me otroci vprašali, zakaj Naočnik in Očalnik vztrajno vlečeta pipo. Odgovoril sem jim, da sploh ne kadita tobaka, ampak človeško puhloglavost, in ker jo je na svetu še zelo veliko, bosta tudi še zelo dolgo kadila.«

Tako smo pri junakih, ki sta postala že pravi simbol. Pisatelj ju je v Primoževem dnevniku uporabil še kot stranski vlogi, nato pa sta postala glavna junaka kar v treh knjigah. Suhodolčan meni, da pri nas junake iz knjig prehitro pozabljamo, medtem ko kje drugje živijo zelo dolgo, če že ne večno. Pomislimo samo na don Kihota ali na Ostržka. Zdi se mu pomembno, da med ljudmi živijo tudi junaki iz zgodb. Njegova nerodno smešna možakarja sta se šolarjem zelo priljubila, morebiti pa prav njiju čaka večno življenje.

ŽIVE BESEDE – 1982

Ne, res ni potrebno, da bi sošolcu na dolgo in široko razlagali, zakaj se z njim ne strinjate. Pokažite mu jezik, pa sta zgovorjena.

Enostavno in učinkovito, toda prav nič olikano!

Na katere načine se pravzaprav sporazumevamo? Priznati moramo, da ne samo z govorom, ampak tudi z mimiko, s kretnjami in z raznimi znamenji.

Z bratom ali s prijateljem se zmenita, da se bosta nekaj časa pogovarjala brez besed. Ugotovila bosta veliko zanimivih stvari, med njimi tudi kaj takega, kar se nam dogaja vsak dan, a na to nismo nikoli pozorni. Gotovo bosta tudi spoznala, kako veliko praktično vrednost ima govor, način sporazumevanja, ki ga pozna samo človek.

Ali ne bi bilo preprosto, če bi bilo mogoče od očeta in matere znanje jezika kar podedovati! Če bi se v življenju naučili še kak jezik, bi naši otroci znali tudi tega. O posledicah ne kaže razmišljati, ker so popolnoma utopične. Jezika ni mogoče podedovati, treba se ga je naučiti.

SPOROČANJE V PTIČJEM LOGU – 1984

Sporočilo se rodi v možganih. Možgani so najbolj zapeletena centrala. V njih se prižigajo različne želje, nakane, nameni, hotenja, odločitve, obžalovanja in na sto tisoče drugih misli.

Dobra priložnost za sporočanje nastane, če pade v močnik muha. Najprej vso stvar povemo mami. Potem rečemo nakaj krepkih na račun muhe. To sporočilo je namenjeno požrešnici osebno. Glasi se:

»Muha suha kumrna! Neužitna packa! Fej!«

Sledi prosti spis za tovarišico učiteljico, ki ima rada šaljive reči. Dežurni bralec ga v petek prebere po šolskem radiu. Za mušjo zadevo zve kakih tristo šolarjev in več.

Imenujem se Tiskarski škrat.

Zelo sem ponosen, da nastopam tudi na radiu in televiziji.

Strojepisko zmedem, da namesto P udari K, napovedovalka pa prebere: »Danes bo po vsej Sloveniji kihala burja.«

Ne more biti kdorsibodi Tiskarski škrat. Dokler bodo na vstu črke, jih bom mešal.

Lep pozdrav vsem jezikosloncem!

Piskarski škrat

IGRARIJE, BESEDNE ČAROVNIJE – 1988

Učenci iz tretjega razreda se pričkajo zaradi MOREM in MORAM. Bernarda, Mateja in Luka sporočajo, da se je v prepir vpletla tovarišica učiteljica in da gre zares!

Nič čudnega! MOREM, MARAM, MORAM so besede za možgansko telovadbo. Kdor more, mora. Mora zato, ker more. Če mora ali ne mara, mora.

»Nekoč je bilo,« pravi preteklik.

»Nekoč ne bo,« sporoča prihodnjik.

Ne bo ali nebo? Nebo ne bo. Besedi sta nagajivi. Kdor ju prav ne zapiše, se za petico pod nosom obriše. Nebo je samo na nebu doma. Kaj pa ne bo? Kaj bo, če ne bo? Če ne bo, bo! In to je bolje, kot da nikoli ne bi bilo.

JEZIKOVNI VOZLI – 1988

Kadar je tiskarski škrat dovolj nagajiv, vozel lahko postane kozel. Pa bi bilo res smešno, ča bi se ta knjiga imenovala Jezkovni kozli. Mogoče bi bilo pa dobro, ker bi jo za šalo gnali na pašo. Tam bi prevračali jezikovne kozolce. Besedne vrste bi se kotalile in bi dobile buške. Ločila bi kot balon izpuhtela pod obleke. Šolarji bi imeli za zmeraj mir pred njimi.

Eden razmišlja, drugi tuhta. Ta besediči, oni naklada. Kdo je na boljšem? V tem primeru nobeden. Vsi počenjo isto.

delo
šola

Pet let Zmajeve bralne značke

Knjiga v dveh jezikih, primerna za tekmovanje

Ob 150-letnici rojstva Jovana Jovanovića Zmaja (1833-1904) se je pri Svetu Zveze bralnih značk Slovenije pri Zvezi prijateljev mladine porodila zamisel, da bi z Zmajevo bralno značko povezali mlade bralce, da bi se bralna značka bolj kot doslej razširila tudi v druge republike. Cilj je bil verjetno previsoko postavljen, čeprav so gibanju z zanimanjem prisluhnili tudi v drugih krajih domovine. Prav gotovo pa smo dosegli, da je bralna značka že tretjič navzoča na Zmajevih dečjih igrah.

Tako letos poteka peto leto, odkar smo prvič razdelili Zmajeve bralne značke. Ta značka se razlikuje od drugih bralnih značk. Navadno berejo zanjo učenci od četrtega do osmega razreda – vendar šele tedaj, ko so bralci osvojili »matično« bralno značko. Tako smo skušali doseči, da bi brali vse leto, da ne bi gibanja sklenili že ob dnevu mladinske književnosti ali celo ob slovenskem kulturnem prazniku.

Bralec, ki se odloči za Zmajevo bralno značko, spoznava dela iz jugoslovanskih književnosti – za zdaj še v prevodih. Žal nam je, da je prevodov manj, kot jih je bilo nekdaj. Spoznava igrivost Zmajevih pesmi – največkrat v imenitnem prevodu Toneta Pavčka (Žaba bere časopis); priporočamo pa tudi, da bralec spozna vsaj eno Zmajevo pesem v izvirniku. (Kakšna škoda, da Zmajeve pesmi niso izšle dvojezično!).

Še v nečem se razlikuje Zmajeva bralna značka od drugih značk. Barve značk so predvsem oznaka za starostno stopnjo, pri Zmajevi bralni znački pa posamezna barva pomeni, kolikokrat je bralec osvojil to značko. Tako po bronasti, srebrni in zlati znački priporočamo še priznanje, peč pa naj bi bila knjižna nagrada.

Prav zdaj pa smo dobili knjižico, ki je primerna za najbolj zveste tekmovalce Zmajeve bralne značke; to so pesmi Neže Maurer, Iskal sem kukavico. Delo, ki je dvojezična izdaja, je izšlo v Sarajevu. Prevod je oskrbel znani pesnik Šimo Esić, pogovor je prevedla Valerija Skrinjar. Likovno podobo je dodala Stanislava S. Pudobska: na desni strani je zrcalna slika ilustracije na levi strani.

Pesmi Neže Maurer so blizu otrokovemu dojemanju narave; v njih je polno onomatopoetičnih izrazov in zvočnosti, tako da kar kličejo po glasbeni upodobitvi. Hkrati pa se bralec seznani tudi s prevodom.

Za slovenske razmere je spodbudna tudi naklada: 2000 izvodov; knjižico na 33 straneh lahko naročite pri Književni zadrugi Drugari v Sarajevu, Koste Abraševića 11 (telefon: (071) 458-735). Spodbudna pa je tudi cena: 7000 din; tako se delo resnično lahko razširi med mlade slovenske bralce, ki zavzeto berejo za Zmajevo bralno značko.

JOŽE ZUPAN

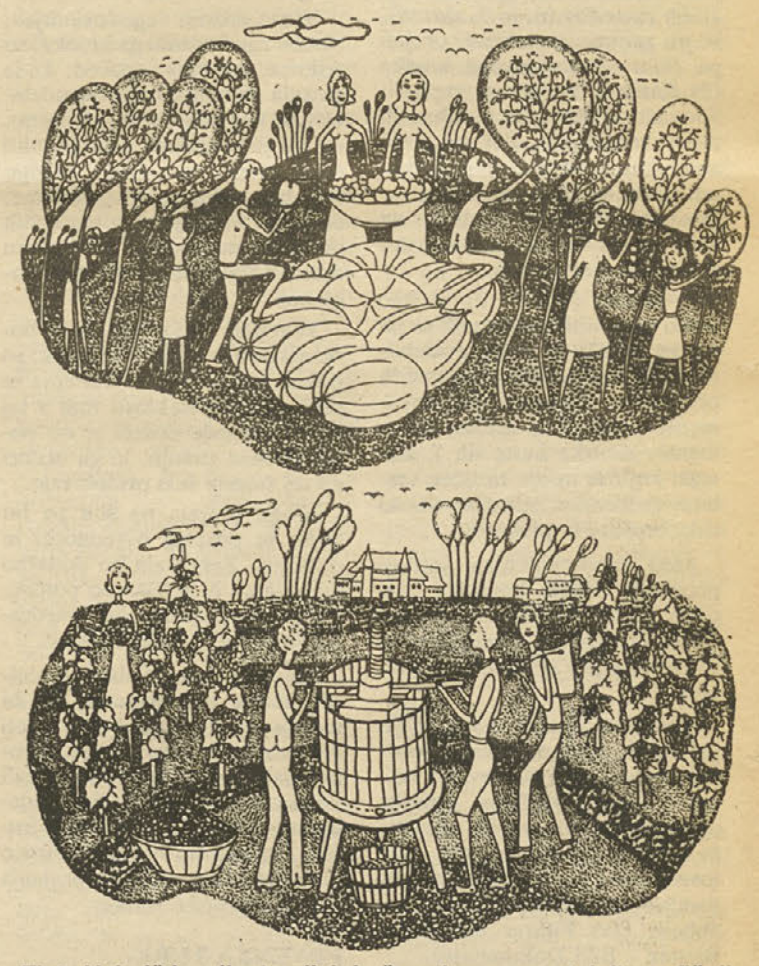

Zlata Volarič je v ilustracijah in še celo v samostojnih grafičnih mapah našla svojemu literarno–likovnemu talentu zelo primeren likovni izraz, ko s črno–belo risbo s tušem ustvarja pravljične podobe v formatu, ki se približuje knjižnemu.

Sproščen podzavestni ustvarjalni tok je neprisiljeno naplavil na površje tudi slikarkino dekorativno naravnanost, ki nikakor ni sama sebi namen, temveč pomeni njen ustvarjalni credo: globoko v avtoričino psiho se zdi vsajena njena naivna, idealizirana predstava o svetu, ki jo lahko pojmujemo tudi kot zaslon pred prekrutim vsakdanjikom. Zato je tudi njena sedanja grafična mapa pravljica v risbah, ki je enako zgovorna otrokom in odraslim. Če bo otrok razbiral v njej predvsem zgodbo, v kateri nastopa, se bomo odrasli verjetno spraševali predvsem po bogati simboliki, ki jo skriva njena likovna govorica.

Iz eseja v mapi risb VSI NJENI, 1987 – MARUŠA AVGUŠTIN

iz prakse za prakso

MUZEJ V ŠOLI

Zbiranje starih predmetov zahteva več znanja muzeologije

Izbrani naslovi druge raziskovalne teme na 20. srečanju mladih zgodovinarjev **Šolske muzejske zbirke** dovolj zgovorno pričajo o njihovi vsebini in namembnosti. Naj navedemo vsaj nekatere: Stari predmeti (2×), Etnološki spomeniki skozi prizmo ljudskega ustvarjanja v našem kraju s posebno zbirko muzealij in znamenj, Naš muzej, Kaj skrivajo naša podstrešja, Zgodovina Kovačkovega mlina itn.

Šolam bi uspelo iz obilice zbranih predmetov resnično napolniti nekaj muzejev in obogatiti njihov inventar.

Naloge posameznih šol so tako obsežne, da bi iz njih lahko izluščili več raziskovalnih tem in tudi področij. Osnovna šola Marjan Novak Jovo, Ljubljana, je oddala kar 13 zajetnih tematskih map in v njih predstavila zbrano gradivo.

Zaradi pomembnosti zbranega gradiva, pa tudi podobnih značilnosti in problemov, ki so nastali v drugih nalogah s podobno tematiko, se pomudimo dlje prav pri tej nalogi in jo skušajmo predstaviti v obrisih.

Predmete so zbirali učenci številnih razredov (6. in 7. razred), ki jih zanima preteklost, urejali pa člani zgodovinskega krožka (31 članov). V ciljih so zapisali: Spoznati kulturo in jo ohraniti našim zanamcem. Zbrane predmete so evidentirali in tudi opisali. Čaka pa jih še nadaljnja organizacija in ureditev zbirke na šoli, ki jo bodo poimenovali **Priče naše preteklosti.**

Predmete (435 + 3) je bilo težko razvrstiti. Predstavili so jih v mapah (12), ki poleg evidentiranih in dokumentiranih starih predmetov zajemajo še dokumente (spričevala, osebne dokumente, živilske karte idr.), starejše knjižne izdaje različne vsebine (učbenike, nabožni verski tisk, brošure in plakate).

Med predstavljenimi starimi predmeti izstopa kovinska harpuna, ki bi potrebovala še dodatno strokovno opredelitev in evidentiranje v arheološkem muzeju.

Zanimivo skupino sestavljajo predmeti, ki jih namensko povezujemo z obema svetovnima vojnama (npr.: različna vojaška oprema, orožje, vojaški ploščici in plinska maska iz prve svetovne vojne), nacistično propagandno gradivo (npr. dr. J. Goebbels: Der Führer und seine Bauten – Bild Dokumente).

Med predmeti tehničnega razvoja v prvih desetletjih dvajsetega stoletja izstopa pisalni stroj, ki sodi gotovo v tehnični muzej.

Plakata Sokolski zlet iz leta 1924 bi bili gotovo veseli v osrednji slovenski arhivski ustanovi.

Učenci so predmete opisali in tudi fotografirali, vendar bo pri nadaljnjem izboru potrebno merila izostriti in ločiti muzealije od drugih starih predmetov. Potrebna bo pomoč strokovnjaka muzealca, arheologa in etnologa in ustreznejši zapis na dokumentacijskih kartončkih.

Opisi posameznih predmetov nujno potrebujejo strokovne popravke in drugačno razvrstitev, kot so jo učenci skušali prikazati.

Muzejska šolska zbirka ne sme postati »Teatrum mundi«, kot so jih v najboljšem pomenu poznali v prejšnjem stoletju. Kot didaktični pripomoček pri pouku zasluži nedvomno rigoroznejšo obravnavo in obdelavo. Pri izboru razstavljenih predmetov za šolsko uporabo bo potrebno merila še poostriti.

Učenci so se prvič srečali s to obliko dela in so bili seveda v zadregi.

Vtisi mladih zgodovinarjev, članov zgodovinskega krožka, so odkrita, prisrčna izpoved, ki je nastala ob koncu njihovega dela. Učenci kar vsi po vrsti zatrjujejo, da jih je ta oblika dela pa tudi tema močno motivirala, mnogo bolj kot redni pouk zgodovine, da so si vedenja o posameznih obdobjih na podlagi zbiranja in opisa muzealij in pisnih virov poglobili.

Tovrstno delo, pa tudi pomanjkljivosti, ki so bile nujne, so dokaz, da je cilj vrednotenja in ohranjanja preteklosti tudi v tej obliki mogoče doseči le ob poglobljenem znanju, ki ga učenci na tej stopnji šele pridobivajo.

Vlogo muzeja na šoli pa bo treba še posebej ovrednotiti in dodelati. Zahtevala bo dodatno materialno in strokovno pomoč, skrbno dokumentacijo, varovanje in primerno prezentacijo.

Letošnja tema Šolske muzejske zbirke nas opozarja, da bi morali mentorji na šolah imeti več znanja iz muzeologije. Strokovnjaki muzeologi bodo morali učencem pomagati in bolj sodelovati s šolami. Muzeološko društvo bo moralo izdati brošurico ali navodila z napotki urejanja šolske muzejske zbirke.

PRVENKA TURK

Védenja so prerasla v raziskovanje

Ob 20. srečanju mladih zgodovinarjev

V mislih segam v desetletje intenzivnega dela mentorjev in učencev, pa tudi članov strokovne komisije, ki se je trudila, da bi dejavnost zgodovinarskih krožkov dvignila na raven družboslovnega raziskovalnega dela mladih.

Med člani strokovnih komisij so nastajala nasprotujoča si mnenja, ali morda nismo bili v tej vnemi prezahtevni. Ali smo resnično premišljali in upoštevali delež in sposobnosti učencev.

Mentorjem smo desetletja nalagali zelo težko breme, vendar dosežki kažejo, da se je trud obrestoval. Način dela se je z leti brusil in z novimi spoznanji bogatil vse nas, ki smo na različne načine sodelovali v tej plemeniti dejavnosti, ki je v naši zavesti vsako leto aprila in maja povzročala posebno vnemo in vročičnost.

Za tovrstno delo je bilo desetletja treba čutiti posebno naklonjenost, ki je bila dana mentorjem in tudi članom strokovne zgodovinske komisije; ti so iz leta v leto vztrajali pri tej dejavnosti, ki ji družba in tudi stroka nista namenjali prave pozornosti in razumevanja. Sami smo opozarjali na dosežke, nad katerimi smo bili znova vsako leto sproti presenečeni.

Zavedamo se, da je bila strokovna pomoč mentorjem dostikrat prešibka in da so morali veliko postoriti sami. Izvirnost njihovega prijema je razbijala metodološki kliše in to je obrodilo dobre sadove.

Vrsta mentorjev je z dolgoletnimi izkušnjami sooblikovala kakovost tiste dejavnosti, ki je prerasla zgolj iz vedenja v raziskovanje mladih zgodovinarjev.

V številnih raziskovalnih nalogah zgodovinskih krožkov je bilo zaslediti ustrezen način dela in predstavitev le-tega.

Starejši, izkušeni mentorji, posebno pa mladi, so se zelo hitro prilagodili zahtevam vsakoletne razpisane teme. Naslove le-teh bomo v prihodnje vse težje razpisali in poiskali. V dvajsetih letih smo močno izčrpali njihov seznam. Bolj kot doslej bodo potrebne pobude učiteljev in učencev, odvisni pa smo tudi od sodelovanja stroke in drugih organizacijskih oblik pri Zvezi prijateljev mladine. Iskati bo treba nove možnosti. Nepravično bi bilo, da bi raziskovalni družboslovni vnemi mladih zgodovinarjev zaprli pot.

Raziskovalna naloga zgodovinskih krožkov pomeni potrjevanje mentorja, učencev in šole v tej najširši družboslovni interesni dejavnosti. Iskreno želimo, da bi srečanja mladih zgodovinarjev doživela še zrelejša leta in s svojimi izkušnjami še naprej bogatila redni pouk zgodovine.

PRVENKA TURK

RAZISKOVALNI TEMI 20. SREČANJA MLADIH ZGODOVINARJEV

Izseljevanje iz domačega kraja in šolske muzejske zbirke

Na letošnji razpis, ki je bil objavljen v glasilu Društva prijateljev mladine je prispelo 44 nalog. Več odziva in zanimanja je sprožila tema Izseljevanje iz domačega kraja do druge svetovne vojne (33 nalog). Le 11 šol se je lotilo obdelave Šolske muzejske zbirke.

Pri raziskovalni temi o izseljencih so učenci zajeli širše območje kraja. Naloge temeljijo povečini na pogovorih nekdanjih izseljencev, njihovih sorodnikov in znancev. Največ podatkov so dali izseljenci povratniki.

Učenci so bili nemalokrat razočarani nad skopim gradivom o izseljencih v naših arhivih in tudi drugih uradih (npr. občinskih, upravi za javno varnost). Tudi Izseljenska matica v Ljubljani jim ni mogla dovolj pomagati. Nasvete za svoje delo so učenci dobili na Inštitutu za slovensko izseljenstvo, Univerzitetni knjižnici (Maribor). Prelistali so časopis Slovenec in Slovenski narod. Pregledali so celo diplomske naloge študentov (na Pedagoški fakulteti v Mariboru). Podatke o izseljencih so dobili v strokovni literaturi. Prelistali so župnijske kronike. Na podlagi vprašalnikov so pripravili nešteto pogovorov o izseljencih z njihovimi sorodniki ali znanci.

Ugotovitve ob koncu naloge (npr.: Osnovna šola Draga Kobala Maribor) bi lahko posplošili in bi veljale za izseljenstvo celotnega slovenskega območja.

Učenci v posameznih okoljih, kjer je bilo izseljenstvo izrazitejše (npr. Primorska), so bili presenečeni nad majhnim številom dosegljivih izseljencev in tudi drugimi ovirami.

Kakovost intervjujev so zmanjševali drugotni viri. Prizadevanje učencev, da bi dopolnili svoje vedenje o izseljencih v pisni izmenjavi na posameznih izseljenskih območjih niso neletela na odziv le-teh (npr.: Osnovna šola Janka Premrla Vojka Koper).

Srečnejši izbor intervjuvanca, zlasti predstavnika tretjega rodu izseljencev, je dal nalogi posebno kakovost (npr.: Osnovna šola Milan Šušteršič Ljubljana). Pričevanja so omogočila spoznavanje značilnosti življenja posameznih izseljenskih rodov (prvega, drugega, tretjega). Dotika se generacijskih razlik in iskanja korenin in izvora izseljencev dveh ali več rodov. Oris izseljenstva nekoč in danes daje temeljit vpogled socialnih in izobrazbenih sestav, etničnega vrednotenja, iskanja vira lastne individualnosti. Odlično je orisan odnos ameriške družbe do izseljencev, vloga slovenskega jezika danes, spreminjanje moralnih norm, proces etnične asimilacije, razlike v načinu življenja, tisk, socialistična misel nekoč, odnos znotraj skupnosti ameriških Slovencev.

Učenci dobraveljske šole (OŠ Dobravlje) so ugotavljali, da je skoraj vsaka hiša imela sorodnika nekje čez lužo... Želeli so ugotoviti število izseljencev, čas in vzroke izseljevanja. Obiskali so župnijske arhive. Zbirali so podatke o številu, času in kraju izseljevanja. Povprašali so v Pokrajinskem arhivu (v Novi Gorici) in Goriškem muzeju (v Krumperku).

Spodbuda k delu je bil tudi nastop učenke v radijski oddaji Izseljevanje v luči otroka, marca 1989. Opisali so posebnosti izseljevanja (Egipt, Severna in Južna Amerika). Pripravili so preglednice izseljevanja po spolu in smeri izseljevanja. Med najpopolnejše informacije v nalogi spadajo Intervjuji nekaterih žensk, ki so služile v Egiptu. Priložili so osebne dokumente, fotografije pa tudi uradne dokumente okrajnega glavarstva (z opozorili deklet pred trgovci z belim blagom). Nalogi so priložili seznam izseljencev po posameznih vaseh. Zapisali so spomine sorodnikov izseljencev. Ugotavljali, da se vezi med njimi rahljajo in postajajo formalnost in skromna izmenjava informacij. V nalogah (npr.: OŠ Anton Aškerc Titovo Velenje) je zasledi ti zgledno metodologijo s posebej obrazloženimi cilji in metodami dela. Učenci so upoštevali nasvete strokovnjakov, muzejskih delavcev, ki so jim posredovali naslove izseljencev. Srečali so se tudi s člani Univerze za tretje življenjsko obdobje. Učenci so prelistali matične knjige velenjskega rudnika in ugotavljali različne izvore delavcev ter odhajanja rudarjev na prelomu stoletja (Zahodna Nemčija). Pregledali so rudarske statistike, poročila celjskega Rudarskega urada. Ugotavljali so vzroke upadanja števila delavcev. Informacijo so učenci dopolnili z intervjuji (16). Izpovedi rudarjev, ki so delali v tujini, zajemajo splošne orise življenja zdomcev med vojnama (npr. v Belgiji, Nizozemski, Franciji), tudi za dva rodova nazaj. Priloženi so osebni dokumenti (spričevala, diplome, potrdila o obiskih verouka, fotografije). Opisi zajemajo otroštvo, obiske šol v tujini, društveno življenje, tudi delavsko gibanje. Nalogo so obogatili intervjuji učencev podružnične šole Pesje. Intervjuje so opravili celo učenci četrtih razredov in jih posredovali pri rednem pouku. Zapisi obravnavajo slovensko ekonomsko emigracijo v različne kraje Jugoslavije (v Bosno in Srbijo). K nalogi so dodali slikovno gradivo razstave na velenjskem gradu na temo Slovenci v Srbiji.

Besedila nalog pa tudi zbrano gradivo je bilo predstavljeno že v različnih okoljih, radijski šoli, v nekdanji šolski stavbi (npr. Rakitovec). Najbogatejši izbor dokumentov so ponovno prispevale primorske šole, ki so v posameznih primerih celo preverjale podatke na podlagi pregledov virov, zlasti župnijskih kronik (npr. OŠ Drago Bajc Vipava). Ugotavljali so pomanjkljivost podatkov, zlasti o izseljevanju v Jugoslavijo. V mnogih primerih so jih dopolnile dodatne ankete, ki so jih opravili v ožjem zaselku. Spoznali so, da bi bilo treba raziskavo nadaljevati in jo razširiti tudi na širše, na še bolj tipično, nekdaj izseljensko območje.

Mestne šole v večjih središčih so bile ponovno v zadregi. Kljub številnim institucijam (Slovenska izseljenska matica, Zavod SRS za statistiko, Inštitut za narodopisje, Izseljeniški inštitut) so bili viri težje dosegljivi. Prizadevali so si prikaz le-teh predstaviti tudi v obliki videokasete (npr. OŠ Borisa Ziherla Ljubljana). Informacij je bilo dovolj. Težko pa jih je bilo strniti in še težje prikazati v pregledni sintetični obliki.

Število oddanih nalog je tokrat manjše, vendar so prav vse z redkimi izjemami dosegle visoka priznanja (17 zlatih, 18 srebrnih, 9 bronastih). Po številu oddanih nalog se ponovno odlikuje Primorska (14 nalog), Štajerska (13 nalog). Sledi Ljubljana s širšim zaledjem (8 nalog), Prekmurje (3 naloge), Dolenjska (3 naloge). Druga območja so šibkeje zastopana. To velja zlasti za Gorenjsko (2 nalogi) in Belo krajino (2 nalogi), kjer je odziv vsako leto slabši. Ostala področja se ne odzivajo.

Nosilca raziskovalne teme, prof. Marjan Drnovšek in mag. Andrej Vovko, sta zasledila mnogo zanimivih opažanj mladih zgodovinarjev, ki so jih mentorji primerno vodili. To pa je hkrati potrditev ustreznega usmerjanja mentorjev, ki so skupaj z učenci odkrili še vedno kak nov dokument slovenskega izseljevanja, ki ga bo zgodovinska znanost zabeležila ali evidentirala.

Problematiko raziskovalne teme Muzej in muzejske šolske zbirke bomo zaradi njene specifičnosti prikazali v posebnem sestavku.

PRVENKA TURK

Iz starih časov

VZGLEDEN UČITELJ PRVENCEV

Vsakdo, ki se bavi s poukom in vzgojo mladine, ve, da je najtežavnejše opravilo, uspešno pečati se z malimi, s prvenci. Tedaj, ko prvič otrok stopi čez šolske izbe prag, preneha njegova svoboda in dozdanja brezkrbnost; resna doba delovanja mu napoči. Gubitek ta je otročaju kaj občutljiv, svobode zlate niti odraščeni ne gleštamo radi in lehko! Učitelj prvencev ali elementarni učitelj mora upoštevati vsakojake pripomočke, da malim vcepi veselja do učilnice, da ne čutijo preveč šole resnega značaja. On jim mora bivanje v šoli osladiti, njega duh se mora ves uglobiti v čutstvovanje otročičkov – mej otroci postati sam otrok. A vse to gibanje mej mladim svetom biti mora naravno, ne pa umetno, ponarejeno.

Učiteljski tovariš 1883, str. 9

SEZNAM PRIZNANJ ZGODOVINSKIH KROŽKOV NA OSNOVNIH ŠOLAH

NALOGA: IZSELJEVANJE IZ DOMAČEGA KRAJA DO DRUGE SVETOVNE VOJNE

ZLATA PRIZNANJA

1. OŠ NEZNANIH TALCEV, DRAVOGRAD
2. OŠ DUTOVLJE, DUTOVLJE
3. OŠ DRAGA KOBALA, MARIBOR
4. OŠ R. UKOVIČ, PODGRAD
5. OŠ METLIKA – 15. SNOUB BELOKRANJSKA, METLIKA
6. OŠ VIZ – OŠ K. D. KAJUH, MURSKA SOBOTA
7. OŠ ANTON AŠKERC, TITOVO VELENJE
8. OŠ MILAN ŠUŠTARŠIČ, LJUBLJANA
9. OŠ JANKA PREMRLA VOJKA, KOPER
10. OŠ DOBRAVLJE, DOBRAVLJE
11. OŠ DRAGO BAJC, VIPAVA
12. OŠ LEOPOLD MAČEK, LJUBLJANA

SREBRNA PRIZNANJA

1. OŠ MILOJKA ŠTRUKELJ, NOVA GORICA
2. OŠ OSKARJA KOVAČIČA, ŠKOFIJE
3. OŠ NARODNEGA HEROJA RAJKA, HRASTNIK
4. OŠ HEROJA MILKE KERIN, LESKOVEC PRI KRŠKEM
5. OŠ DRAGOTINA KETTEJA, ILIRSKA BISTRICA
6. OŠ OTLICA, AJDOVŠČINA
7. OŠ MAJDA VRHOVNIK, LJUBLJANA
8. OŠ JOSIP BROZ TITO, TRBOVLJE
9. OVIZ-OŠ DANE ŠUMENJAK, MURSKA SOBOTA
10. OŠ BORIS ZIHERL, LJUBLJANA
11. OŠ BRATOV VODOPIVEC, PIVKA
12. OŠ ŽUŽEMBERK, ŽUŽEMBERK
13. OŠ OTOČEC, OTOČEC

BRONASTA PRIZNANJA

1. VIZ VELENJE – TOZD OŠ BRATOV MRAVLJAKOV, TITOVO VELENJE
2. OŠ DUŠANA BORDONA SEMEDELA, KOPER
3. OŠ EDVARD KARDELJ, MURSKA SOBOTA
4. OŠ IVAN TAVČAR, GORENJA VAS
5. OŠ DR. ALEŠ BEBLER PRIMOŽ, HRVATINI
6. OŠ DEKANI, DEKANI
7. OŠ BORISA KIDRIČA, AJDOVŠČINA
8. OŠ JURIJ DALMATIN, KRŠKO

SEZNAM PRIZNANJ ZGODOVINSKIH KROŽKOV NA OSNOVNIH ŠOLAH

NALOGA: ŠOLSKE MUZEJSKE ZBIRKE

ZLATA PRIZNANJA

1. VIO ŽALEC TOZD OŠ VERA ŠLANDER, POLZELA
2. OŠ GUSTAV ŠILIH, TITOVO VELENJE
3. OŠ MARJAN NOVAK JOVO, LJUBLJANA
4. OŠ FRANJA MALGAJA, ŠENTJUR
5. OŠ JELŠANE, JELŠANE

SREBRNA PRIZNANJA

1. OŠ MILKA ŠOBAR NATAŠA, NOVO MESTO
2. OŠ SIMON JENKO, KRANJ
3. OŠ ZDRUŽENE OŠ – TOZD OŠ IVAN KOVAČIČ EFENKA, CELJE
4. OŠ DR. JOŽE POTRČ, LJUBLJANA
5. OŠ KAREL DESTOVNIK KAJUH, ŠOŠTANJ

BRONASTA PRIZNANJA

1. OŠ RADOMELJSKE ČETE, RADOMLJE

POPRAVEK

V uvodniku Barice Marentič Požarnik Stalno strokovno izpopolnjevanje – nujnost ali razkošje?, objavljenem v prejšnji številki Prosvetnega delavca, je v nadaljevanju na 2. strani nastala tiskarska napaka: od več kot 100 učiteljev, ki jih je predvidela Izobraževalna skupnost Slovenije za podiplomski študij, si jih ni pridobilo magisterija iz specialne didaktike **niti 10**, kaj šele manj kot 100, kot je bilo napačno natisnjeno.

Tokrat je torej tiskarski škrat napovedal zaželeno, toda do zdaj, žal, še neuresničeno število.

Avtorici in bralcem se za napako opravičujemo.

kolegom v slovo

France Ostanek

Po kratki bolezni je v Ljubljani umrl France Ostanek – organizator Slovenskega šolskega muzeja v Ljubljani. Rodil se je v Ljubljani 6. februarja 1902. Po končanem učiteljišču je po desetletnem poučevanju začel sodelovati v širšem kulturno-političnem življenju. Sodeloval je s Klubom prijateljev vaške kulture in v drugih naprednih gibanjih, ustanovil kmečko nadaljevalno šolo in bil tajnik občestva Kmetsko nadaljevalnih šol za Dravsko banovino. Leta 1935 je bil izvoljen za organizatorja pri šolski družbi sv. Cirila in Metoda, ki je skrbela za zamejske in obmejne šole. Od tega leta je začel intenzivno preučevati zgodovino šolstva in pedagogoke na slovenskem etničnem ozemlju.

Na tem področju se je temeljito seznanil s problematiko narodnega vprašanja, še posebno pa so ga zanimali problemi v zvezi z nemškimi težnjami po slovenskem ozemlju. O tem je pisal v raznih publikacijah in razpravah ter se s svojim delom uvrstil med najvidnejše strokovnjake na področju narodnoobrambnega dela na Slovenskem pred drugo svetovno vojno. Po vojni je vodil manjšinski referat v zveznem ministrstvu v Beogradu in nato v Ljubljani.

Ko je prevzel dolžnosti ravnatelja v Slovenskem šolskem muzeju, je z vsemi močmi začel temeljito organizirati muzej. Pri zbiranju in dopolnjevanju gradiva je opravil France Ostanek delo, ki ga lahko dokonča edino človek, ki ve, kaj hoče, in ki je svojemu delu brezmejno predan. Veliko zaslug ima ne samo za organizacijo šolskega muzeja v Ljubljani, temveč za dejavnost šolsko-pedagoških muzejev drugje po Jugoslaviji.

Pomembno delo je opravil kot glavni urednik Popotnika v letih 1946 do 1949. Njegovo veliko delo se izraža tudi v bogati bibliografiji, ki je polna razprav, ocen, poročil in predavanj, povezanih z njegovim delovanjem v Slovenskem šolskem muzeju. Za njegovo razgledanost in globoko poznavanje snovi, ki jo je preučeval z vso znanstveno resnostjo, je bil na predlog SAZU imenovan za višjega strokovnega sodelavca. V svoji stroki je prejel najvišja priznanja Žagarjevo in Valvasorjevo nagrado ter najvišja odlikovanja v jugoslovanskem merilu.

V kratkem sestavku ni mogoče niti približno opisati delovanja osebnosti, kakršna je bil France Ostanek, ki je svoje strokovno znanje nesebično razdajal sodelavcem in raziskovalcem zgodovine šolstva.

SLAVICA PAVLIČ

Desa Mušič

Spominjamo se let, ki smo jih pri vzgoji najmlajših preživeli skupaj.

Polna delovne vneme je Desa Mušič prevzela leta 1953 vodstvo vrtca Prule, ki je bil takrat še v leseni stavbi. V skromnih delovnih razmerah je znala vsaditi v mlade vzgojiteljice veliko veselja do dela s predšolskimi otroki. In zato smo hodile vzgojiteljice za njo, po njeni poti, polne vneme in predanosti pedagoški vzgoji. In zato je bil njen vrtec tudi tako zelo uspešen.

S kakšnim veseljem smo selile vse, kar nam je bilo drago, iz preprostih, lesenih prostorov, v naš novi vrtec Prule na Praprotnikovi 2 s stoosemdesetimi otroki. Slovesno smo ga odprli 9. septembra 1963. Iz majhnega kolektiva smo zrasli v večjega, delovni uspehi pa so se kar vrstili, predvsem na strokovnem področju.

Delovala je vsestransko, saj je bil njen vrtec že takrat središče organizirane predšolske vzgoje v krajevni skupnosti. Vse te naloge so zahtevale organizirano in strokovno vodenje, in to je tudi požrtvovalno opravljala.

Že leta 1965 je marsikoga navdušila likovna razstava. Ogledalo si jo je veliko staršev, krajanov in sodelavcev iz drugih vrtcev. Kako je znala povezovati ljubitelje otrok z nami! Uspehi njenega vrtca so imeli velik odmev daleč po Sloveniji, o vrtcu so govorili v drugih republikah in tudi v tujini. Ob nekem pogovoru jo je vprašal časnikar, ali je kdaj doživela kakšen notranji vzgib, ki je v njej sprožil tolikšno veselje in tolikšno odgovornost do vzgojiteljskega dela. Ta notranji vzgib je bil v njej zmeraj navzoč, zato je bilo tudi njeno delo tako izjemno uspešno in zato je prejela leta 1971 Žagarjevo nagrado.

Kot da je želela ponovno dokazati, da je to nagrado zaslužila, je leta 1973 prevzela še vzgojno-varstveni zavod Novi trg, ki se je preselil v Zvonarsko 3. Samo tri leta pozneje je prevzela vodstvo novega vrtca Stara Ljubljana. Tako se je njena odgovornost še povečala, vsak dan pa je imela tudi več skrbi za otroke in še večji kolektiv. Njena delavnost ni imela meja.

Takrat je rekla, da za javnost niso potrebne časnikarske sposobnosti, saj lahko povemo svoje misli preprosto, jasno in odkrito.

S pretanjenim čutom je znala prisluhniti človeku in razumeti vsakogar, ki je zašel v težave, čeprav je sama že dolgo nosila v sebi neutolažljivo bolečino.

Ko je leta 1982 odšla v zasluženi pokoj, je bila vesela vsakega pozdrava ali risbice najmlajših. Zanimala se je za naše delo, včasih je prišla med nas, mi pa smo bili zadovoljni, če smo ji lahko povrnili vsaj malo tistega, kar nam je dala.

Čeprav smo se poslovili, bo zmeraj med nami, mi pa ji ostajamo hvaležni, ker nam je privzgojila ljubezen do človeka in veselje do dela z otroki.

MARTA MORI

Metka Pichler (1948–1989)

Sredi popoldneva, po opravljenem napornem delovniku, je 11. maja za vselej zaspala Metka Pichler, predmetna učiteljica glasbe, zborovodkinja, mentorica in svetovalka, učiteljica najbolj plemenitih lastnosti.

Takšno smo jo poznali domala vsi Domžalčani in mnogi drugi Slovenci, povezani z glasbo. O njenih zaslugah pričajo številna občinska in republiška priznanja in odličja, ne nazadnje najvišji občinski priznanji za delo v vzgoji in izobraževanju ter delo v kulturi: zlati Trdinova in Kersnikova plaketa.

Kot učiteljica je začela delo v šoli v Moravčah, nadaljevala na Brdu, skoraj dve desetletji, najplodnejša leta svojega življenja, pa se je razdajala učencem in sodelavcem v šoli Josip Broz Tito.

Odlikoval jo je pretanjen pedagoški odnos, neizmerna ljubezen do otrok in glasbe. Rodovi učencev in sodelavcev iz zbornic jo imajo v spominu kot krhko tovarišico neizčrpnih pobud in neizmerne moči, skrbno in predano pedagoginjo, ki ne varuje zasebne lagodnosti pred obveznostmi poklicne vzgojiteljice.

Njena življenjska norma je gotovo povezana z izkušnjami njenih svojcev. Izhajajoč iz družine, ki je v hudih letih boja za pravico in svobodo žrtvovala številne svojce, je tudi Metka pri svojem delu hotela dati vse, kar je zmogla in še več.

Z glasbo in petjem se je začela ukvarjati v zgodnjem otroštvu. Že petletna deklica je prepevala v Habetovem zborčku na Viru. Kot osnovnošolka je obiskovala pouk violine, tamburice in klavirja v domžalski glasbeni šoli. Šolanje je nadaljevala na Srednji glasbeni šoli v Ljubljani in kot izredna slušateljica na Pedagoški akademiji, oddelku za glasbo, v Ljubljani. Ves ta čas je tudi prepevala: v osnovnošolskih zborih, dekliškem zboru profesorja Boleta, Slovenskih madrigalistih, učiteljskem pevskem zboru Emil Adamič ter domačem mešanem pevskem zboru. Štirinajst let je igrala violo v simfoničnem orkestru Domžale-Kamnik.

V največje zadovoljstvo, kot je velikokrat rekla, pa ji je bilo delo z otroškimi zbori. Povsod, kjer je učila, je znala poiskati in vzgojiti dobre pevce. Zadnjih sedemnajst let je izgorevala za svoje zbore na osnovni šoli Josip Broz Tito: za najmlajše, prvošolčke, ki jim je odpirala vrata v svet glasbe, za srednje in mladince, ki jih je izšolala in izoblikovala v več kot ljubitelje prepevanja in poslušanja. Znala je najti pot do fantovskih duš, da so nemalokrat zamenjali žogo in tekanje za naporno vadbo pred nastopi. Znala je obdržati svoje najboljše pevke, da so kot srednješolke, študentke, pa že mamice in delavke prihajale k vajam in nastopom dekliškega pevskega zbora.

Z otroškim, mladinskim in dekliškim zborom se je zadnjih sedem let udeleževala republiških in zveznih festivalov v Zagorju, Mariboru in Celju.

S svojimi pevci je sodelovala na številnih proslavah in prireditvah v občini.

Dobro je poznala otroška srca, zato je vselej z veseljem sodelovala na festivalu otroške vedre pesmi, zadnje leto pa so ji veliko zadovoljstva prinesli nastopi otrok v operah Boris Godunov in Carmen.

Redno je snemala za radijski arhiv, obsežna je njena zbirka posnetkov na gramofonskih ploščah in kasetah. Zadnje, ki jo je pravkar pripravljala z Janezom Bitencem in najmlajšimi pevci, ne bo slišala.

Zmeraj je našla čas za pomoč, nasvet ali pogovor z mlajšimi in starejšimi poklicnimi kolegi. Nikoli ni odklonila prošenj za nastope otrok v krajevnih skupnostih šolskega okoliša, za pomoč pri pripravi prireditev na tej ali oni šoli, v tem ali onem delovnem kolektivu.

Ob vsem tem je ostala Metka tesno povezana z otroki.

Umrla je učiteljica.

Številni smo se napajali pri njenem studencu znanja in dobrote. Zdaj imamo slabo vest, da smo od nje veliko več jemali, kot pa smo ji dajali. Skoraj se nismo spraševali, od kod ji moč za tako obsežno, a hkrati izjemno kakovostno delo. Skromna kot je bila, ni niti dopustila, da bi o njenih uspehih posebej govorili. Če kdo, potem ima prav ona zasluge, da je sloves domžalskih pevcev presegel občinske meje.

Iščem razloge, ki bi nas vse prepričali, da Metka ostaja z nami. Drugače ta trenutek še ne znam in nočem razmišljati o svoji krhki prijateljici. Ogromno je njenega, kar nas bo za vedno spremljalo, ne bo pa več njene ljubeznivosti, neizmerne pozornosti, po končanem pouku, ob sobotnih dopoldnevih, njenega poguma in vztrajnosti, s katero je tako odločno odklanjala že misel na zdravljenje, kaj šele na smrt, da smo se znali dogovarjati le o novih in novih nalogah.

Od nas je odšla učiteljica, ena najplemenitejših in najsposobnejših na Slovenskem.

Ohranili jo bomo v svojih srcih.

Njeni sodelavci
OŠ Josip Broz Tito
Domžale

Viktor Samuda

...Nazadnje, ko sem bil povezal snop, sem še enkrat z dolgim pogledom premeril in objel svojo njivo. Vsa sijajna, od nebeškega sonca obžarjena je ležala pred menoj. Tedaj se je vzdignil v prsih ves sladki, vroči ponos gospodarja, ki se razgleduje po globokih brazdah: »Moj plug je tod oral!«

Ivan Cankar

S to mislijo in s hvaležnostjo smo se 17. aprila 1989 na Ljubljanskih Žalah poslovili od našega dolgoletnega kolega in dobrega prijatelja Viktorja Samude, učitelja glasbe in slovenskega jezika, ki je večino svojega plodnega življenja delil s pedagoškimi in kulturnimi delavci v občini Postojna. Na osnovni šoli v Prestranku pa se mu je izteklo skoraj 30 let nepretrganega pedagoškega dela.

Predmetni učitelj Viktor Samuda se je rodil 6. novembra 1930 v Ljubljani, tam so potekala njegova otroška in prva povojna mladostna leta. Po končani gimnaziji se je leta 1951/52 vpisal na Višjo pedagoško šolo v Ljubljani na oddelek glasba – slovenski jezik in dobil prvo službeno mesto na postojnski gimnaziji. Poučeval je tudi na tedanji vajeniški šoli in šoli za odrasle. Leta 1958 je kot učitelj glasbenega pouka in slovenskega jezika ostal na tedaj razvijajoči se osemletni osnovni šoli v Postojni; že naslednje leto pa je prišel v Prestranek, si ustvaril družino in tam ostal do upokojitve.

Že od leta 1946 se je kot dijak začel resno ukvarjati z glasbo, tako na delovnih akcijah: na mladinski progi Šamac – Sarajevo, v Železnikih pri Beogradu; v večkratnih otroških kolonijah, kjer je poleg drugega dela vselej vodil še pionirske zbore. Vedno bolj se je poglabljal v svet glasbe in zavzeto vodil pevski zbor na Barju, na Administrativni šoli v Ljubljani. VSe to je žlahtnilo njegovo tenkočutno osebnost. Nadvse pomembna za njegov glasbeni razvoj pa je bila bogata pedagoška naložba – naložba duha profesorja in skladatelja Slavka Mihelčiča, saj je že od 1948 leta pel v njegovem mladinskem zboru Jože Moškrič.

Vse te bogate izkušnje, ki jih je Viktor Samuda kot pedagog tedaj prinesel s seboj na Primorsko, so bile za tiste čase izredno pomembne, saj so se pri nas po 25-tih letih italijanske okupacije le počasi brisali sledovi raznarodovanja in ustvarjale možnosti za strokovno vódeno besedno in glasbeno kulturo v naših šolah in zunaj njih. Viktor pa je kot glasbeni pedagog, dirigent prinesel še dodatno pridobljeno znanje dveh tečajev: zborovodskega in glasbeno-inštrumentalnega.

Prav zato je v vseh teh letih službovanja v Prestranku in Postojni vzgojil vrsto elitnih zborov in oktetov v naši občini: Postojnski pevski zbor, Postojnski oktet, oktet Bori, Javor in druge mladinske zbore. Koliko priznanj so prav ti okteti prejeli pod njegovim vodstvom, koliko oddaj radijskih in televizijskih so snemali, peli v reviji Primorska poje, peli v zamejstvu. Njegova pesem je odmevala po Jugoslaviji. Bogato glasbeno popotnico v življenje je dal tudi otrokom na šoli.

Tudi kot učitelj slovenskega jezika je skrbno gojil slovensko besedo in jo vedno znal prilagajati tudi narečnim prvinam Pivške doline.

Viktor je bil naš dragi delovni tovariš, moder in preudaren, vsak pogovor z njim je bila melodija srca in razuma, ki je vedno zadevala v bistvo človekovega duha, v bistvo pedagoških problemov.

Za nas učitelje in kulturne delavce bodo njegove človeške in strokovne vrline ostale nepozabne.

VERA BRGOČ

Miroslav Kokolj

Delavci Slovenskega šolskega muzeja smo z žalostjo sprejeli sporočilo o smrti našega dolgoletnega stalnega obiskovalca Miroslava Kokolja. Obiskoval nas je vsaj enkrat na mesec, pregledoval nove knjige in revije, ter z nami razpravljal o aktualnih dogodkih, se zanimal za naše delo in ga včasih kritično ocenjeval.

Rojen je bil 17. julija 1906 v Benkovcu pri Zadru. Meščansko šolo in učiteljišče je končal v Ljubljani in odšel leta 1925 na svoje prvo službeno mesto Florjan pri Doliču. Krajši čas je služboval še v Lokovici pri Prevaljah, v deškem vzgajališču v Ljubljani in na osnovni šoli Horjul, dalj časa pa na meščanski šoli v Doljni Lendavi, in sicer od 1932 do 1941. Leta 1942 je bil zaprt in nato do osvoboditve brez službe.

Po vojni je poučeval do leta 1950 v Murski Soboti, najprej na osnovni šoli, nato pa je bil vršilec dolžnosti ravnatelja na gimnaziji. Od jeseni leta 1950 je bil ravnatelj nižje gimnazije v Sevnici, nato do 1954 na nižji gimnaziji v Litiji. Od tega leta do upokojitve 31. avgusta 1967 je bil ravnatelj osnovne šole v Polju pri Ljubljani.

Povsod, kjer je bil, se je tesno povezal z okoljem, bil vzgojitelj in svetovalec mladine in starejših. Deloval je na raznih kulturnoprosvetnih področjih. Zbiral je lokalno zgodovinsko gradivo, bil knjižničar, tajnik učiteljskega društva, ljudsko-prosvetni predavatelj, režiser in inscenator ljudskih in mladinskih gledaliških iger, v Murski Soboti je bil med ustanovitelji arhiva, muzeja in študijske knjižnice, pod njegovim vodstvom so dozidali novo poslopje gimnazije. Ukvarjal se je z reorganizacijo splošnoizobraževalnega pouka, sodeloval pri sestavi učnih načrtov, osnoval in uredil razstavno zbirko dokumentov deleža NOB v Polju, tedaj so tudi uredili okolico osnovne šole v Polju. Veliko je pisal v pedagoška in druga glasila, in sicer že od leta 1927, zlasti o zgodovini Prekmurja in Polja, o vevških papirničarjih in sodeloval pri zborniku Rdeči Zalog.

V pedagoški reviji Popotnik je že leta 1931/32 objavil dva članka Kulturna orientacija in učiteljeva osebnost in Otrok in knjiga. Njegov najpomembnejši predvojni članek pa je Kako so potujčevali mlade Prekmurce, ki je izšel v letniku 1937/38 Mladega Prekmurca. Po vojni je izšel poseben odtis njegove razprave iz leta 1950 Borba za gimnazijo v Murski Soboti, leta 1958 članke Prekmursko šolstvo v času okupacije, leta 1977 pa je izšla knjiga Prekmursko šolstvo od začetka reformacije do zloma nacizma. Napisal jo je skupaj z Belo Horvatom. Ko je služboval na osnovni šoli v Polju, je med drugim napisal leta 1958 knjigo Sto let šole v Polju, priročnik za spoznavanje prirode in družbe Občina Ljubljana-Polje in uredil Poročilo osnovne šole Ljubljana-Polje od 1957/58 do 1964/65.

Za svoje plodno delo je dobil številna priznanja in nagrade, od priznanja ministrstva prosvete LRS leta 1948 do reda dela z zlatim vencem leta 1970. Leta 1958 je prejel tudi Žagarjevo nagrado »za vsakoletne uspehe osnovne šole Ljubljana-Polje, ki so bili vedno nad poprečjem drugih šol v okraju.«

TATJANA HOJAN

Geni Rak

Šola je bila resnično njen drugi dom, nemalokrat pa se je zgodilo, da je šolo postavila na prvo mesto.

Večino let je delala kot elementarka in njeni prvošolčki so ji pomenili vse. Ni jim bila samo ljuba učiteljica, ampak tudi skrbna vzgojiteljica in druga mati. Veliko rodov se hvaležno spominja, kako ljubeče, obenem pa odločno in dosledno jih je učila prvih skrivnosti abecede in številk, kako jim je preprosto znala povedati o mnogih življenjskih modrostih in jim jih vsaditi v srce, kot da so njihove.

Kdor je poslušal njene nasvete, je ravnal prav. Svoje bogate izkušnje, pedagoške in človeške, je prenašala na kolege in mnogi učitelji so se ob njej naučili, kaj pomeni imeti rad učiteljski poklic.

Njena druga ljubezen je bilo gledališče. Zajetni albumi s slikami prizorov iz iger, pri katerih je sodelovala, dokazujejo, kako je otroke znala spodbuditi in naučiti, da so pokazali vso svojo ustvarjalnost in nadarjenost.

Smrt, ki je dokončno slovo, je Geni Rakovo vzela njenim najdražjim – družini in predvsem vnukom, ki so jo imeli nadvse radi. Smrt pa jo je vzela tudi nam – njenim kolegom, ki smo jo cenili in spoštovali.

Naša nekdanja sodelavka, ki je bila mnogim tudi prijateljica, nam bo ostala v spominu kot svetel zgled, kakršen mora biti učitelj, vzgojitelj, človek. Spominjali se Te bomo, Geni!

Delavci OŠ Josip Broz Tito
iz Trbovelj

Komisija za delovna razmerja
OŠ HEROJA MILKE KERIN LESKOVEC PRI KRŠKEM

razpisuje prosta dela in naloge:

- **KNJIŽNIČARJA,** ki bo dopolnjeval delovno obveznost s poučevanjem angleškega ali slovenskega jezika – za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
  Pogoj: predmetni učitelj knjižničarstva in angleškega ali slovenskega jezika.
- **UČITELJA MATEMATIKE** – za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
  Pogoj: predmetni učitelj matematike.
- **UČITELJA FIZIKE IN MATEMATIKE** – za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
  Pogoj: predmetni učitelj fizike in matematike.

Za vsa navedena dela in naloge je predviden začetek 1. septembra 1989.
Kandidati naj pošljejo prijave Komisiji za delovna razmerja v 8 dneh po objavi razpisa.
O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po končanem zbiranju prijav.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE ZBORA ODPOSLANCEV KOČEVJE

razpisuje prosta dela in naloge:

za nedoločen čas:
- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE IN RAČUNALNIŠTVA**
- **UČITELJA BIOLOGIJE IN GOSPODINJSTVA,** ki bo dopolnjeval delovno obveznost s poukom prve pomoči
- **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA** (zaželena kombinacija s slovenskim ali nemškim jezikom)
- **UČITELJA GLASBENE VZGOJE IN VODENJE PEVSKEGA ZBORA**

za določen čas:
- **UČITELJA GOSPODINJSTVA IN BIOLOGIJE,** od 15. 9. 1989 do 30. 6. 1990

OSNOVNA ŠOLA DR. IVAN PRIJATELJ SODRAŽICA

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA LIKOVNE VZGOJE IN GOSPODINJSTVA, PRU,** za nedoločen čas
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA, PRU** ali **U,** za določen čas, 1 šolsko leto
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA, PRU** ali **U,** za določen čas do 7. 3. 1990 (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu na podružnični šoli Sv. Gregor)
- **VARUHINJE,** za določen čas (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu)

Začetek dela za vse: 1. 9. 1989.
Prijavite se v 8 dneh po objavi razpisa na gornji naslov.

ŠOLSKI CENTER »VOJVODINA«, TOZD OSNOVNA ŠOLA FRANCE BEVK TOLMIN – ENOTA GLASBENA ŠOLA

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA NAUKA O GLASBI IN KLAVIRJA ALI BLOKFLAVTE,** za določen čas od 1. 9. 1989 do 31. 8. 1990 (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu

Začetek dela: 1. 9. 1989.
Prijave sprejema komisija za delovna razmerja, Tozd osnovna šola France Bevk Tolmin, Dijaška 12b, 15 dni po objavi razpisa.

CENTER ZA USPOSABLJANJE SLUŠNO IN GOVORNO MOTENIH MARIBOR, Vinarska 6

razpisuje za določen čas – do konca pouka v šolskem letu 1989/90 in med rednim letnim dopustom

dela in naloge
- **POMOČ PRI VZGOJI, REHABILITACIJI, VARSTVO IN SPREMSTVO OTROK**
  Pogoji: izobrazba: srednja vzgojiteljska šola, delovne izkušnje: šest mesecev, poskusno delo: dva meseca.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v osmih dneh po objavi razpisa.
O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po razpisnem roku.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE VLADO MIKLAVC VRHOVCI LJUBLJANA, Cesta na Bokalce 1

razpisuje prosta dela in naloge:

- **PSIHOLOGA,** za določen čas, s polnim delovnim časom — nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu
- **UČITELJA MATEMATIKE,** za določen čas (polovična učna obveznost)
  Pogoj: ustrezna izobrazba v skladu s 96. in 99. členom Zakona o osnovni šoli

Začetek dela: 1. 9. 1989
Vloge z dokazili o izobrazbi sprejemamo 8 dni po objavi razpisa.

Zbor delavcev
OSNOVNE ŠOLE VAS FARA

razpisuje prosta dela in naloge:

- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA** za nedoločen čas.
  Pogoj: končana PA za razredni pouk.
  Začetek dela je 1. 9. 1989.

Prijave z dokazili pošljite v 10 dneh po objavi razpisa na naslov: OŠ VAS-FARA, Vas 4, 61336 VAS.
Kandidate bomo obvestili o izbiri v zakonitem roku.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE DR. I. KOROŠCA BOROVNICA, Paplerjeva 15

razpisuje prosta dela in naloge:

- **UČITELJA MATEMATIKE, PRU,** za nedoločen čas, s polovičnim delovnim časom
- **UČITELJA MATEMATIKE IN TEHNIČNE VZGOJE, PRU,** za določen čas, s polnim delovnim časom (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu)
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA,** za določen čas (od 1. 9. 1989 do 12. 2. 1990), s polnim delovnim časom.

Prijave z dokazili o izobrazbi sprejema komisija 8 dni po objavi razpisa.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE EDVARDA KARDELJA POLJE, Ljubljana, Polje 358

razpisuje za šol. l. 1989/90 prosta dela in naloge

- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE, PRU,** za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- **2 UČITELJEV SLOVENSKEGA JEZIKA, PRU,** za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA, PRU,** za nedoločen čas – za 6 ur
- **UČITELJA GLASBENE VZGOJE, PRU,** za določen čas, s polnim delovnim časom (od 1. 9. 1989 do 13. 4. 1990 – nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu)
- **UČITELJA TELESNE VZGOJE, PRU,** za določen čas, s polnim delovnim časom (od 1. 9. do 13. 11. 1989)

Kandidati za razpisana dela in naloge morajo imeti diplomo ustrezne smeri študija na pedagoški akademiji oziroma diplomo ustrezne smeri visoke ali višje šole.
Prijave sprejema tajništvo šole 8 dni po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Edvarda Kardelja, Polje 358, 61260 Ljubljana Polje.
Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 15 dneh po sprejemu sklepa komisije za delovna razmerja.

SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM NOVO MESTO

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA MATEMATIKE,** profesor ali druga ustrezna izobrazba, za nedoločen čas s polnim delovnim časom,
- **UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE,** profesor ali druga ustrezna izobrazba, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Srednja šola za gostinstvo in turizem Novo mesto, Ulica talcev 3.
Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po objavi razpisa.

Nadaljevanje na 12. str.

POPRAVEK OBJAV PISA ZA PEDAGOŠKO USMERITEV, objavljenih v prejšnji številki pod naslovom Permanentno izobraževanje učiteljev po programih (str. 11–13).

A V. FAKULTETA ZA SOCIOLOGIJO, POLITIČNE VEDE IN NOVINARSTVO

Naslov: Kardeljeva ploščad 5, 61000 Ljubljana
Telefon: 061/341-461

V. 38 STROKOVNO DOPOLNJEVANJE ZNANJA ZA UČITELJE SAMOUPRAVLJANJA S TEMELJI MARKSIZMA

a) **POLITIČNI PLURALIZEM** (vsebina)
Predavatelj: dr. Stane Kranjc
Trajanje: 8 ur.
Datum: 15. 6. 1989
Kraj: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

b) **POLITIČNI PLURALIZEM** (didaktično-metodična obravnava tematike)
Predavatelj: dr. Alojzija Židan
Trajanje: 8 ur.
Datum: 16. 6. 1989
Kraj: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

c) **USTAVNE SPREMEMBE IN POLITIČNI SISTEM**
Predavatelja: dr. Boštjan Markič, dr. Bogomir Kovač
Trajanje: 8 ur.
Datum: 20. 10. 1989
Kraj: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

č) **USTAVNE SPREMEMBE IN POLITIČNI PLURALIZEM** (didaktično-metodična obravnava tematike)
Predavateljica: dr. Alojzija Židan
Trajanje: 8. ur.
Datum: 21. 10. 1989.
Kraj: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

V. 39 STROKOVNO DOPOLNJEVANJE ZNANJA ZA UČITELJE DRUŽBENO-MORALNE VZGOJE

a) **PODROČJE DRUŽINSKE VZGOJE IN FEMINISTIČNA PROBLEMATIKA**
Predavateljica: dr. Maca Jogan
Trajanje: 8 ur.
Datum: 29. 9. 1989.
Kraj: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

b) **USTAVNE SPREMEMBE**
Predavatelj: dr. Boštjan Markič
Opomba: Fakulteta bo sporočila druge informacije kasneje.

V. 40 STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE UČITELJEV OBRAMBE IN ZAŠČITE

Program izpopolnjevanja bo Fakulteta začela izvajati predvidoma novembra 1989.
OPOMBA: Druge natančne podatke bomo sporočili kandidatom kasneje.

A VI. FAKULTETA ZA NARAVOSLOVJE IN TEHNOLOGIJO

A VTOZD FIZIKA
Naslov: Jadranska 19, 61000 Ljubljana
Telefon: 061/265-061

B VTOZD KEMIJSKO IZOBRAŽEVANJE IN INFORMATIKA
Naslov: Vegova 4, 61000 Ljubljana
Telefon: 061/214-326

A VTOZD FIZIKA
VI. 41 STALNO STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE ZNANJA ZA PROFESORJE FIZIKE

Kraj: VTOZD Fizika, FNT, Jadranska 19, Ljubljana (predavalnica, seminar, laboratorij, knjižnica).
Datum izvedbe: Študijska srečanja, ki obsegajo predavanja z vajami, seminar in raziskovalni praktikum, bodo vsako drugo soboto v mesecu, od septembra 1989 do junija 1990 po 6 ur.
Cilj in potek študija: S pridobljenim sodobnim znanjem bodo profesorji sposobni pojasnjevati nova dognanja, razlagati fizikalne osnove novih uporab ter spodbujati zanimanje za fiziko in inovacije.
Študijski program obsega: **Serije predavanj** s posameznih problemskih področij, ki bodo potekala skozi več let. **Občasna predavanja**, ki bodo obravnavala pomembne aktualnosti z dopolnjevanjem potrebnega temeljnega znanja. Osrednjo vlogo ima **seminar**, na katerem bodo udeleženci sodelovali s svojimi referati o sodobnih problemih, obravnavanih v revijah za fiziko in fizikalno didaktiko. Udeleženci bodo ob mentorskih konzultacijah pripravili pisne referate, ki jih bodo predstavili in pojasnjevali na seminarjih.
Laboratorijske vaje in raziskovalni praktikum so vezani predvsem na predavanja 1, 3 in 4. V šolskem letu 1989/90 bo 12 strokovnih srečanj po 6 ur, skupaj 72 ur. Od tega bo približno po ena tretjina ur za predavanja in vaje, za laboratorijske vaje in za seminar. Med srečanji bodo udeleženci doma reševali naloge iz obravnavane vsebine in pripravljali referate. Vsako leto bodo dobili potrdilo o stalnem izobraževanju.
Program: Serije predavanj in vaj:

1	Lastnosti in uporaba polprevodnikov (P. Gosar, T. Kranjc)	6 ur
2	Kozmologija in osnovni delci – nove teorije v štirih in večdimenzionalnih prostorih (M. Rosina, N. Mankoč Borštnik, B. Golli)	6 ur
3	Senzorika in obravnava izmerkov (A. Moljk, J. Pahor)	4 ure
4	Računalniško podprta didaktika in simuliranje pojavov (M. Hribar, A. Kodre)	4 ure
Občasna predavanja:		
5	Superprevodnost (P. Prelovšek)	3 ure
6	Radioaktivnost in ekološki aspekti (F. Cvelbar idr.)	3 ure
7	Fizika novih energijskih virov (J. Strnad)	3 ure
8	Razvoj elektrooptike (M. Čopič)	3 ure
9	Teorija katastrof (R. Blinc)	2 uri
10	Narava v luči kvantne mehanike (P. Gosar)	2 uri

Prvo leto skupaj: predavanj in vaj 36 ur, seminarjev 6 ur, laboratorija 20 ur.
OPOMBA: Kandidati lahko dobijo dodatna pojasnila na fakulteti.

B VTOZD KEMIJSKO IZOBRAŽEVANJE IN INFORMATIKA
VI. 42 PROGRAM STROKOVNEGA IZPOPOLNJEVANJA OSNOVNOŠOLSKIH UČITELJEV KEMIJE

I. Splošni podatki o programu:
1.1 Vrsta programa: program za izpopolnjevanje
1.2 Naziv programa: program za strokovno izpopolnjevanje osnovnošolskih učiteljev kemije
1.3. Naziv usmeritve: pedagoška
1.4 Pis: Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev
1.5 Naziv programa, ki je podlaga za oblikovanje programa za strokovno izpopolnjevanje: **kemijsko izobraževanje** – dvopredmetno; **predmetne vezave:** kemija in (biologija ali fizika ali tehnična vzgoja).
1.6 Trajanje programa: 32 ur
1.7 Pogoji za vključitev v program:
– diploma Pedagoške akademije ali Pedagoške fakultete ustrezne predmetne vezave: kemija in (biologija, fizika, tehnična vzgoja, gospodinjstvo),
– diploma Fakultete za naravoslovje in tehnologijo ali diploma Biotehniške fakultete – dvopredmetne pedagoške usmeritve kemija in (biologija ali fizika ali tehnična vzgoja),
– zaposlitev v pedagoškem poklicu.

II. Vsebina programa
1.

Zap. št.	Tema	Število ur P	Število ur V
1	Novi dosežki na področju naravoslovnega raziskovanja s posebnim poudarkom na kemiji	8	–
2	Informacijske metode in tehnike ter evalvacija dosežkov izobraževanja	4	4 (računalniška učilnica, skupine po 24)
3	Pomen eksperimentalnega dela za pouk naravoslovja	4	4 (laboratorij, skupine po 30)
Skupaj ur		16	8

Seminar za mentorje mladih raziskovalcev: 8 ur
Skupaj: 32 ur programa

2. Opombe in pojasnila za izvajanje programa
Program izvajajo visokošolski učitelji Fakultete za naravoslovje in tehnologijo, Pedagoške akademije v Ljubljani in vabljeni zunanji predavatelji iz Jugoslavije in tujine. Za uspešno izvajanje programa so na voljo ustrezni prostori: predavalnica, seminarski kabineti, računalniška učilnica, laboratoriji in specializirana računalniško vodena knjižnica z videoteko. Za uvajanje novih prijemov v kemijskem in širšem naravoslovnem izobraževanju so zagotovljeni poleg običajnih avdiovizualnih sredstev tudi interna televizija in mikroračunalniki s programsko opremo za gradnjo bibliografskih ter faktografskih, relacijskih baz podatkov in ekspertnih sistemov.

III. Teme in vsebina programa z opredeljenimi smotri
1. **Novi dosežki na področju naravoslovnega raziskovanja s poudarkom na kemiji**
– izbrane teme iz temeljnih vej kemije
– interdisciplinarne teme (tehnologije, varstvo okolja)

2. **Uvajanje informacijskih metod in tehnik v pouk naravoslovja, zlasti kemije**
Informacijske metode in tehnike:
– viri informacij (pisne informacije in računalniško dostopne informacije)
– zajemanje informacij in gradnja bibliografskih in faktografskih baz podatkov za potrebe izobraževanja
– strukturiranje informacij, opredeljevanje relacij med podatki in gradnja relacijskih baz podatkov
– tehnike predstavitve znanja, pravila, semantične mreže, spoznavanje šolskih ekspertnih sistemov

Uporaba informacijskih metod in tehnik:
– gradnja map znanja
– snovanje problemsko usmerjenih učnih enot
– evalvacija dosežkov izobraževanja

3. **Pomen eksperimentalnega dela za pouk naravoslovja**
– razvijanje novih eksperimentov in eksperimentalnih sklopov
– povezovanje eksperimentalnega dela z računalniško obdelavo podatkov
– usmerjanje in vodenje mladih v raziskovalno delo
Za mentorje »mladih raziskovalcev« bo ta program poglobljen in dopolnjen.
Vsa litaratura za navedene teme se sproti zbira v računalniško vódeni knjižnici in je na voljo učiteljem. Razviti sta tudi dve specialni bibliografski bazi z arhivom primarnih dokumentov za področje eksperimentalnega dela in evalvacije znanja v kemiji.

Obveznost udeležencev: skupinsko preverjanje znanja.

Izvajalci programa:
1. **Visoka šola:** Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, VTOZD Kemija in kemijska tehnologija, VTOZD Kemijsko izobraževanje in informatika, Pedagoška akademija v Ljubljani
2. **Kadrovske možnosti:** so zagotovljene. V programu bodo sodelovali visokošolski učitelji in sodelavci ter vabljeni habilitirani učitelji iz proizvodnje.
3. **Materialne možnosti:** prostori so zagotovljeni, urediti pa je treba financiranje dela.

POSEBNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST ZA PEDAGOŠKO USMERITEV
SKUPŠČINA
PEDAGOŠKA AKADEMIJA LJUBLJANA
PEDAGOŠKA FAKULTETA MARIBOR

OBJAVE

Program Učitelj razrednega pouka za izobraževanje ob delu v 3. in 4. letniku

Skupščina Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev, Pedagoška akademija Ljubljana in Pedagoška fakulteta Maribor objavljajo program Učitelj razrednega pouka za izobraževanje ob delu (3. in 4. letnik). Program je pripravljen na temelju rednega visokošolskega programa Učitelj razrednega pouka (VII/1), ki je bil sprejet na skupščini Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev 25. 12. 1986. Program za študij ob delu v 3. in 4. letniku je bil pripravljen na zahtevo učiteljev razrednega pouka v Sloveniji, ki si želijo pridobiti visoko stopnjo izobrazbe, in drugih republiških vzgojno-izobraževalnih ustanov.

Predmetnika, ki sta objavljena, se razlikujeta zaradi poprejšnjih razlik programov na višji stopnji (VI/1), vendar je takšna razlika v obsegu dovoljenega.

Tako smo se odločili, da učiteljem na razredni stopnji omogočimo nadaljnje izobraževanje.

V šolskem letu 1989/90 bomo ta program izvajali tako, kot določata Pedagoška fakulteta Maribor in Pedagoška akademija Ljubljana in glede na potrebe omogočili izobraževanje razrednih učiteljev tudi v drugih krajih Slovenije.

SKUPŠČINA POSEBNE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI ZA PEDAGOŠKO USMERITEV
PEDAGOŠKA AKADEMIJA LJUBLJANA
PEDAGOŠKA FAKULTETA MARIBOR

A. PROGRAM UČITELJ RAZREDNEGA POUKA NA VISOKI STOPNJI ZA IZOBRAŽEVANJE OB DELU (3. in 4. LETNIK)

Splošni podatki o programu

Program je prilagojen visokošolskemu programu Učitelj razrednega pouka, ki ga je sprejela Skupščina Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev 25. decembra 1986 in ga od šolskega leta 1987/88 izvajata Pedagoška akademija v Ljubljani in Pedagoška fakulteta v Mariboru kot redni študij.

Program izhaja iz zahtev rednega študija, upošteva pa doseženo stopnjo izobrazbe in delovne izkušnje v pedagoški praksi kandidatov, ki jim je namenjen.

Prilagojeni vzgojno-izobraževalni program Učitelj razrednega pouka na visoki stopnji za izobraževanje ob delu in iz dela (3. in 4. letnik) je namenjen diplomantom višješolskega programa – smeri razredni pouk, ki si želijo pridobiti visoko izobrazbo na tem področju.

V program se lahko vpišejo tudi diplomanti drugih smeri višješolskega pedagoškega izobraževanja, vendar morajo do diplome opraviti vse obveznosti, ki obsegajo razliko med programom, ki so ga že končali in program Učitelj razrednega pouka na višješolski stopnji (VI/1 stopnje zahtevnosti).

Študij traja tri leta (šest semestrov).

Po končanem izobraževanju si kandidat pridobi naziv profesor razrednega pouka.

B. 1 Pedagoška fakulteta Maribor

Zap. št.	Predmet	Skupaj ur	P	S	V
1.	Tuji jezik	30	–	15	15
2.	Specialna pedagogika	20	5	15	–
3.	Osnove računalništva	20	5	–	15
4.	Pedagoška metodologija	15	5	–	10
5.	Slovenski jezik	35	10	10	15
6.	Splošna in mladinska književnost	40	20	20	–
7.	Didaktika slovenskega jezika	30	10	–	20
8.	Didaktika metematike	35	15	–	20
9.	Matematika	20	10	–	10
10.	Didaktika SND, SN in SD ter prometna vzgoja	35	15	–	20
11.	Naravoslovje:				
	– fizika	25	5	–	20
	– kemija	25	5	–	20
	– biologija	35	5	–	30
12.	Družboslovje:				
	– zgodovina	25	5	–	20
	– geografija	25	5	–	20
13.	Didaktika tehnične vzgoje	15	5	–	10
14.	Didaktika glasbene vzgoje z glasbenimi vsebinami in vokalno instrumentalni pouk	40	10	–	30
15.	Didaktika likovne vzgoje z likovnimi vsebinami	30	10	–	20
16.	Didaktika telesne vzgoje s teorijo telesne kulture	30	10	5	15
17.	Interdisciplinarni seminar	30	–	30	–
18.	Izbirni predmet (pedagogika, didaktika, psihologija)	20	5	–	15
	SKUPAJ	580			

B. 2 Pedagoška akademija v Ljubljani

Zap. št.	Predmet	Skupaj ur	P	S	V
1.	Sodobna filozofija	10	–	10	–
2.	Politična ekonomija	10	10	–	–
3.	Tuji jezik	25	–	10	15
4.	Pedagogika	15	–	15	–
5.	Didaktika	20	10	10	–
6.	Izobraževalna tehnologija z osnovami računalništva	20	10	–	10
7.	Pedagoška metodologija	15	10	–	5
8.	Razvojna psihologija	20	–	20	–
9.	Pedagoška psihologija	20	–	20	–
10.	Interdisciplinarni seminar	30	–	30	–
11.	Slovenski jezik	20	10	10	–
12.	Splošna književnost	20	10	10	–
13.	Matematika	30	10	–	20
14.	Družboslovje	40	20	–	20
15.	Naravoslovje	65	35	–	30
16.	Didaktika slovenskega jezika	20	10	–	10
17.	Didaktika matematike	20	10	–	10
18.	Didaktika SND, SN in SD	20	10	–	10
19.	Didaktika tehnične vzgoje	20	10	–	10
20.	Didaktika likovne vzgoje z likovnimi vsebinami	30	10	–	20
21.	Didaktika glasbene vzgoje z glasbenimi vsebinami	30	10	–	20
22.	Didaktika telesne vzgoje s teorijo telesne kulture	45	20	–	25
	– aktivnosti v naravi	30	–	–	30
23.	Izbirni predmet				
	– zbor ali				
	– italijanski jezik **in** didaktika dvojezičnega pouka **ali** 2. od navedenih predmetov: izbrane vsebine tehnične vzgoje, likovne vzgoje, glasbene vzgoje, telesne vzgoje, filmske in gledališke vzgoje, plesne vzgoje, proizvodno in družbeno potrebno delo, tuji jezik	40	–	–	40
	SKUPAJ	615			

Delovna praksa traja dva tedna.

Obvezna je za študente, ki nimajo 6-mesečne pedagoške prakse na osnovni šoli.

Trije nastopi:

– 1 iz vzgojnih predmetov: telesne vzgoje ali likovne vzgoje ali glasbene vzgoje ali tehnične vzgoje;

– 1 iz slovenskega jezika ali matematike;

– 1 iz spoznavanja narave in družbe ali spoznavanja narave ali spoznavanja družbe.

Program študija ob delu zajema predmete, ki jih v višješolskem študiju ni bilo, in razlike v obsegu in vsebinskih predmetov, ki so jih vsebovali višješolski programi, pojavljajo pa se tudi v visokošolskem programu. Razlike se kažejo predvsem v drugačni, večji poglobljenosti problematike posameznih študijskih predmetov, v povečanem obsegu vsebin in višji kakovostni ravni. Program 3. in 4. letnika je nadgradnja višješolskega programa (VI/1).

V posameznih primerih si bodo morali kandidati pridobiti tudi novejše znanje s področij, ki se v programu sicer ne pojavljajo kot samostojni predmeti, so pa nujna podlaga za dojemanje in razumevanje vsebin predmetov, ki jih vsebuje program. Gre za novo znanje iz psihologije, pedagogike in didaktike, na katero se opirajo specialne didaktike posameznih predmetnih področij.

Kandidate, diplomante višješolskega programa (VI/1), ki se niso izobraževali po programih razrednega pouka, temveč po programih, ki se bistveno razlikujejo od programa VI/1 Pedagoške fakultete Maribor in Pedagoške akademije Ljubljana, bosta obe šoli obravnavali individualno.

Pri posameznih predmetih je navedeno število ur, ki nakazuje razliko v obsegu in pomenu ter pove, koliko ur neposrednega dela – to je predavanj, seminarjev ali vaj morajo študenti opraviti med študijem. Upoštevali smo, da si je večina kandidatov, ki se bodo vpisali v študij, že pridobila izkušnje pri neposrednem pedagoškem delu, zato bomo program prilagodili in ga izpeljali kot seminarsko delo in druge oblike sodelovanja študentov.

C. PRILAGODITEV ZA POTREBE NARODNOSTI

a) Za potrebe italijanske narodnosti in Slovence v Italiji:

študij ob delu v programu Razredni pouk na visoki stopnji (3. in 4. letnik) bomo izvajali v enoti Pedagoške akademije Ljubljana v Kopru po veljavnem prilagojenem predmetniku te šole. Vsebina specifičnega modela šolstva na dvojezičnem območju slovenske Obale in skrb za kakovost in potrebe zamejskega šolstva v Italiji, pa zahtevata, da izvajalec program še dodatno prilagaja.

1. Prilagoditve za študente z italijanskim jezikom: italijanski jezik (J_1), namesto slovenskega jezika, didaktika italijanskega jezika, namesto didaktike slovenskega jezika, splošna in mladinska književnost, delno tudi didaktika italijanskega učnega jezika, slovenski jezik, namesto tujega jezika.

2. Prilagoditve za druge študente: med tujimi jeziki lahko izberejo študenti italijanski jezik, med izbirnimi predmeti pa didaktiko italijanskega jezika.

3. Prilagoditve za študij zamejcev: študenti se že ob začetku študija usmerijo na določeno strokovnoteoretično področje (dodatne konzultacije, tema diplomske naloge). Posebna vloga slovenskega jezika kot učnega jezika v zamejstvu zahteva povečan obseg slovenskega jezika (10 P, 15 S, 15 V). Na podlagi temeljnega programa 3. in 4. letnika in delne predmetne specializacije, se bo mogoče dogovarjati o priznavanju diplome tega programa v Italiji. Študenti lahko izberejo izmed treh obveznih nastopov nastop iz italijanskega jezika.

b) Za potrebe madžarske narodnosti: veljajo prilagoditve, navedene v rednem programu Učitelj razrednega pouka VII/1 Pedagoške fakultete v Mariboru.

Obveznosti študentov

Iz vseh predmetov – predmetnih področij, ki jih zajema program, bodo študenti opravljali izpite ali tisto obliko preverjanja znanja, ki jo določa visokošolski program Učitelj razrednega pouka.

Med študijem bodo morali vsi kandidati, ne glede na dozdajšnje delo, opraviti tri ure pouka (nastope) iz predmetov, ki jih program posebej določa. Strnjena pedagoška praksa bo obvezna le za študente, ki doslej niso imeli dovolj pedagoške prakse v osnovni šoli.

IZVAJANJE PROGRAMA:

A. Pedagoška fakulteta Maribor bo izvajala študij ob delu za 3. letnik v študijskem letu 1989/90 na Pedagoški fakulteti v Mariboru, Koroška cesta 160, v Celju in v Krškem.

Stroške študija poravnajo kandidati sami, višina šolnine bo določena in objavljena do začetka septembra 1989.

Vpišejo se lahko diplomanti in absolventi, ki so opravili obveznosti višješolskega vzgojno-izobraževalnega programa pedagoške akademije, smeri razredni pouk.

Kandidati se vpišejo tako, kot je navedeno v razpisu, objavljenem v Poročevalcu Izobraževalne skupnosti Slovenije, Ljubljana, 28. 2. 1989, št. 1, str. 56–58, in sicer na Pedagoški fakulteti Maribor, Koroška cesta 160.

Tisti, ki so se prijavili za študij v Celju, se bodo vpisali v Celju – Združene osnovne šole Celje, Vodnikova 10a, 18. 9. 1989 ob 14. uri.

Kandidati, prijavljeni za študij v Krškem, se bodo vpisali v Krškem v Osnovni šoli Jurij Dalmatin, 19. 9. 1989 ob 14. uri.

Vse informacije o vpisu lahko dobijo v referatu za študentske zadeve Pedagoške fakultete Maribor, Koroška cesta 160, telefon (062) 27-968, interna 380.

Izvajanje programa

B. Pedagoška akademija v Ljubljani bo začela izvajati študij ob delu v študijskem letu 1989/90 v Ljubljani in na svoji enoti v Kopru za študente z Obale in iz zamejstva. Kandidati se vpisujejo v skladu z razpisom, objavljenim v Poročevalcu Izobraževalne skupnosti Slovenije, Ljubljana, 28. februarja 1989, na Pedagoški akademiji v Ljubljani, Kardeljeva ploščad 16.

Stroške študija poravnajo kandidati sami. Višina šolnine bo objavljena septembra 1989.

Kandidati dobijo vse informacije o vpisu in študiju v referatu za študentske zadeve Pedagoške akademije v Ljubljani, Kardeljeva ploščad 16, telefon (061) 347-971, za vpis v enoto te akademije v Kopru pa tudi po telefonu (066) 24-974.

Dokončanje študija

Študij traja šest semestrov (tri leta).

V zadnjem semestru študenti pripravijo diplomsko delo in z uspešnim zagovorom končajo študij. Študij lahko končajo predčasno, če opravijo obveznosti, ki jih določa prilagojeni vzgojno-izobraževalni program.

SKLEPI SKUPŠČINE PIS ZA PEDAGOŠKO USMERITEV DO VPELJEVANJA PROGRAMA RAZREDNI UČITELJ VIS (3. in 4. letnik)

- Obe kadrovski šoli morata v skladu z dinamiko vpeljevanja visokošolskih pedagoških programov sočasno začeti izobraževati učitelje razrednega pouka v 3. letniku, predvsem za diplomante, ki so doslej že končali višješolski program Razredni učitelj.
- Študij ob delu po tem programu se bo začel v šolskem letu 1989/90.
- Za izvajanje študija po tem programu se smiselno organizirajo dislocirane enote obeh visokih šol, predvsem na srednjih pedagoških ali drugih šolah, kjer so za to že ustrezne materialne možnosti. Pri tem naj sodeluje tudi Zavod SR Slovenije za šolstvo z enotami. Vpeljevanje študija ob delu po tem programu je pomemben korak v izobraževanju učiteljev, zato se ga je treba lotiti sistematično. Vse organizacijske in vsebinske zadeve, povezane z njim, morata opraviti samo Pedagoška akademija v Ljubljani in Pedagoška fakulteta v Mariboru. Skupščina Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev meni, da sta sposobni izpeljati zahtevni projekt le ti dve kadrovski šoli brez vmešavanja drugih posredniških organizacij.
- Kandidate za študij v 3. in 4. letniku obveščamo, da nadaljevanje študija ni obvezno, saj Zakon o osnovni šoli ne nalaga učiteljem razrednega pouka, ki so si že pridobili stopnjo izobrazbe VI/1, da bi si z vpeljevanjem tega programa morali pridobiti tudi stopnjo izobrazbe VII/1.

SKUPŠČINA POSEBNE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI ZA PEDAGOŠKO USMERITEV

Nadaljevanje z 10. str.

Komisija za delovna razmerja
VVO TONČKE ČEČEVE, CELJE
Mariborska 43, Celje

razpisuje prosta dela in naloge

– **8 VARUHINJ** – za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
Pogoj:
– končana šola za varuhinje
– starost najmanj 18 let.

Začetek dela 1. 9. 1989.
Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi razpisa na gornji naslov.
O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po sprejemu sklepa o izbiri.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE PREŠERNOVE BRIGADE ŽELEZNIKI

razpisuje naslednja prosta dela in naloge:

– **VODENJE ZUNANJE PRIPRAVE NA ŠOLO, PRU** ali **VZG** – za nedoločen čas, s polnim delovnim časom, od 1. 9. 1989;
– **VODENJE PRIPRAVE NA ŠOLO NA PODRUŽNIČNIH ŠOLAH** – za določen čas (september–maj), **PRU** ali **VZG,** s polnim delovnim časom;
– **2 VARUHINJ** za VVE, za določen čas, s polnim delovnim časom (VVE Železniki od 7. 8. 1989 dalje, VVE Selca od 1. 9. 1989 dalje – nadomeščanje delavk na porodniškem dopustu), varuhinja s šolo ali vzgojiteljica;
– **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA** na PŠ Dražgoše za določen čas, s polnim delovnim časom, od 1. 9. 1989 (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu).

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izobrazbi in kratek življenjepis v 8 dneh po objavi na naslov: OŠ Prešernove brigade Železniki, 64228 Železniki.
O izidu razpisa bodo obveščeni v zakonitem roku.

Svet
OSNOVNE ŠOLE DUŠAN KVEDER-TOMAŽ LITIJA,

razpisuje prosta dela in naloge:

– **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE,** za določen čas
Pogoj: profesor ali predmetni učitelj ustrezne smeri, zaželen je strokovni izpit.
– **UČITELJA GLASBENE VZGOJE,** za določen čas, z nepolnim delovnim časom.
Pogoj: profesor ali predmetni učitelj ustrezne smeri, zaželen strokovni izpit.
– **UČITELJ GOSPODINJSTVA,** za določen čas (nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu).
Pogoj: predmetni učitelj gospodinjstva.
– **UČITELJ MATEMATIKE IN FIZIKE,** za nedoločen čas, za podružnično šolo Vače pri Litiji.
Pogoj: profesor ali predmetni učitelj ustrezne smeri, zaželen strokovni izpit.

Začetek dela je 1. septembra 1989. Prijave zbiramo v 8 dneh po objavi razpisa, kandidati bodo obveščeni o izidu v 15 dneh o izbiri.

OSNOVNA ŠOLA SAVO KLADNIK SEVNICA

razpisuje prosta dela in naloge:

– **UČITELJA SLOVENSKEGA IN ANGLEŠKEGA JEZIKA, P** ali **PRU,** za določen čas, s polovično delovno obveznostjo od 1. 9. 1989 do 30. 6. 1990.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in s kratkim življenjepisom v petnajstih dneh po objavi razpisa na naslov: OSNOVNA ŠOLA SAVO KLADNIK SEVNICA, 68290 SEVNICA, Trg svobode 42.
O izbiri jih bomo obvestili v 15 dneh.

Komisija za delovna razmerja
SREDNJE DRUŽBOSLOVNE IN EKONOMSKE ŠOLE MURSKA SOBOTA, Titova 4

razpisuje prosta dela in naloge:

– **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA,** za določen čas od 1. 9. 1989 do 31. 8. 1991, s polovično delovno obveznostjo
Pogoj: visoka izobrazba ustrezne smeri
– **UČITELJA ANGLEŠKEGA IN NEMŠKEGA JEZIKA** ali **SAMO ANGLEŠKEGA JEZIKA,** za določen čas, od 1. 9. 1989 do 31. 8. 1990, s polno delovno obveznostjo
Pogoj: visoka izobrazba ustrezne smeri.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na gornji naslov v osmih dneh po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 15 dneh po razpisnem roku.

POPRAVEK

V razpisu **OSNOVNE ŠOLE JANKO ROBIČ CEZANJEVCI,** občina Ljutomer, v 10. številki Prosvetnega delavca, 12. 6. 1989, je bilo pomotoma objavljeno, da so dela in naloge **UČITELJA NEMŠKEGA JEZIKA** razpisane za določen čas, s polnim delovnim časom (od 1. 9. 1989 do 31. 8. 1990); namesto **s polovičnim delovnim časom.**

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE MIRANA JARCA ČRNOMELJ

razpisuje prosta dela in naloge:

A – za šolo v Župančičevi ulici:
– **UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE, PRU** ali **P,** za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Potrebno je znanje računalništva;
– **UČITELJA LIKOVNEGA POUKA IN TEHNIČNE VZGOJE, PRU** ali **P,** za nedoločen čas, s polnim delovnim časom;
– **UČITELJA GLASBENE VZGOJE, PRU** ali **P,** za nedoločen čas, s polnim delovnim časom;
– **TREH UČITELJEV RAZREDNEGA POUKA, PA** smer razredni pouk, za določen čas, s polnim delovnim časom;

B – za šolo v Loki:
– **UČITELJA TELESNE VZGOJE,** ki bo dopolnjeval delovno obveznost s poučevanjem srbohrvatskega jezika, **PRU,** za nedoločen čas, s polnim delovnim časom;
– **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA IN ZA KNJIŽNIČARSTVO, PRU,** za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Pogoji: Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, ki jih določa 95. člen Zakona o osnovni šoli.

Razpisna komisija za imenovanje pomočnika ravnatelja
OSNOVNE ŠOLE MIRANA JARCA ČRNOMELJ

razpisuje prosta dela in naloge

– **POMOČNIKA RAVNATELJA** za 4 leta.
Pogoji: Kandidat mora poleg splošnih pogojev izpolnjevati še posebne pogoje, določene z Zakonom o osnovni šoli, in imeti najmanj 5 let delovnih izkušenj v vzgoji in izobraževanju.

Kandidati za vsa prosta dela in naloge naj oddajo prijave z dokazili v 8 dneh po objavi razpisa.
Začetek dela 1. 9. 1989.
Šola nima stanovanja.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE ADOLF JAKHEL LJUBLJANA POLJE

razpisuje prosta dela in naloge

– **UČITELJA TELESNE VZGOJE** (moški) za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Začetek dela je 1. 9. 1989.
Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovnosti v osmih dneh na naslov: OŠ Adolf Jakhel, Cerutova 7, Ljubljana Polje.
O izbiri jih bomo obvestili v osmih dneh.

Svet šole TOZD
OSNOVNE ŠOLE VELJKO VLAHOVIĆ, TITOVO VELENJE
Efenkova cesta 60

razpisuje dela in naloge

– **POMOČNIKA RAVNATELJA ŠOLE**

Za pomočnika ravnatelja je lahko imenovan kandidat, ki izpolnjuje pogoje iz 96. člena Zakona o osnovni šoli, ima vsaj tri leta delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu in opravljen strokovni izpit. Drugi pogoji za imenovanje so kandidatove strokovne in organizacijske sposobnosti ter aktiven in pozitiven odnos do pridobitev socialistične revolucije in NOB ter do razvoja demokracije in delegatskega sistema.
Izbrani kandidat bo imenovan za mandatno obdobje od 1. 9. 1989 do 31. 8. 1993.
Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa, kandidati pa bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po imenovanju.
Vloga naj bo v zaprti kuverti z oznako »za razpisno komisijo«.

Svet
SREDNJE ZDRAVSTVENE ŠOLE JUGE POLAK MARIBOR,
Trg Miloša Zidanška 3

razpisuje za šolsko leto 1989/90 prosta dela in naloge:

– **UČITELJA NEMŠKEGA IN ANGLEŠKEGA JEZIKA,** za določen čas, s polnim delovnim časom
Pogoj: visoka izobrazba ustrezne smeri.

Začetek dela je 1. 9. 1989.
Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili na gornji naslov v osmih dneh po objavi razpisa. O izbiri jih bomo obvestili v 30 dneh po izidu razpisa.

Komisija za delovna razmerja
VZGOJNEGA ZAVODA PLANINA PRI RAKEKU

razpisuje za nedoločen čas, s polnim delovnim časom prosta dela in naloge:

– **4 VZGOJITELJEV** (moški)
– **VZGOJITELJA-UČITELJA** (glasbeni pouk)
– **VZGOJITELJA,** za določen čas (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu) od 1. 9. 1989 do 24. 1. 1990

Pogoji: specialni pedagog – MVO, znanje slovenskega jezika, 3-mesečno poskusno delo, zaželene delovne izkušnje.
Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na gornji naslov. Kandidate bomo obvestili o izidu razpisa v 10 dneh po izbiri.

OSNOVNA ŠOLA GUSTAVA ŠILIHA LAPORJE

razpisuje dela in naloge

– **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE IN FIZIKE** za določen čas
Pogoj: predmetni učitelj ali profesor tehnične vzgoje in fizike.
Delavec bo dopolnjeval učno obveznost na OŠ Veljka Vlahovića Črešnjevec.

Kandidati naj pošljejo prijave v osmih dneh po objavi razpisa. O izbiri jih bomo obvestili v desetih dneh.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE DR. IVANA KOROŠCA BOROVNICA

ponovno razpisuje prosta dela in naloge

– **UČITELJA GLASBENE VZGOJE, PRU,** za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Začetek dela je 1. 9. 1989.
Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovnosti v 15 dneh po objavi razpisa. O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po roku za prijavo.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE MATIJA BLEJCA MATEVŽA, MENGEŠ,
Ulica talcev 11

razpisuje prosta dela in naloge

– **UČITELJA GLASBENE VZGOJE,** za določen čas – nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu.
Pogoj: PA ali akademija za glasbo.
Začetek dela: 1. 9. 1989.

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE FRAN KOCBEK GORNJI GRAD

razpisuje prosta dela in naloge

– **PREDMETNEGA UČITELJA GLASBENE VZGOJE,** za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Začetek dela 1. 9. 1989.
Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovni izobrazbi in s kratkim življenjepisom v 15 dneh po objavi razpisa. O izbiri bodo obveščeni 15 dni po poteku roka za prijavo.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE PREŽIHOV VORANC V LJUBLJANI

razpisuje prosta dela in naloge

– **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA,** za določen čas (eno šolsko leto).
Pogoj: višja izobrazba ustrezne smeri.

Začetek dela 1. september 1989.
Stanovanja ni.
Prijave z ustreznimi dokazili pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Prežihov Voranc Ljubljana, Prežihova 8.

Po sklepu zbora delavcev
SREDNJE ŠOLE ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM MARIBOR

razpisujemo prosta dela in naloge

za nedoločen čas, s polnim delovnim časom:
– **UČITELJA SLOVENSKEGA IN NEMŠKEGA JEZIKA**
– **UČITELJA BIOLOGIJE IN ZDRAVSTVENE VZGOJE**
– **UČITELJA KUHARSTVA**

za določen čas, z nepolnim delovnim časom:
– **UČITELJA OBRAMBE IN ZAŠČITE,** za 12 ur na teden
– **UČITELJA RAČUNALNIŠTVA,** za 8 ur na teden

Kandidati za razpisana dela in naloge morajo izpolnjevati pogoje, predpisane z Zakonom o usmerjenem izobraževanju.
Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa. Pošljite jih na naslov: Srednja šola za gostinstvo in turizem Maribor, Mladinska 14/a.

Iz starih listov

Pomanjkanje učiteljev na Kranjskem

postaja leto za letom občutnejše. Na Gorenjskem so zaradi pomanjkanja učiteljev že na devetih jednorazrednicah nastavljene učiteljice, kar je seveda, protizakonito. Res je, da so te učiteljice nastavljene le začasno, ker bi se sicer morale dotične šole zapreti in vendar je bolje, da dobe otroci vsaj nekaj pouka, kakor pa nič. Vendar ta provizorij ne bo mogel obstati dolgo in odločilni krogi bodo naposled morali vendar priti do spoznanja, da se nedostajanju učiteljev mora čimprej priti v okom. Naši kandidatje beže po dovršenih študijih službovat v sosedno Štajersko, ali gredo k vojakom, k pošti, ali kam drugam, ker jim je povsodi odprta lepša pot do kruha, kakor pa pri učiteljstvu. S tako nizkimi plačami, kakoršne uživa učiteljstvo na Kranjskem, še samec ne more shajati, kamo li družinski oče s kopico otrok. Izgovori »dežela je revna«, »kje bomo jemali« itd. so že preobrabljeni. Šole so tu in v šole sodijo učitelji, ki so tako plačani, da brez skrbi za vsakdanji kruh posvetijo vse svoje sile šoli. S par tisočaki se pa to vprašanje ne bo dalo rešiti; tu bo treba globoko seči v žep in učiteljstvo bo napelo vse sile ter uporabilo vsa sredstva, da se to pereče vprašanje čimprej reši ugodno za učiteljstvo in šolo.
Učiteljski tovariš 1897. str. 411

prosvetni delavec

Ustanovitelja: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije – izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom.

Časopisni svet: Vladimir Tkalec, predsednik, Milica Antič-Gaber, Justi Kavšek, Zdenko Kodelja, Janez Sušnik, Slava Šarc, Marija Velikonja, Iztok Vilič, Jože Žlahtič.

Direktor: Stanko Šimenc

Uredništvo: Stanko Šimenc, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka – urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.
Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104.
Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Akontacija naročnine za leto 1989 znaša 30.000 din za posameznike in 60.000 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 20.000 din na leto.
Posamezna številka stane 3000 din.
Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica, YU
ISSN 0033-1643.
Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).